

UN MÓN DE FOC I ARRELS DE TRES MONS

Comte Salvatierra ·
Ciril Amorós
Mercat de Colón

2026

“Esta comissió, A.C. Falla Conde de Salvatierra – Cirilo Amorós, ha rebut subvencions de la Regidoria de Falles per les activitats de les festes falleres de 2026”

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
FALLES

Esta comissió ha rebut subvencions de la
Diputació de València

**Diputació
de València**

Per sempre
pobles

**GENERALITAT
VALENCIANA**

*El present llibret ha participat en la
convocatòria dels premis de la Generalitat
per a la promoció de l'ús del valencià.*

L'Associació Cultural Falla Comte Salvatierra i
Cirilo Amorós, Mercat de Colon no s'identifica
necessàriament amb el contingut dels articles i
col·laboracions del Llibret.

Direcció y coordinació: Marisa Martínez Bes	Associació Cultural Falla Comte Salvatierra - Ciril Amorós
Traducció: Marisa Martínez Bes	Mercat de Colon www.mercadocolon.com
Gestió publicitària: Simón Ciro Siles Gimeno	
Il·lustració coberta: Laura Uña Ivars	Fundada en 1916 Falla nº149 de JCF
Explicació i relació de la falla: Luis del Rey Schnitzler	Pertanyent a: Sector Pla del Remei Agrupació Falles Gran Via Federació de falles de 1ªA
Esbós de les falles: Carlos Benavent	
Poemes acróstics de les Falleres Majors: Luis del Rey Schnitzler	Casal: C/Cronista Carreres nº7 46003 València
Col·laboradors literaris: Marisa Martínez Bes, Manuel Uña Llorens, Luis del Rey Schnitzler, Lidón Gil Vidal, Isidro Niñerola Giménez, Vicente Ivars Tur, Javier Mozas Hernando, Juan Ivars Rostoll, Enrique Ravello Barber, Ainhoa Arrieta Aramburu, Sonia López Elena, Antonio Hernández Rodríguez i Beatriz Camañes Moltó	Facebook: @fallacondesalvatierra
Fotografies Fallera Major: P. González i Juan Vicente Peña	X(Twitter): @FMercadoColon
Fotografies Fallera Major Infantil: P. González i Juan Vicente Peña	Instagram: @falla_mercado_colon
Fotografies President Infantil: P. González	YouTube: @fallacondesalvatierra-ciril1351
Fotografies de suport per a la publicació: Toni Hernández, Luis del Rey, Simón Siles, Paqui Pallarés, Araceli Senís, Carmen Villar, Pepa Martínez, Ana Clérigues i altres fallers	Web: http://www.mercadocolon.com
Disseny i maquetació: Laura Uña Ivars	Flors: Feliu
Impremta: La Imprenta CG	Pirotècnia: Alto Palancia
Recursos gràfics: Arxiu comissió Conde Salvatierra	Il·luminació: Just
Dipòsit legal: Dipòsit legal: V-592-2024	Música: Sociedad Musical Turisense

Sumari

05 Salutació del President

Vicente Fuster Morales

07 Salutació de la Fallera Major

Claudia Ravello García-Conde

09 Acròstic a la Fallera Major

Luis del Rey Schnitzler

11 La Comissió

Junta Directiva - Vocals - Cort d'Honor

19 Explicació i relació de la falla

per Luis del Rey Schnitzler

22 El nostre artista faller

José Ramón Devís Benet

25 Salutació del President Infantil

Javier Gimeno Arias

27 Salutació de la Fallera Major Infantil

Alejandra Hernández Macián

28 Acròstic de la Fallera Major Infantil

per Luis del Rey Schnitzler

30 La Comissió Infantil

Junta Directiva - Vocals - Cort d'Honor

34 Els nous fallerets

37 Explicació i relació de la falla

per Luis del Rey Schnitzler

40 El nostre artista faller de la falla infantil

Borja Lorente

42 Programa Festejos

Falles 2026

44 Fa 25 anys... 2001

47 Regina dels Jocs Florals María García Valcanera

49 Paula Castell García en la Cort d'honor de la FMV 2026

50 Recompenses

Bunyols de brillants - Mercats d'or

Ninot d'or 2025 pel Ninot Indultat de la falla infantil

2025 - Fa 50 anys...Ninot Indultat Infantil 1976

52 Foguera Calvo Sotelo d'Alacant

Punt de trobada entre una falla i una foguera

54 En les activitats de Junta Cental Fallera

Falles 2026

55 Jornades Culturals

per la Delegació de Cultura

56 Parada mora 2026

58 Grup de balls regionals

61 Devotos de la Mare de Déu

63 Col·laboracions literàries

64 Viatgers del S.XIX a un país exòtic. Espanya i València al S.XIX

per Javier Mozas Hernand

68 Arròs i tartana i que rode la bola... a la valenciana

per Lidón Gil Vidal

70 Trobats al metre

per Vicente Ivars Tur

73 De l'artesania gremial de la fusta de boix al diseny modern

per Isidro Niñerola Giménez

75 Les falles: festa tribal i oriental

per Manuel Uña Llorens

78 Així va nèixer una illa

per Juan Ivars Rostoll

81 Tempus faller

per Enrique Ravello Barber

84 València i el Japó units per un fil de seda

per Sonia López Elena

88 La pòlvora de l'orient a València

per Ainhoa Arrieta Aramburu

90 La família,a Àfrica, al Japó...i en la falla

per Antonio Hernández Rodríguez

92 La DANA 29-X-2024. Experiències de Bea. Una fallera de la falla del Mercat de Colon.

per Beatriz Camañes Moltó

96 Un any en imatges per al record

138 Guia publicitària

per Simón Ciro Siles

Salutació

Estimats fallers,

Comença un nou exercici faller, ple d'il·lusions per a la nostra comissió i que un any més tinc la sort de presidir.

Permeteu-me començar fent un recordatori molt especial als nostres representants en el passat exercici, la nostra Fallera Major, Cristina Uña Ivars, la nostra Fallera Major Infantil, Carmen Gimeno Arias i el nostre Presidenât Infantil, Bosco Aznar Camarasa. El seu any ha sigut exemple d'entrega, il·lusió i compromís. Amb elegància i sentiment, van saber engrandir cada acte, cada cercavila i cada celebració, portant sempre amb orgull el nom de la nostra comissió. La qualitat humana que van demostrar, unida al seu profund amor per la festa, ha deixat una petjada inesborrable en tots nosaltres.

La nostra comissió, un any més, es proposa superar els seus propis assoliments i avançar dia rere dia. Eixa voluntat de millora constant és la nostra senya d'identitat i la raó per la qual hem arribat a ser una referència dins del món faller. No ha sigut fruit de la casualitat, sinó de l'esforç i dels reptes que hem assumit amb determinació.

Vivim la festa en tota la seua plenitud i per això dediquem recursos a cada una de les seues manifestacions: falles, cercaviles, mascletaes, llibrets, actes culturals... cap activitat queda relegada ni oblidada, perquè totes formen part del que som.

Enguany, vull també rendir un reconeixement molt especial a Maria Garcia Vallcanera i a Paula Castell Garcia perquè han aconseguit una distinció d'enorme rellevància: Maria, ostentar el títol de Regina dels Jocs Florals de Lo Rat Penat de l'exercici 2025 i Paula, representar a València formant part de la Cort d'Honor de la Fallera Major de València 2026. Com a comissió, no podem sentir-nos més orgullosos de comptar amb dos components que han aconseguit tan alt honor, reflex del sentiment i la dedicació que caracteritza a la nostra Falla.

El cor de la festa, el seu eix central i per a nosaltres el més important, és la Falla. Mai hem deixat de plantar Falles de qualitat en la seua categoria, amb l'objectiu de mantindre'ns com un referent en el panorama faller. Per això destinem cada vegada més recursos, sense descurar cap de les nostres activitats, i amb la ferma vocació de continuar creixent.

Enguany reafirmem el nostre compromís: en la Secció 1ªA, categoria de plata, plantarem la nostra Falla Gran, i en la Secció Especial continuarem amb la infantil.

En els dos casos invertirem més recursos, sempre amb la mirada posada en el futur i en la intenció de continuar augmentant el nostre esforç.

Per a aconseguir-ho, continuem confiant en Borja Lorente per a la Falla Infantil. Malgrat la seua joventut, la seua trajectòria i dedicació ho avalen. En la Falla Gran, comptem de nou amb el taller Devis Creacions, que continua un any més en la nostra demarcació.

Estem convençuts que no podríem estar en millors mans. Amb el seu treball i la seua il·lusió —que també és la nostra— ompliran d'orgull no sols al nostre barri, sinó a tots els fallers, consolidant amb el seu talent i esforç el prestigi d'estes categories.

Com cada nou exercici, la nostra comissió compta amb representants que han vist complida la seua il·lusió i que, estem convençuts, sabran exercir el seu paper amb orgull i responsabilitat. És per això que volem felicitar a la nostra Fallera Major, Claudia Ravello Garcia-Conde, a la nostra Fallera Major Infantil, Alejandra Hernández Macián i al nostre President Infantil, Javier Gimeno Arias desitjant-los el major dels èxits en estes Falles de 2026. Als tres, els desitgem que el seu any estiga satisfet de moments inoblidables, d'emocions compartides i de la satisfacció d'haver representat amb orgull a la nostra comissió. Estem convençuts que el seu treball, la seua il·lusió i el seu lliurament ompliran de prestigi i alegria cada acte, cada cercavila i cada celebració.

De la mateixa manera, resulta imprescindible reconèixer la labor de tots els membres de la Junta Directiva, els qui m'han acompanyat al llarg dels anys de Presidència. El seu suport constant, el seu compromís i l'afecte demostrat cap a la nostra Falla constitueixen un pilar fonamental sense el qual seria impossible dur a terme esta tasca.

Finalment, vull expressar el meu més sincer agraïment a tots vosaltres: membres de la comissió, comerços, veïns, col·laboradors i amics. La vostra ajuda i dedicació fan possible que la nostra festa continue creixent i consolidant-se. Amb el desig de què gaudim junts d'unes Falles entranyables i plenes d'alegria, us trasllade la meua felicitació més cordial.

Us saluda,

Vicente Fuster Morales

*PRESIDENT DE LA FALLA
COMTE SALVATIERRA - CIRIL AMORÓS*

Salutació de la FALLERA MAJOR

Benvolguts fallers de Comte Salvatierra i veïns del nostre barri:

Dirigir-me a vosaltres com a Fallera Major de la nostra comissió m'ompli d'honor i també de respecte. Des de xiqueta he tingut este desig en el meu cor i ara que s'ha fet realitat vull viure'l amb l'entrega, la proximitat, la passió, la serietat i l'alegria que este càrrec exigix i que vosaltres, la meua falla de sempre, us mereixeu.

En la nostra placeta i en la nostra carpa, he crescut com a fallera i com a persona. Tot el que hui sé l'he vist abans en vosaltres, m'heu ensenyat l'orgull de desfilar en els nostres passacarrers al voltant del Mercat de Colón, la il·lusió per ballar i disfressar-me per a gaudir amb els de més, la germanor de cuidar-nos, sostindre'ns i voler-nos com una gran família, la plenitud de treballar per la nostra comissió i la solemnitat de tot acte faller. Vull que enguany cada paraula, cada gest i cada pas, siga un homenatge a tots vosaltres, sent reflex dels valors, la passió i l'entrega que emana cada faller de Comte Salvatierra.

Com a Fallera Major vull posar en valor l'essència de la nostra festa. Una festa que este 2026 complirà 10 anys des que va ser proclamada com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la Unesco. Una festa que treballa 365 dies de l'any perquè València s'engalane en el nostre benvolgut mes de març. Una festa que aconsegueix la seua màxima esplendor gràcies al treball dels qui la fan possible: dels indumentaristes i orfèvres que visten i embel·lixen la nostra història; dels pirotècnics que converteixen el cel en un esclat de so, llum i emoció; dels músics que omplien d'alegria els nostres passos; i, per descomptat, dels artistes fallers, ells donen forma a la Falla que ens representa, la que dona nom, identitat i sentit a la nostra festa. Hem de ser nosaltres, els fallers, els primers a valorar i protegir la creativitat i el talent del poble valencià, és el nostre compromís i la nostra responsabilitat.

Com tots els anys, este també ho viuré amb el més important: amb el cor i la devoció posats en el nostre patró, Sant Josep, patró dels fusters i motiu de les nostres benvolgudes festes Josefines, que el seu exemple ens inspire a treballar amb amor, entrega i en família per la nostra terra.

I amb la mirada posada en nostra Mare de Déu, a qui confiem les nostres ofrenes, els nostres records i les nostres esperances.

La grandesa d'este càrrec no està únicament a ostentar-lo, sinó a compartir-lo i jo tinc la sort de poder fer-ho amb Vicente, Alejandra i Javi. Desitge que junts us fem sentir orgullosos de la vostra falla i que sempre trobeu en nosaltres un somriure, un abraç o unes paraules de carinyo, perquè així si guem capaços de retornar-vos alguna cosa de tot l'amor que estem rebent.

Fallers de Comte Salvatierra, us convida que gaudim units de tot el que està per arribar, al fet que sentiu vostre enguany tan especial per a mi i al fet que seguim col·leccionat més moments junts: ballant, cantant, rient o emocionant-nos, fent així cada vegada més gran els nostres cors i la memòria col·lectiva d'esta la nostra Falla.

Amb tot el meu carinyo,

La vostra Fallera Major

Claudia Ravello García-Conde

FALLERA MAJOR 2026
COMTE SALVATIERRA - CIRIL AMORÓS

P. Gonzalez

Claudia Ravello García-Conde

*Conta la llegenda que hi hagué una jove, reina del ball,
Llum de la nit, foc vigorós, raó, alegria i treball,
Alma dual dels pares i eix central d'ulls molt atents;
Ulls, els seus, curiosos, candents, constants, sensats i potents.
Dansa al compàs animat del so insultant, contagiós,
Ímpetu de geni intens, però cor ple i preciós,
Alba de futur amb auguri, màgic, tècnic, avant!*

*Riu clar explosiu de somriure nítid, cert, captivant,
Àgil, estilosa, que viu tan joiosa, present,
Vol en suspensió elegant, fluid, de cos valent,
Eco de profundes arrels tribals, d'entrega total,
Lleu, amb energia que crepita al so d'ofrena vital,
Larga el teu braç fins al cim de llum de densa emoció!
Obri el teu cor a la festa, amor profund, tradició!*

*Gran coreografia t'espera, gest ardent, bategant.
Alça la mirada al cel bramant, salvatge i exultant!
Rugix fort la flama del sur que cruix bé sense tremor,
Cep d'indomables criatures lliures, veu del teu amor,
Ígni, fulgorós, coherent, obert a atendre un fi,
Aura que et commina a moure el cos, en tens vell destí,
Cercle virtuós, xiuxiueig de ritmes suaus ondulants,
Ona que impulsa la sang vibrant quan xiulen ballants,
Nexes africans purs amb dansa i cants de djembés vibrants.
Dolça melodia al mercat comtal de fulles, fluixant,
Entra triomfant un regal, la reina Claudia dansant.*

per Luis del Rey Schnitzler

La comissió 2026

Junta directiva

President

Vicente Fuster Morales 🍷

Vice-president Primer

Luís Villar Narbona 🍷

Vice-president Econòmic

Antonio Castelló Arizo

Vice-president Àrea Fiscal i Contable

Simón Ciro Siles Gimeno

Vice-president d'Activitats diverses

Juan Belda Furió 🍷

Secretari

Eduardo Díaz Badía 🍷

Secretaria de Censos Fallers

Pepa Bargues Lozano i Sara Giménez Higón 🍷

Secretaria de Casal i Equipament

Carlos García Muñoz 🍷

Secretària d'Actes

Marisa Martínez Bes 🍷

Tresorera

María Luisa Campoy Blanes 🍷

Secretaria d'Agrupacions Falleres

Vicent Xirivella Blanes 🍷

Delegació de Cultura

Miriam Belda Furió 🍷 i Loida Flor Bustos 🍷

Delegació de Festejos

Nacho Roca Martínez, Celia Fuster Pallarés, Belén Crespo Agudo, Catalina del Río Muñoz, Lucía Baixauli Fabra, Belén Rueda Ferrero i Cristina Uña Ivars

Delegació d'Economia

Guillermo Giménez Pérez 🍷

Delegació d'Autoritzacions i Permisos

Ana Pino Vacas

Delegació d'Infantils

Ana Villar Díaz i Arantxa Silla Correcher 🍷

Adjunts: Luis del Río Muñoz, Hugo García Verdú, Clara del Río Muñoz i María Rodrigo Belda

Delegació de Presentacions

Juan Belda Furió i Arantxa Silla Correcher

Delegació de Relacions Públiques

Simón Ciro Siles Gimeno

Delegació de Protocol

Sara Giménez Higón, Sonia Macián Olmos i Loida Flor Bustos

Delegat de Comunicació i Mitjans

Antonio Hernández Rodríguez

Delegat de Junta Central Fallera

Oleguer Sales Muñoz 🍷

Delegat de Loteries

Miguel Palop Molla

Delegada de Llibret

Marisa Martínez Bes

Delegació Cultura Valenciana i Balls Regionals

Pilar Alfonso Gracia 🍷

Delegació d'Activitats Diverses

Francisca Díaz Badía 🍷, Ana Díaz Badía 🍷, Argimiro Aguilar Domingo 🍷 i Rafael Gómez-Lechón Medialdea

Fallera Major 2026

Claudia Ravello García-Conde

Fallera Major 2025

Cristina Uña Ivars

Consellers

El divendres 13 de març tindrà lloc al nostre parador el tradicional “Sopar de Consellers”.

Serà un gran sopar i una gran nit; en el transcurs de la qual rebrem el suport dels nostres amics i simpatizants. Gràcies a tots un any més.

Vocals

Rafael Aguado Muñoz
Sergio Aguado Giménez
Ignacio Aguado Giménez
Argimiro Aguilar Domingo
Álvaro Aguilar de Nalda
Argimiro Aguilar de Nalda
Ramón Vicente Albors Bonafont
Óscar Alcaide Escoto
Marcial Luis Alcañiz Alós
Daniel Alcusa Ferrer
Borja Alepuz Barea
Renato de Almeida Martins
Santiago Álvarez Basarte
Javier Andrés Belda 🍷
Salvador Andrés Fuster
David Arregui Ferrando
Raúl Aznar González
Jaime Balart Zaragosi
Francisco Bañón Rautenstrauch
Francisco Bañón Sabater
Álvaro Bardisa González
Juan José Barral Navarro
Hilario Javier Barroso García
Jorge Bascón Montaña
Jorge Bascón Zapata
Miguel Bayarri Fos
José Antonio Beitía Mora
José Miguel Bellver Martín
Nacho Beneyto Vilaplana
Adrián Berjas Palanca
Ángel Berlanga Gago
Jorge Bermell Mayordomo
Ignacio Bertolín Gómez
Achille Binetti Pozzi
Santiago Blanco Coll
Carlos Blanco López
Jorge Blanco Torres
Beltrán Blasco Mocholí
José Blasco Albamonte
Joaquín Blat Trull
Jacobo Blázquez Casanova
José Boquet Serra
Carlos Borso di Carminati Alfonso
Juan Manuel Borso di Carminati Alfonso
Juan Manuel Borso di Carminati Peris
Javier Bosch Cubells
Carlos Botella de Belda
Carlos Botella Navarro
Anthony Maurice Brown
Vicente Javier Bru Muñoz
Luis Calabuig Coll

Luis Calabuig Tormo
Ricardo Camarasa Blasco
Ricardo Camarasa Borrás
Gil María Campos Alabau
Jorge Campos Rams
José Campoy Granell
José Campoy Ribes 🍷
Luis Miguel Caravaca López
Luis Carro Esteve
Lucas Carro Marco
Iván Castell García
Julio Castell García
Julio Castell Pérez
Carlos Cervera González 🍷
Rafael Chirivella Blanes 🍷
Javier Colinas Andrés
Ignacio Corbí Blánquez
Francisco Corbí Ramón
Alberto Corell Raga 🍷
Nacho Cortina Rodríguez
Carlos Crespo Dualde
Ignacio Crespo Gutes
Miguel Crespo Ribes
Alexandre Crestey Durá
Eduardo Cubells Alfonso
Javier Delgado Marqués
Luis Durá García
Francisco de Asís Echevarrieta González
José Miguel Eroles Bellver
Vicente Faubel Faubel 🍷
Javier Fernández Darder
Vicente Ferrer Andreu
Vicente Ferriol Casar
Vicente Flor Bustos
Manuel Flor Martínez 🍷
Pedro Flórez Gaitán De Ayala
Carlos Fuset Fernández
Antonio Fuster Mollá 🍷
Juan Bautista Gabriel Daudí
Juan Bautista Gabriel Martínez
Ignacio Galdón Salvador
José Luis Galdón Salvador
Rafael García Ballester
Pablo García Mallent
Sixto Genzor Guerra
José Ricardo Gimeno Costa
Manuel Gimeno Varela
Miguel Ignacio Giner Valero
Bernardo Girona Martínez
Álvaro Goirigolzarri Aspe
Víctor Gregori Pamplona

Vicente Nicolás Gómez Alonso
Diego Gómez-Coronado Morillo-Velarde
Diego Gómez-Ferrer Bolinches
Adolfo González Tamarit
Miguel González Ferrando
Miguel Gozalo Sanz
Enrique Grau Ruiz
Emilio Guardiola Huertas
José Ignacio Guerrero Jiménez
Fernando Gutiérrez Polanco
Enrique Hernández Franco
Mario Horrach Sánchez
Marcos Ibáñez Lajara
Joaquín Iborra Jiménez de la Iglesia
Lucas Iborra Jiménez de la Iglesia
Juan Ivars Rostoll
José Vicente Ivars Tur
Vicente Juan Ivars Tur
José Jordá Moreno
Jacobo Jordán García-Conde
Pablo Jordán García-Conde
Pablo Jordán Sanchis
José Luis Juan Calza
Manuel Lacruz Montilla
Francisco Javier Lara García
Vicente de Lara García
Bernardo Leach Simó
Pablo Lis Izquierdo 🍷
Felipe Lloret Forner
Miguel López Flor
Jorge López Ibáñez
Domingo López López
Beltrán López Tarazona
Ángel López-Amo Saus
Andrés Lorente Semper
Carlos Miguel Lorenzini Gediel
Miguel Lozano De La Mota
Francisco Macián Gil
Aurelio Mallent Cuñat
Ignacio Marco Morales
Javier Marco Verdejo
Álvaro Marí Navarro
Juan Marí Tallada
Héctor Marín Cebriá
Salvador Marín Moreno
Miguel Alberto Marqués Romero
Alfonso Marsal de Cruells
Alfonso Marsal Matoses
Juan Martí Cabanell
Raúl Martín Sánchez
Abrahám Martínez Berges

Rafael Martínez Bas
Juan Martínez Cano
Manuel Martínez Climent
Rafael Martínez Gutiérrez
Luis Martínez Ochoa
Juan Martínez Terol
Alejandro Martínez Pérez
Lucas Mas Duart
Nicolás Mateo Sebban
Pelayo Medrano García
Mariano Megía Ramón 🍷
Javier Meliá Casado
Adrián Montesinos Rubio
Julio Montoya Ortega
Yves Moñino Crespo
Diego Moraleda Gómez
Roberto Moyano De Navascués
Carlos Muñoz Bello
Salvador Muñoz Encinas 🍷
Rodrigo Fermín Muñoz Antoli-Candela
Malek Murad Mateu
Miguel Ángel Murgui Bañón 🍷
Guillermo Murgui Herrero
Juan Bautista Navarro Barberá 🍷
Andrés José Navarro Clérigues
Isidro Niñerola Giménez 🍷
Isidro Niñerola Torres
Jorge Núñez de Arenas Peidró
David Olmos Sánchez
Francisco José Orozco Aranda
José Francisco Ortiz Navarro
Arturo Palacios Beltrán 🍷
Álvaro Pascual Ravello
Carlos Pascual Ravello
Luis Pellicer De Castellví
Wuilkild Jhon Pérez Dávila
Alejandro Pérez García
José Pérez Soler
Yago Perrín Sancho

Yago Perrín Vázquez
Francisco Manuel Plá Gil
Jaime Planells Tornero
José Pons Cervera
Ramón Pons Crespo
Jorge Pradas Clariana 🍷
Julien Pradas Pradas
Fernando Prósper Galiano
José Antonio Puerta Torres
José Manuel Puig Guillem
Javier Querol Morata
Rafael Ram De Viu Payá
Jaime Vicente Ramos Faubel
Gonzalo Ravello Barber
Gonzalo Ravello Faubel
Ramón Reche Pons
Alberto Redondo Priego
Alejandro Rejón Núñez
Luis del Rey Schnitzler
Felipe Ribes Ivars
Jaime Ribes Martínez
Alejandro Rodrigo Belda
José Daniel Rodrigo Gallego
Lamberto Rodrigo García
José Manuel Rodrigo Paradells
Diego Rodríguez Alfonso
Rodrigo Rodríguez Alfonso
Roberto Rodríguez García
Juan Rodríguez Gelise
Guillermo Rodríguez Giménez
Vicente Rodríguez Giménez
Santiago Roig Colubi
Vicente Roig Colubi
Álvaro Roig Rams
Ignacio Roig Rams
Alejandro Romero Martínez-Coll
Antonio Royo Perales
Enrique Rua Moros
Francisco Mª Rubio Tarazona

Antonio Rueda Quintero
Gabriel Ruga Carrijo
Carlos Ruiz Beltrán
Rodrigo Ruiz Montalt
Enric Samper Sosa
Carmelo Sánchez Boronat 🍷
Miguel Sánchez Cervera
Francisco Javier Sánchez Meriñán
Pablo Sánchez Morante
José Enrique Sanchis Sala
Juan Carlos Sanjuán Beltrán
Xavier Sanz Coll
Heinz Herhard Schaer
Heinz Schaer Álvarez
José Sebastiá Pallarés
David Serra González
David Serrano Terrades
Aarón Siles Pino
Rubén Siles Pino
Salvador Silvestre Camps
Beltrán Simó Bacharach
Ricardo Simón Romero
Lorenzo Soler Blanco
Pablo Suria Olmos
Vicente Talón Beneyto
Rafael Tomás Alfaro
Ismael Tornero Fernández
Fede Uncio Fons
Manuel Uña Llorens 🍷
Fernando Valle Furió 🍷
José Manuel Valle Furió
Marcos Valle Serrano
Carlos Vázquez Albaladejo
Jorge Veázquez Mazuelas
Juan Ventura Marco
Pepe Verdú Monrabal
Juan Pedro Viladrich Setuain
Alejandro Zanón Perelló

Cort d'honor

Sofia Aguado Blanco
Manuela Agudo Jiménez
Victoria Alarcón Sánchez
Paula Albamonte Collados
Lola Albert Belenguer
Alejandra Albert Tomás
Ángela Albert Tomás
Carla Alborch Gil
Lucía Alborch Gil
María Amparo Albors Bonafont
María Alfonso Dolán
Lucía Alfonso Gracia
Natalia Alfonso Gracia
Alejandra Alfonso Lara
Purificacion Isabel Almenar Llorens
Bárbara Alós Forner
Marta Altarriba Maeso
Esther Álvarez Pardo
Elia Álvarez Sanchis
Ana Andrés Muñoz
Ana Andreu Arnalte
Laura Andreu de Mare
Ángeles Ansurias Climent
Carla Argente Bonilla
Emma Argente Bonilla
Cristina Arias Portaceli
Lucía Arias Portaceli
Rocío Arias Portaceli
Paula Arlandis Narbona
Ainhoa Arrieta Aramburu
Irene Azcárraga Gomis
Lucía Baixauli Fabra
Teresa Baixauli Muñoz
Cristina Ballester Solaz
Mónica Ballester Solaz
Ana Celia Bañón Fabra
Patricia Bañón Rautenstrauch
Pura Barber Cantos
Ainhoa Barjau Moreno
Cristina Barrafón Revuelta
Lola Barral Boluda
María José Barral Boluda
Carla Bascón Zapata
Celia Beitía Meliá
Saskia Paloma Benet Grau
Paula Blanco Mompó
Almudena Blanco Torres
Mª Luisa Blanes Albiñana
Susana Blanes Beneyto
Belén Blat Aznar
Nuria Blázquez Casanova
Josita Boluda Fos
Natalia Borrás Ahuir
Alicia Bosch Ramos
Patricia Botella Navarro
Amparo Brell Rodríguez
Loida Bustos Pérez
Eva María Cabanell Ripollés
Amparo Calabuig Coll
Gemma Calatayud Arcos

Sara Camañes Moltó
Marián Camarasa Blasco
Lucía Camarasa Borrás
Natalia Camarasa Borrás
Isabel Campillos Alonso
Amparo Campos Coll
Anabel Campos García
Julia Campos Viosca
Lola Campos Viosca
Ángeles Campoy Blanes
Esther Campoy Serón
Marina Campoy Serón
Lina Alejandrina Canet López
Cecilia Cano Beteta
Lucía Cardelús Virrueta
Lucía Carro Marco
Claudia Castaños Roselló
Paula Castell García
Ana Castelló Campillos
Isabel Castelló Campillos
Lucía Catalán Minguez
Carmen Cebriá Esteve
Mª Luisa Cervera Navarro
Reyes Chamero Orts
Carolina Civera Martínez
Mª Enriqueta Civera Torres
Ana Clérigues Grau
Marta Clérigues Grau
Irene Climent Campos
Amparo Coll Comin
Cristina Coll Rueda
Mar Coll Rueda
Ana Mª Corral Alique
Marta Cortés Bosch
Cristina Costa Priego
Paula Crespo Agudo
Pilar Crespo Pastor
Carla Crestey Durá
Inés Crestey Durá
Rosa de Cruells Villar
Mª José Cubells García
María Teresa Cuesta González
Andrea Cuevas Calatayud
Carmen Cuevas Royo
Ana Mª Culla de Moya
Daniela Delgado Bagues
María Delgado Bagues
Gloria Delgado Segura
Julia Deus Camarasa
Mª del Mar Díaz Izquierdo
Patricia Díaz Izquierdo
Elena Díaz Sánchez
Cristina Duart Clemente
Diana Duart Gómez
Amparo Durá Real
Paloma Eroles Martínez
Paula Eroles Martínez
Pilar Escuder Ivorra
Mª José Espinosa Daudi
Carla Faubel Brell

Marta Faubel Brell
Mª Consuelo Fernández Alamar
Verónica Fernández Gurrea
Silvia Ferrero Cisneros
Mercedes Fillol Mateu
Paula Flor Bueso
Lola Flor Bustos
Maritxu Flórez Gil
Paola Folch Navarro
Pilar Fons Cámara
Emma Forné Bustamante
Manuela Fuentes Gil
Isabel Fuset Clérigues
Gemma Fuster Pallarés
María Gabriel Martínez
Mª Luisa Galiano de Illana
Mª Matilde Gálvez García
Lucía García Ballester
Mª de la Montaña García Caballero
Clara García Gómez de Barreda
Elena García Mallent
Ana Mª García Monfort
Déborah García Monfort
Patricia García Santamaría
Adriana García Segarra
María García Vallcanera
Alejandra García Verdú
Ana García-Conde Benet
Marta García-Conde Benet
Elena García-Gamón Vidal
Valentina Gijón Giménez
Mireia Gil Belenguer
Julia Gil García
Teresa Gil García
Cayetana Gil Navarro
Isabel Mª Gil Plá
Lidón Gil Vidal
Amparo Giménez Alsina
Encarnación Giménez González
Candela Gimeno Arias
Elia Giner Barceló
Alejandra Gómez Belenguer
María Gómez Belenguer
Marta Gómez Pina
Ana Mª Gómez de Barreda Ferraz
Paloma Gómez-Coronado Liesa
Inmaculada Gómez-Pantoja Noguera
Blanca González Bauset
Laura González Bauset
Mª Pilar González de Lacruz
Paula Grau Serrano
Teresa Grau Serrano
Magdalena Gregori Roche
Paloma Gregori Roche
Berta Guardiola Liceras
Noelia Gurdíel Álvarez
Elena Gutiérrez Martínez
Mónica Gutiérrez Martínez
Adoración Hernández Martínez
Belén Herranz Segarra

Inmaculada Herrero Calvo
 Carmen Herrero Orts
 Mónica Hidalgo Encarnación
 Isabel Higón Latorre
 Martina Ibáñez Lajara
 Iciar Isach Gormaz
 Antonia Ivars Rostoll 🍷
 Isabel Ivars Tur
 María Ivars Tur
 Mª Del Carmen Izquierdo Serra
 Aitana Jordá López
 Mª José Jorques Infante
 Jimena de Lanzas Ferrer
 Gemma León Bello
 Manuela Liesa Martínez
 Mireia Llisterri Gil
 Omaira López Beltrán
 Sonia López Elena
 Eva López Pastor
 Almudena López Saorín
 Marina Lorente Tárrega
 Sesé Lorente Tárrega
 Sonia Macián Olmos 🍷
 Andrea Macias Martínez
 Paula Macias Martínez
 Almudena Maestro Cano
 Mayte Marco Verdejo
 Patricia Marco Vila
 Mª Carmen Margarit Alberó
 Mª José Marí Gómez
 María Marín Calatayud
 Lucía Maronda Tena

Rosa Marsal De Cruells
 Teresa Martí Andrés
 Eva Martí Cabanell
 María Martí Santapau
 Rosa María Martínez Aranda 🍷
 Pepa Martínez Bes 🍷
 Cristina Martínez Garay
 Alejandra Martínez García
 Carolina Martínez García
 Valentina Martínez Monrabal
 Nerea Martínez Onandi
 Pilar Martínez Polanco
 Elvira Mascarós Leach
 María Mayans Sanesteban
 Emi Meliá Gascón
 Carlota Millet Aznar
 María Jesús Mínguez Martínez
 Victoria Moliner Aguilar
 Natalia Moltó Cifre
 Patricia Montalt Roig 🍷
 Lara Montaner Ruiz
 Laia Monzó Vicente
 Elia Moñino Schaer
 Luna Moñino Schaer
 Sol Morata Cervera
 Mayte Moreno Hueso
 Carla Muñoz Antolí-Candela 🍷
 Teresa Muñoz Antolí-Candela 🍷
 Noelia Muñoz Azcárraga
 Sofía Muñoz Azcárraga
 Aida Muñoz Bello
 Ana Muñoz Martín 🍷

Lola Muñoz Martín
 Inés Muñoz Penalba 🍷
 Elsa Murad García
 Vera Murad García
 Mª José de Nalda Bertolín
 Mayte Narbona Calvo 🍷
 Cristina Navarro Giner
 Mª José Navarro Pérez
 Mª José Navarro Toledo 🍷
 Alejandra Niclos Roselló
 Marta Niñerola Torres
 Elisa Núñez Sánchez
 Arantxa Olaizola Reig
 Mª Carmen Oliete Andrés
 Cristina Olmedo Egea
 Julia Ordaz Pérez
 Sofía Ordaz Pérez
 Aurora Ortells Méndez
 Inmaculada Orts Hernández
 Arantxa Pallardó Oyarzabal
 Francisca Pallarés Sellés
 Clara Pascual Gurdíel
 Mercedes Pastor Bisbal
 Blanca Pastor Roca
 Natalia Peralta Dolz
 Mariola Pérez Cayuela
 Maite Pérez Egea
 Carmen Pérez Soler
 Marta Perrin Sancho
 María Pesudo Vicent
 Tesa Peyró Peris
 Aitana Plá León

Ana Pons Aguilar
 Almudena Pons Maestro
 Laura Pons Rico
 Mar Pradas Martínez
 Caterina Prini
 Mª Dolores Puchades Gil
 Sonia Puertas Moreno
 Margaux Quinnez Gascón
 Eva Rams Almenar
 Tina Rautenstrauch
 Elena Ravello Barber 🍷
 Valentina Ravello Faubel
 Concepción Reig Sotos
 Mencía Reig Ballester
 Ana María Rico Torrella
 Adriana Rivaya Blanco
 María Roca Martínez
 Mª Dolores Roche Cano
 Elia Rodrigo Giner
 Carmen Rodrigo Paradells
 Begoña Rodrigo Sellés
 Amparo Wenxiu Rodríguez Alfonso
 María Rodríguez Jorques
 Pilar Roger Pérez de Lucía
 Laura Roig Escuder
 Amparo Romero Navarro
 Martina Romero Sanchís
 Rocío Rueda Ferrero
 Silvia Rueda Ferrero
 Amparo Rueda Quintero 🍷
 Gemma Ruiz Beltrán
 Carla Ruiz Montalt

Mª Teresa Sánchez Boronat 🍷
 Alba Sánchez Campos
 Carmen Sánchez Cervera
 Carla Sánchez Crespo
 Mª José Sánchez García
 Elena Sanchis Chamero
 Reyes Sanchis Chamero
 Mª Dolores Sancho Cerdá
 Begoña Sancho Hidalgo
 Menchu Saorín Sánchez
 Elia Schaer Álvarez
 Carolina Sebastiá Amurrio
 Carla Sebastiá Puertas
 Bárbara Segarra Gutiérrez 🍷
 Claudia Segarra Liso
 Paloma Sellés García
 Ana de Selva Garín
 Araceli Senís Fernández de Ybarra 🍷
 Mª Eugenia Serrano de Ayas
 Cristina Serrano Badía
 Ester Serrano Badía
 María José Serrano Badía
 Marina Serrano Badía
 Pilar Serrano Ballesteros
 Chelo Serrano Peiró
 Sandra Mara Silva Roseo
 María Silvestre Cantó
 Amalia Solana Orts
 Lucía Soler Gutiérrez
 Patricia Soriano Cifuentes
 Mª Consuelo Soriano Fernández 🍷
 María Isabel Soriano López

Paula María Soriano Teruel
 Ana Patricia Suay Querchfeld
 Isabel Tárrega Verdú
 Mónica Torrella Busó 🍷
 Consuelo Torres Pons 🍷
 Chelo Tortolá Lita
 Telma Tortolá Lita
 Paz Tur Ortolá
 Mª Amparo Turégano López
 Laura Uña Ivars
 María Uña Ivars
 Mª Adela Valero Aleixandre
 Mª Antonia Valero Aleixandre
 Leticia Valldecabres Pérez
 Marta Valle Bellot
 Rocío Valle Bellot
 Lourdes Valle Serrano
 Desamparados Vañó Silla
 Alejandra Vázquez Medina
 Beatriz Veces Gadea
 Lola Verdú Monrabal
 Marcela Verdú Rodríguez
 María Isabel Viana Cerdán
 Celia Vicedo Flor
 Loida Vicedo Flor
 Marta Vicente Ansurias 🍷
 Elena Vidal Vidal
 Candela Villalba Navarro
 Carmen Villar Narbona 🍷
 Rosa Villar Ruiz
 Maribel Viosca Sáez
 Esther Zapata Palau

Devis Creaciones
ZAWADI

Totes les il·lustracions d'aquest article són de Carlos Benavent

Zawadi

per Luis del Rey Schnitzler

Dos agraciats pel destí, ho aposte, però un poquet presumit, guerrer masái Saitoti (nascut durant la pluja) i la bella i una miqueta caparruda princesa swahili Zawadi (el regal), persones viatjades, de món, el seu, coincidixen en un programa d'intercanvi en una universitat de València. Va ser Hekima (la saviesa), el gran elefant adoptat de xicotet per la tribu kikuyu qui li havia recomanat a Saitoti passar-se per la Terreta ja que tenia molt bons records dels seus temps mossos d'estudiant per Blasco Ibáñez. En el cas de Zawadi, a la seua gran amiga major de la infància, la girafa Busara (la prudència) dels baganda d'Uganda, que també s'havia passat pel Cap i Casal, sempre li van fascinar els vestits de fallera i li va aconsellar ja fa temps passar-se en algun moment de la seua vida per ací.

Els dos jóvens acaben fent bona amistat i creen una estupenda colla d'amics. Això sí, ni Saitoti ni Zawadi revelen a ningú, ni tan sols a ells mateixos, els seus veritables orígens. Coses de la vida, s'enamoren bojament i durant les passades Falles el foc interior es va avivar i ella se li declara davall d'un ombú al Parc del Túria. Ell, naturalment, li correspon.

Decidixen casar-se i llavors descobrixen l'ascendència dels dos i ací apareix el problema. S'adonen que les seues famílies arrossegaven des de feia segles una forta rivalitat per una antiga disputa, tan antiga que ja ningú es recorda del motiu. Diuen alguns que va ser per no sé què d'un baobab. Bé, tant se val, els diuen els seus amics. Són ells els que es casen. Però Saitoti li havia fet una promesa sagrada a la seua rebesàvia Thabiti (la ferma, la indestructible), que es casaria en el brollador de l'amor (Que cursi!) prop del seu caseriu natal. Queden abatuts.

Aleshores entra en joc una de les amigues, Tafukt (el sol, la llum), berbera del Rif, que tots saben que és un poc bruixa. Ella els dona la solució. Determina que només la llei de l'embaràs podria solucionar el problema. Saitoti estaria obligat a casar-se amb Zawadi i ningú es podria oposar (Ja sé que està molt trillat, però calia donar-li una solució a la malifeta). Fingirien, doncs, que Zawadi estava embarassada. I tot començarà amb la tradicional cerimònia de la demanada de mà.

ESCENA POSTERIOR

*Però donem-li una ullada abans a l'ànima de la història,
Tafukt, gran personatge d'importància no accesòria.
Psicòloga, misteriosa, analitza tot i per darrere treballa.
Berbera i d'ascendència dogó per part de mare, detalla.
Alguns diuen que té un poc de maga de tots els colors.
Seduïx, enlluerna i es transforma amb totes les olors.
De mirada desperta, penetrant, còmplice i burleta,
Mou els fills amb polida perfecció d'atleta.
El seu gele és expressió d'identitat i orgull,
Va ser d'una amiga yoruba un obsequi, un antull.
Porta a una mà un amskher, cadena que enllaça
Dits i canell, fil de la vida, protector, que abraça.
Els cercols del coll són un capritx estètic,
Copiat d'un manuscrit africà energètic.*

DEMANÀ DE MÀ

*Volem cap a l'escena de la demanà de mà, cruenta.
L'àvia de Zawadi, la respectada Aziza, a Saitoti espenta,
Decidida, amb una pica d'espines i esmolats ullals
Perquè ell complisca amb la llei dels anals
I li entregue l'Almasi Kubwa, el gran diamant,
Que trenque l'afront a l'instant.*

INVITACIONS

*Veurem ara a la il·lusionada i fantasiosa Zawadi pensant
En la llista d'amics i familiars, les invitacions preparant,
Compta amb Cheche, el seu mico, inestimable ajuda.
Amb el soroll lloro Kelele, d'intel·ligència muda.
De Mokolo, el facoquer més vigorós i coratjós.
I Kamba el porc espí d'humor contagiós,*

LA WEDDING PLANNER

*I concordes amb el temps nou modern,
Com la yoruba Olufunke, amb cor matern,
Wedding planner de discurs etern.
Firmaran un contracte intern.
Ningú és més coqueta que ella i ací apareix
Amb el seu pareo i cinta de pèl que molt mereix,
Posant enfront del seu espill màgic,
Amb semblant tot menys tràgic.
Que sempre li fa veure el que vol veure,
Sense la seua abstracció mai entreveure.
Sobre ell suren les màscares dels dogó, món fascinant!
Que Tafukt li va entregar, les embriuant.*

ARRIBADA DELS CONVIDATS

*Arriba el gran dia, i alegre i contenta, apareix la comitiva.
Veiem desfilar a Hekima, l'elefant, amb marxa activa,
Al cap, barret de copa, fent sonar la seua trompa;
A Busara, la girafa, portant pamela de molta pompa,
Somriu amb distinció allargant el seu estilós coll;
A Kimbia, la vella zebra, amb corbatí d'aire foll;
A Ojutogaju, el civet del ulls que sobreixen titubejants,
Elevant el seu clàssic para-sol amb serrells penjants.*

NOCES

*I per fi li arriba el torn a l'esdeveniment principal,
Les noces, la unió, la fi, tota xerinola descomunal.
Aconsellat per Tafurk per a allunjar al esperit del mal
Apareix Saitoti amb un tatuatge d'henna cerimonial.
Es recolza en la roca de la qual raja el riu primitiu.
Zawadi el mira embadalida com en l'últim estiu.
Oficia l'unió el mestre Mfundisi, de Olufunke nuvi antic,
De quan eren adolescents, purs, record "romantic".
És proveït d'un conjunt multicolor de tocat,
Pectoral i faldó, tot de plomes embolicat.
Apostats sobre columnes hipòstiles sobresalents,
De papirs oberts i tancats, sorprenents,
Amenitzen amb la seua música altres dos companys
D'aventures, de conversa, engayns i desengayns,
Tocant l'oud, la dolça Meryt, dádiva preciosa,
Egípcia dels deserts del sud, meravellosa.
Kisembo dels tooro, amb el seu ritme ens rega,
Donant vida a timbales, el cos arrossega.
Olubunmi llança flors des de l'alt cerimoniosament
D'altra banda, Segenet, amhara, divina amiga, complaent
Amb tocat més semblant a un tamtam jamaicà
Que a un més antic original africà,
Porta en safata als seus amics flamencs
Que tornaven de recent excursió, darrerencs,
Per la valenciana Albufera, de camí a la seua llar,
Travessant ritualment la Mediterrània mar.
Més curiosos que veritables protagonistes,
Tal vegada, amb afany de bon festí optimistes,
Apunten un gat espavilat i dos cocodrils imponents,
A més d'un hipopòtam d'ulls resplendents.*

CONVIT

*I ja és hora de l'esperat opípar convit,
Per un grup de "faunics" amics presidit.
Sota l'atenta mirada de màgiques màscares dogó,
La sibil·lina serp Siri; Mbinu, l'oportunista voltor lladró
Amb Mpenzi wa Chakula, el corpulent golut rei lleó
Compinxats per endavant en conjunta acció,
Instigats, es preparen per un mos animós.
Lligat i amb una poma adornat, llagrimós,
Sipho, cuiner zulú, un dels barbacoes amants,
Un altre amic del grup d'actors flamants,
Espera el seu moment final suant.
Els límits del món carnívor creuant.
Empedreït setciències i molt arrogant,
Es preparen per a gastar-li una broma picant.
Clar! Hui ací ningú es menja a ningú,
Encara que sembla que siga la intenció d'algú.*

FESTA I PUNT FINAL

*I no pot faltar eixe colofó final,
La festa, l'alegria desbordada comunal.
Tabasamu, un mandril somrient i festejat,
Punxa discos al so de ritme mogut airejat.
Mentre, Shida Yote, nebot de Saitoti entremaliat,
Rosega els cables del so per fer-la grossa enerviat,
I allà, en una cantonada, de sobte, ressuscita
L'esperit de Thabiti, la rebesàvia que orde suscita,
Però per sempre més trenca amb la maledicció
De l'ancestral rivalitat, buscant la redempció,
Enamorant-se del càndid Thulani, bonàs de cor,
Cosí germà de Zawari, referent de gran amor.
Ai quin regal, quina benedicció
Després de tanta antiga tribulació!
Ai eixa força, eixa espuma confraternal
D'eixa amor conjugal, tan grupal, tan tribal!*

Parlem amb EL NOSTRE ARTISTA FALLER

José Ramón Devís Benet

per Juan Belda Furió

Enguany tornem a confiar en Devis Creacions per a la nostra falla gran. Ja són sis anys consecutius treballant junts, i és cert que la relació és molt bona i forta. Com sempre ens anem a la ciutat fallera on ens esperen els dos, pare i fill.

Al voltant de peces acabades de la nostra falla comencem l'entrevista:

Què suposa per a vosaltres esta relació tan consolidada?

Treballar durant sis anys seguits amb la mateixa comissió és una cosa molt especial. No és només una relació professional, és una confiança mútua que s'ha anat construint any rere any. Coneixem bé la manera de treballar de la comissió, la seua exigència i la seua il·lusió per fer sempre una falla millor, i això ens motiva moltíssim com a artistes.

Durant tot este temps heu competit sempre en la categoria de Primera A. Com valores esta trajectòria conjunta?

Mantindre's en Primera A durant tants anys no és gens fàcil. És una categoria molt exigent, amb un nivell artístic altíssim, i crec que el mèrit és compartit. La comissió aposta fort pel projecte artístic i nosaltres

intentem respondre amb creativitat, qualitat i ambició. Eixa constància parla molt bé del treball en equip.

Enguany, a més, compteu amb el pressupost més alt en la història de la nostra falla. Com afronteu este repte?

Amb molta responsabilitat i també amb molta il·lusió. Un pressupost més alt no significa fer una falla més gran, sinó significa el poder cuidar més els detalls, millorar acabats i arriscar un poc més a nivell artístic. Per a nosaltres és una mostra clara de confiança per part de la comissió i volem retornar-la amb una falla que estiga a l'altura de les expectatives.

La temàtica triada enguany és Àfrica, un continent ple de simbolisme, cultura i força visual. Què us va atraure d'esta idea?

Àfrica és una temàtica potentíssima a nivell artístic. Té una riquesa cultural enorme, colors molt vius, contrastos, tradició, modernitat... Ens permet jugar molt amb volums, expressions i missatges. Des del primer moment vam veure que podia donar lloc a una falla molt impactant i amb molta personalitat.

La falla es plantarà, un any més, al costat del Mercat de Colón, un entorn molt especial del centre de València. Condiciona això el disseny del monument?

Sens dubte. Plantar en una ubicació tan emblemàtica obliga a pensar molt bé la composició i l'estètica de la falla. L'entorn és preciós i molt transitat, així que busquem un disseny que dialogue amb l'espai, que destaque sense desentonar i que convida a detindre's i observar cada detall.

El vostre taller es troba a la Ciutat Fallera, el cor de l'ofici faller. Què significa per a vosaltres treballar des d'allí?

La Ciutat Fallera és la nostra casa. És un lloc amb molta història, on es respira tradició, ofici i creativitat. Treballar allí et connecta amb l'essència de les Falles i amb altres artistes, i això sempre és enriquidor. Des del taller fins al carrer, cada falla porta un trocet d'eixe esperit.

Després de sis anys de treball conjunt, què creus que fa especial a esta falla respecte a les anteriors?

Crec que enguany s'ajunten molts factors: la maduresa de la relació amb la comissió, el major pressupost, una temàtica molt potent i les ganes de superar-nos. És un projecte molt complet i ambiciós, i això es notarà en el resultat final.

Per a acabar, quin missatge t'agradaria enviar als fallers i falleres de la comissió?

Simplement donar-los les gràcies per continuar confiant en nosaltres un any més. Esperem que gaudisquen del procés tant com del resultat final i que, quan arribe la plantà, se senten orgullosos de la falla que hem creat junts.

I com sempre felicitar a tota la comissió per l'esforç que fan any a any, i que Claudia i Vicente així com tots els fallers se senten orgullosos del nostre treball d'enguany.

Acabem l'entrevista fent moltes fotos i desitjant que arribe el dia de veure a ZAWADI en la nostra plaça. Les falles del 2026 estan ja molt propet.

P. Gonzalez

Salutació del PRESIDENT INFANTIL

Des de sempre, he volgut ser el president infantil de la nostra falla, cada any veia als nostres presis infantils i pensava: l'any vinent em toca! El dia en què Bosco va obrir el sobre i va eixir el meu nom, em vaig posar molt feliç; mai l'oblidaré. Ser president és un orgull i tota una responsabilitat. És conèixer més de prop el cor de la nostra benvolguda falla.

Tinc molta sort de poder compartir enguany amb Alejandra, Claudia i Vicente. Són la meua família fallera amb els quals ja estic compartint molts moments molt divertits. També m'encanta poder gaudir amb els meus companys presidents de l'agrupació Gran Via, són tots molt divertits i passem estones molt boniques.

Estic desitjant anar per fi a visitar el taller de Borja per a veure eixe monument preciós que ens ha dissenyat. Que ganes de veure-la plantada al nostre carrer i tindre un ninot a casa! També estic desitjant sentir l'olor de pólvora, escoltar la música i caminar amb Alejandra en les cercaviles.

Gràcies Bosco per ajudar-me i oferir-me el teu suport en tot moment. Eres un exemple per a mi; ens vas fer molt gaudir les passades falles. M'agradaria ser igual d'elegant que tu, encara que has posat el llistó molt alt!

La nostra falla és una gran comissió, però no seria igual sense la nostra junta directiva, cap de la nostra falla que sempre fan que ens sentim com a casa. També he d'agrair a la delegació d'infantils, sempre esforçant-se perquè tots gaudim. Som el futur de la nostra festa, i si els xiquets volem quedar-nos en la nostra falla és gràcies a vosaltres.

Estic segur que viuré un gran any, molt ben acompanyat sempre. Gràcies a tots per donar-me suport i aplaudir-me en cada acte. Sou una gran falla i al costat de vosaltres em sent molt volgut.

Javier Gimeno Arias

*PRESIDENT INFANTIL 2026
FALLA COMTE SALVATIERRA - CIRIL AMORÓS*

FALLA
C. SALVATIERRA

CI
ME

Salutació de la FALLERA MAJOR INFANTIL

Hola, la meua benvolguda comissió infantil,

Quan naixes i el primer que fan els teus pares, estant fins i tot a l'hospital, és apuntar-te a la millor falla del món, Comte Salvatierra- Cirilo Amorós - Mercat de Colon, ja eres una persona afortunada. Però si a més, amb el pas dels anys, arribes a ser Fallera Major Infantil, pues ja no pots ser més feliç. És un orgull per a mi representar a la comissió infantil d'esta gran falla des del dia que Carmen va obrir el sobre amb el meu nom.

Soc Fallera Major Infantil 40 anys després que ho fora la meua mare, Sonia, i això fa que em senta més orgullosa i feliç d'un any que serà meravellós per tot.

He tingut una sort immensa de comptar amb uns companys de viatge espectaculars. Claudia, Javi i Vicente, gaudirem molt junts enguany!

Estic vivint el meu any intensament, perquè així s'ha de viure, amb les meues amigues sempre propet de mi, eixe grup gegant de falleretes que m'estan acompanyant i que m'acompanyaran en tot el que ve. Us vull moltíssim a totes, i m'esteu demostrant que vosaltres a mi també.

Portem ja molts actes i està sent un somni, i encara falta el millor, la setmana fallera en la qual tot serà increïble, no puc estar més feliç. Estic desitjant veure-us a tots el dia de la meua presentació, i en els actes que ens queden. Sé que tot passarà molt de pressa, però serà tan fantàstic i tan bonic gràcies a tots...

Quines ganes de veure plantada la falleta de Borja Lorente, el nostre artista, perquè serà una cosa preciosa, que ens deixarà sense paraules, i que crec que és la més bonica que he vist en la meua vida. Tots els infants estarem súper contents amb "Kontrastes".

Ser FMI de Conde és una gran responsabilitat, perquè represente a molts xiquets, i a la millor falla de València, a la de la meua família des de fa moltíssims anys, i vull que tots se senten orgullosos de mi.

El 18 de març, quan entre en la Plaça de la Verge per a l'Ofrena serà un dia que no se m'oblidarà en la vida, i com cada any, serà el moment en el qual ens ajuntem moltíssims fallers de Conde per a estar amb la nostra Geperudeta.

Queden moltes coses i molts actes encara, i us convida que els gaudim tots junts, com la gran falla que som, i de la manera que només nosaltres sabem.

Orgullosa de ser fallera de Conde, de ser Fallera Major Infantil, orgullosa de la meua Comissió i de la meua família, i desitjant viure tot el que queda, encara que no vulga que s'acabe mai.

Viva València, visquen les falles 2026, i sobretot, viva Conde.

Alejandra Hernández Macián

FALLERA MAJOR INFANTIL 2026
FALLA COMTE SALVATIERRA - CIRIL AMORÓS

Alejandra Hernández Macián

*Al món va nèixer una xiqueta,
Lleial, bona i una mica coqueta
Esguard delicat, observa i raona.
Ja és filla de gran equip que redola
Alegre al mercat quan sonen baguetes,
Nodrides del càntic plé de roquetes.
Demana respostes clares, certeses.
Reunix curiositat amb tendreses;
Amor per a la història i ciències marines.*

*Ho guarda com gran tresor de contrastos,
Espai d'experiències, cúmul d'abastos,
Recull protector d'origen magnànim.
Nascuda sota aigua, signe ecuànim,
Anima de dia i de nit encantada,
Navega amb força vital volcada,
Desitja la lluna, guia argentada.
Estima el sol enèrgic quan llustra.
Zelosa de somni insòlit que il·lustra*

*Manuals per a crear misteris e intrigues,
Amb cerca de vincles, noves amigues.
Carinyo que ix de noble cor càlid
I sempre disposada, nexa vàlid.
Aurora assenyada, arbres que arrelen:
Natura, bellesa, seny que estel·len.*

per Luis del Rey Schnitzler

P. Gonzalez

La comissió 2026

Junta executiva infantil

President

Javier Gimeno Arias

Vice-president

Bosco Aznar Camarasa

Vice-president

Valentín Sánchez Clérigues

Vice-president

Miguel Lozano Arias

Vice-president

Mateo Lozano Arias

Secretaria

Rafel Aguado Campoy i Miguel Martí Aynat

Delegació de Festejos

Martín Perucho Arrieta, Rafael Gómez-Lechón Alfonso, Javier Querol Florez i Álvaro Gómez-Lechón Alfonso

Delegació d'Activitats Diverses

Lucía Borso di Carminati Alfonso, Sofía Muñoz Azcárraga, Marta Fuset Clérigues, Carmen Gimeno Arias i Lola López Flor

Delegació de Relacions Públiques

Gabriela Pascual Ravello, María Querol Flórez, Blanca Meliá Roca, Carmen Díaz, Sol Aznar Camarasa i Marta Fuset Clérigues

Delegació de cultura

Alfredo Fernández de Córdoba

Vocals infantils

Pablo Aguado Campoy
Salvador Andrés Herrero
Santiago Andrés Herrero
Pablo Argente Bonilla
Fernando Beneyto Alós
Lucas Beneyto Alós
Beltrán Bertolín Sánchez
Jorge Bosch Rodrigo
Miguel Bosch Rodrigo
Pablo Bosch Rodrigo
Vicente Bru Ortells
Gil María Campos Martí
Luis Carro Marco
Bosco Colinas Rodrigo
Javier Colinas Rodrigo
Nacho Colinas Rodrigo
Pablo Corbí Blánquez
Fede Cuñat Giner
Mateo Durá Beitía
Santiago Durá Beitía
Ignacio Lucas Escrivá Zaragoza
Nicolás Escrivá Zaragoza
Borja Flor Rueda
Vicente Flor Rueda
Pablo Galdón Valldecabres
Bosco Gallardo Catalá
Iñaki García Segarra
Juan Gómez-Lechón Alfonso
Rodrigo Lacruz Eroles
Ignacio Marco Sebastía
Héctor Marín Ruiz

Alejandro Martín Díaz
Pablo Mas Duart
Mateo Miñana Mata
Martín Montesinos González
Nicolás Fernando Muñoz Arias
Rodrigo Muñoz Arias
Bruno Niñerola Martí
Isidro Niñerola Martí
Pio Niñerola Martí
Jorge Núñez de Arenas López
Miguel Olmos Cuesta
Pablo Olmos Cuesta
Bruno Orozco Romero
Álvaro Paniagua Domenech
Beltrán Pascual Ravello
José Pons Rico
Nicolás Puerta Romero
Pepe Puerta Romero
Juan Ramos Faubel
Adam Róseo Martins
Álvaro Rua Cuevas
Mateo Rua Cuevas
Pablo Rua Cuevas
Pablo Sais Pallardó
Gabriel Samper Orts
Javier Sánchez Eroles
Martín Schaer Vañó
Álvaro Lucas Serrano Veces
Jorge Silvestre Martínez
Theodore Suraud Raga
Juan Manuel Zanón Mayáns

Cort d'honor Infantil

Carla Abou-Khadour Zorita
Carmen Abou-Khadour Zorita
Blanca Aguado Campoy
Daniella Aguilar Salvador
Sofía Aguilar Clérigues
Helena Alfonso Dolán
Inmaculada Andrés Herrero
Carla Argente Bonilla
Helena Alfonso Dolán
Inmaculada Andrés Herrero
Elvira Ballester Gasco
María Bayarri Duart
Marta Belzunce Ferrandis
Blanca Benedicto Navarro
Martina Benedicto Navarro
Lola Beneyto Alós
Candela Bertolín Sánchez
Carlota Calabuig de Leyva Mira
Beatriz Camañes Moltó
María Elena Campos Martí
María Mercedes Campos Martí
Eloisa Carmena Martínez
Elsa Carrascosa Cuevas
Rocío Catalán Mínguez
Vega Corbí García
Candela Crespo Espinosa
Marta Cuñat Giner
Jimena Durá Beitía
Berta Esteve Guardiola
Rocío Eulogio Espejo
Greta Femenia Montero
Alicia Fernández Cervera

Sara Fernández Cervera
Inés Fernández-Regatillo González
Silvia Flor Rueda
Sarah Forné Bustamante
Selena Sarai Galán Pérez
Leticia Galdón Valldecabres
Casilda Gallardo Catalá
Claudia García Segarra
Carlota González López
Bárbara Gozalo Uña
Carolina Gozalo Uña
Sabina Gozalo Uña
Alexandra Grin Palau
India Guerrero Soriano
Carla Huertas Cabanes
Inés López Sempere
Lola López Moreno
Lucía Lozano Arias
Carlota Marco Sebastiá
Jimena Marco Sebastiá
Gemma Marín Ruiz
Carlota Martínez Mari Montaña
Mayte Martínez Moreno
Covadonga Mª Medrano Marco
Ana Meliá Roca
Blanca Meliá Roca
Clara Meliá Roca
Alejandra Miñana Mata
Rocío Moraleda Rueda
Clara Navarro Gómez
Marta Navarro Gómez
Begoña Niñerola Martí

Paola Núñez de Arenas López
Ana Paniagua Domenech
Martina Peris Carceller
Leire Perucho Arrieta
Martina Plá León
Martina Pons López
Cuchi Puerta Romero
Teresa Querol Flórez
Charlotte Quinnez Gascón
Blanca Rodrigo Giner
Mar Rodrigo Giner
Sofía Rodríguez Calvo
Laís Róseo Martins
Patricia Ruiz Montalt
Carlota Sais Pallardó
Adriana Salmerón Pradas
Blanca Salvador Grangel
Raquel Samper Orts
Daniela San Emeterio Díez
Carmen Sanjuan Díaz
Zoe Schaer Vañó
África Segarra Liso
Gabriela Simó Ballester
Irene Soler Gutiérrez
Paloma Suraud Raga
Blanca Tomás Jarque
Adriana Tornos Giner
Adriana Ventura Folch
Martina Ventura Folch
Blanca Verdú Monrabal
Rosa Zanón Mayans

Fallera Major Infantil 2026

Alejandra Hernández Macián

Fallera Major Infantil 2025

Carmen Gimeno Arias

Els nous fallerets infantils

2025-2026

Rodrigo Lacruz Eroles

3 marzo 2025

Alejandra Mantarás Peralta

4 marzo 2025

Elena Paz Alepuz Ivars

20 junio 2025

Juan Niñerola Martí
9 agosto 2025

Leo Rodríguez Navarro
9 agosto 2025

Ángel López-Amo Crespo
5 noviembre 2025

Totes les il·lustracions d'aquest article són de Carlos Benavent

Kontrastes

per Luis del Rey Schnitzler

Eren les sis del matí d'un dia qualsevol. Una brisa lleugera els acariciava mentre baixaven a la platja: Minami, Sakai, Kawari i Wataru, com de costum. S'acostaren amb pas decidit a la vora de la mar, s'assegueren, començaren a albirar l'horitzó a l'espera de veure eixir el sol i deixaren volar la imaginació.

Davant d'ells mai no tenien la mateixa imatge, sempre hi havia coses diferents, mai no era igual: la llum, apagada, tèbia, refulgent; el vent, impacient, humit, xiuxiuejant; les ones, braves, manses, ondulants; el cel, profund, estrelat, ennuvolat; la sorra, fina, silenciosa, tremolosa; les roques, desgastades, rugoses, llises i, tanmateix, sentien que alguna cosa no canviava mai. Tot era un. Podien existir el dia i la nit, el fred o la calor, el sol i l'ombra, l'abans i el després, la calma i el frenesí. Sempre hi havia un començament i un final de cada etapa, de cada situació, de cada sentiment, complementant-se, alimentant-se, abraçant-se.

De vegades el canvi era brusc, però normalment es produïa amb una certa cadència plenament perceptible, i aquells moments de transició, en perfecta dicotomia harmònica, eren eixos instants curts però infinits que ens mostren aquell immens món de contrastos oberts.

I mentre el seu pensament seguia el seu curs independent, el sol enlluernador va fer la seua aparició: una gran bola de foc, l'astre rei, déu ancestral.

El moment havia arribat. Calia emprendre el viatge dual pel temps, saltant al passat per arribar al present.

Es dirigiren ràpidament cap al moll nou i tres quarts del port de València, el més oriental d'aquest costat occidental, i allí ja els esperava la carrossa, encapçalada per dos imponents dracs alats que bufaven, inquiets, que anava a posar rumb a Nihon, el país del sol naixent, per tots conegut como al Japó, travessant mars, muntanyes i deserts, i en un vist i no vist, van retrocedir al principi dels temps.

A la seua vista, de front, va quedar un esplendorós monument encapçalat per una comitiva de deïtats supremes del món antic, acompanyades per tot el simbolisme de les tradicions nipones.

Amaterasu, deessa estimada,
Del sol que el cel il·lumina,
Sense ella la foscor germina,
Si es queda en la cova oblidada.
Guia, dadora de vida i fertilitat,
Al·legoria, símbol de saviesa i veritat.

Susanoo, déu, el caos impetuós comanda,
Quan Kusanagi, la seua espasa, branda.
Rebel, valent i audaç, amb força vital commina.
Destructor per la naturalesa camina
Però li dona nova força renovadora,
L'ordre de la fèrtil terra generadora.

Van escortats per Raijin, el tatuat,
Sempre dels seus tambors acompanyat.
Els colpeja per a crear trons i fúria,
Llamps violents d'espectacle i luxúria,
Tan bells com furiosos, destrüïxen
Però purifiquen i la terra seduïxen.

Per l'altra banda planeja el vent
Fujin, dinàmic, agitador content,
D'impuls invisible carregat,
En els seus sacs resguardat.
Desplaça núvols que agita,
Calma, enfurix o exorcitza.

No falten les nimfes benefactores
A l'aigua i al foc consagrades.
En l'aigua sura l'una, etèria i bella
Amb cabells llargs, serena donzella.
La del foc, en flames embolicada,
Llança la seua llum modificada.

De caràcter fugisser, dòcil des d'un riu,
El Cérvol del jardí de Nara ens somriu,
Missatger és dels déus divins,
Viu en llibertat en camins,
Transmet benediccions i puresa,
Que és la seua major destresa.

No gaire lluny queden els santuaris de pau
Amb portals oberts, Toriis, de corba suau,
On en harmonia es posa lleugera l'au.
Passar des del món profà és la clau.
Ens endinsa en el diví i sagrat
Dels mals esperits abandonat.

Baix estilitzats alers de temples consagrats,
A banda i banda del llindar apostats,
Els Komains en nombre parell ací esperen.
Són mescla de fidel gos i brau lleó. Vigilen.
Un tanca la boca, un altre l'obri bategant,
L'inici i la fi de l'univers simbolitzant.

El Mont Fuji és símbol, és poder i és bellesa.
Combina ànima, espiritualitat i naturalesa.
És pont entre el cel i la terra, permanent,
Silenciós volcà actiu, domesticat, dorment,
Foc controlat que viu en equilibri passatger
Sota un lluent mantell blanc viatger.

El jardí japonés és simetria i harmonia,
On senzillesa i trànsit actuen en sintonia.
Espais simbòlics d'art i contemplació
De la imperfecta naturalesa representació.
Destaca la sakura, del cirerer, la flor;
Bellesa efímera, intensa, gran valor.

Estètica i identitat en el quimono s'unixen
On color, plecs o motius expressen
Calendaris, edat i societats solidàries,
Fent les paraules innecessàries.
Invoquen la consciència del moment:
Modest, pur, tranquil, noble i prudent.

La cerimònia del te és calma i és meditació.
Un camí sense presses, un procés d'introspecció.
Harmonia, respecte, i puresa en un ritual pausat.
Cada gest, cada moviment, amaga un significat.
És mostra de refinament, d'hospitalitat,
En un espai de trobada i fraternitat.

Mític i en veritat corpulent és el lluitador
De summo, d'un esport transformador.
Combina sacrifici, disciplina i ritual,
En un combat tècnic sense igual.
Sal per a purificar el terreny llançarà
I el sòl per a allunyar el mal colpejarà.

Entre el mite i la realitat naden dos figures,
Dos ànimes consagrades al destí, dures:
El samurai, el que servix, del camí guerrer;
El ninja, que s'oculta, de la intriga el primer.
El que amb honor, deure i rectitud l'un conté,
L'altre, amb enganys, sense ètica i sigil manté.

*I a la volta del monument apareixerà
Modernitat, que de les arrels naixerà.
Hora és de mirar cap al present, canvi i no tant,
Perquè és un pas, l'adaptació d'un suau cant.*

*Godzilla és un monstre del cinema,
Del folklore antic popular tema,
Criatura fantàstica de llegenda feta realitat,
Monstre marí, que causa païra, sense bondat.
Rèptil mutat que ciutats en terra amenaça,
Trauma de la por passada, metàfora que abraça.*

*Necessitats d'herois, guies i salvadors de la situació,
El progrés amb la tecnologia va ser la noble salvació.
Imaginació, orde, tenacitat, filosofia i ficció
Van fer de tot això motiu de transformació.
I cobra força la mentalitat col·lectiva,
L'esforç, la millora continua, efectiva.*

*Akihabara, barri lluminós, centre simbòlic,
De l'evolució del miracle tecnològic.
És on ara conflueixen altres expressions
De molt diverses cosmovisions:
L'anime, el cosplay, plenes de sensacions,
Imatges i disfresses de noves dimensions.*

*Ací els robots són companys, són aliats,
Precisió, durabilitat i eficiència desitjats.
Interactuen amb els humans en sintonia,
Avancen amb intel·ligència cada dia.
La seua ànima aprén a percebre i a sentir,
La qual cosa ens oferirà l'esdevenir.*

*Hatsune Miku fa la seua aparició,
So del futur i nova sensació,
Creació virtual de l'era digital,
De llargues coletes, estrella musical.
Compositors variats li donen vida,
En àmplia creativitat compartida.*

*Kawaii li criden a una nova cultura,
Espai i lloc on la tendresa madura.
Forma moderna i lliure d'expressió
Que contrasta amb la fèrria contenció,
Mes no trenca l'harmonia social
De l'antiga tradició inicial.*

*I ara es requerix una breu parada
Per a donar plaer al gust amb mirada.
Un plat simple, el Ramen fa furor.
El seu umami és la meca del sabor.
Fideus, caldo i adreç de decoració,
Ací van aconseguir molta devoció.*

*No ens anirem sense en l'anime indagar
Per a algunes explicacions trobar.
L'anime és un art japonès de l'animació
On la cultura kawaii té participació,
Amb ulls grans estilitzats i trets expressius,
Estètica innocent infantil, colors vius.*

*Amb la xicoteta Abella Maia de gran qualitat
Artistes japonesos van presentar la seua habilitat.
Van transmetre valors, l'aprenentatge i la curiositat
L'observació, la importància de viure en comunitat.
Mes eren dibuixos simples, senzills arguments,
D'estètica occidental els pensaments.*

*Mes el kami de l'anime, complex esperit, s'obriria
I en una infinitat de gèneres prompte floriria.
Tots carregats de missatges i clara filosofia,
La que contrasta, la que sempre es defenia.
La que a l'interior del cor batejava,
La que amb calma el seu moment esperava.*

*Goku ens parlarà de la superació personal,
De la valentia, de la protecció universal.
Mario Bros, de l'optimisme, de la perseverança,
De la superació de barreres, de la confiança.
El seu germà Luigi, de l'heroi silencios,
Que sempre és allí, tan humil i preciós.*

*Pikachu, de la cooperació, de l'amistat,
Del creixement grupal, de la lleialtat.
Tororo, del valor de la calma, dels cicles
De la vida, de la naturalesa, els vincles.
Els digimones, del creixement personal,
De la unió màquina i humana, emocional.*

*Aribem al final que no és tal,
Sinó un pas pel poble mundial.
És un so silencios, un etern instant;
Una realitat imaginària de gel cremant,
Sàvia bogeria en orde caòtic,
Clara irrealitat en un món exòtic.*

Parlem amb EL NOSTRE ARTISTA FALLER INFANTIL

Borja Lorente Castillo

per Juan Belda Furió

Per tercer any consecutiu, el camí ens porta fins a Massalavés, on Borja Lorente Castillo dona forma, il·lusió i color a les falles infantils que prompte veuran la llum. En el seu taller, situat en el polígon industrial, conviuen desenes de peces que esperen el seu moment, testimonis silenciosos de mesos de treball, esforç i creativitat.

Res més travessar la porta, la vista es perd entre rematades ja finalitzades, personatges que semblen cobrar vida i fragments de somnis infantils convertits en cartó, fusta i pintura. Borja, sempre pròxim, ens guia entre explicacions i detalls que revelen la manyaga amb el qual es concep cada projecte. Finalment, ens endinsem en el seu despatx per a donar forma a esta entrevista que hui compartim en el nostre llibret.

Per tercer any consecutiu plantes la nostra falla infantil en secció especial. Com afrontes este nou exercici?

Cada any l'afronte amb la mateixa il·lusió i amb un objectiu molt clar: crear una falleta didàctica, capaç d'emocionar tant als més xicotets com als majors, i que deixe un record inesborrable. M'agradaria, a més, que este exercici es valorara el treball i el carinyo que hi ha darrere de cada peça, ja que en anys anteriors els resultats no sempre han reflectit l'esforç realitzat.

Enguany tornes a afrontar una intensa producció. Quantes falles realitzes i en quines seccions?

Seran quatre falles. La de Tabernes, que competix en secció única, i altres tres —la vostra, una a Gandia i una altra a Cullera— totes elles en secció especial.

Plantar en secció especial és el somni de molts artistes. Què suposa per a tu?

Suposa un orgull immens i una gran satisfacció personal. També implica una enorme

responsabilitat, ja que s'espera sempre el màxim nivell. Any rere any intente superar-me, créixer com a artista i oferir falles que connecten amb tota mena de públic.

La temàtica d'enguany ens trasllada al Japó. D'on naix esta inspiració?

El Japó és una cultura que sempre m'ha fascinat i que portava temps volent plasmar en una falla. A més, en 2026 tindrè l'oportunitat de visitar-ho, la qual cosa ha sigut una motivació extra.

La falla es construeix a partir del contrast: en la part frontal vam mostrar el Japó més tradicional, els seus costums i la seua cultura ancestral; mentres que en la part posterior apareix el Japó actual, marcat per la tecnologia, els videojocs, els grata-cels, el manga i l'animació. Dos mons oposats que conviuen i es complementen.

El passat exercici vas aconseguir el premi al millor ninot de secció especial. Repetir serà possible?

No és gens fàcil, però estem treballant en un conjunt molt estudiat, pensat per a captar l'atenció tant de xiquets com d'adults. La il·lusió és enorme i, per descomptat, ho intentarem amb totes les nostres forces.

Per a finalitzar, què desitges per a estes Falles 2026?

Desitge que la falla deixe un gran record en la comissió i que siga una obra comentada i benvolguda. Plantar en la vostra demarcació, en un entorn tan especial, és un autèntic repte i un orgull. Tant de bo puguem continuar compartint camí durant molts anys i celebrant junts grans èxits.

Borja conclou desitjant una setmana fallera inoblidable per a Alejandra i Javi, per a Claudia i Vicente, i per a tota la comissió, verdadera ànima de la festa.

Ens acomiadem de Massalavés amb la satisfacció d'haver vist avançar la nostra falla infantil i amb l'emoció de saber que, molt prompte, KONTRASTES ocuparà el seu lloc al carrer, llesta per a sorprendre, ensenyar i emocionar.

Programa festejos 2026

Programa subjecte a canvis sense previ avís

DIVENDRES 6 DE MARÇ

21'00 hores

Inauguració de la carpa per part de les nostres Falleres Majors i Presidents. A continuació se servirà un cocktail de benvinguda.

DISSABTE 7 DE MARÇ

18'00 hores

GRAN PARADA MORA amb recorregut per la nostra barriada. Per a poder participar serà necessària inscripció prèvia.

21'30 hores

Sopar i després tindrem la primera gran festa a la nostra carpa.

DIUMENGE 8 DE MARÇ

CONCURS DE PAELLES

Organitzat per la nostra comissió. Per apuntar-se al concurs hi haurà un llistat d'inscripció juntament amb les bases, que es passarà per correu. Davant qualsevol dubte, podeu preguntar a la Delegació de festejos. El jurat passarà a valorar el resultat de les paelles a les 14'30h.

En acabar, i una vegada recollides les parcel·les tindrà lloc a la carpa el lliurament de premis de les paelles i la nostra tradicional rifa a càrrec de la nostra Fallera Major.

DIJOUS 12 DE MARÇ

21'00 hores

Sopar i posterior cerimònia **d'imposició de recompenses de JCF** per mediació de la nostra Fallera Major 2026 CLAUDIA RAVELLO GARCIA-CONDE.

DIVENDRES 13 DE MARÇ

21'00 hores

Recepció a la nostra carpa.

21'30 hores

Tradiconal **Sopar de consellers**.

DISSABTE 14 DE MARÇ

18'00 hores

Concentració en el cantó de Comte de Salvatierra amb Marqués del Túria per anar en autobús a la tradicional **"recollida del ninot"** en la Ciutat de les Ciències.

Berenarem allí mentre esperem i després tornarem a la falla.

21'30 hores

Sopar en el nostre parador i a continuació tocarà **"KARAOKE ROCK BAND"**.

DIUMENGE 15 DE MARÇ

09'30 hores

Plantà de la falla infantil i xocolatà oferida pel nostre president infantil JAVIER GIMENO ARIAS. A continuació, **"Desembarco Pirata"** en la calle Cirilo Amorós amb diverses sorpreses.

16'00 hores

"PLANTÀ" de la falla. Es prega i agraeix la participació de quants més fallers millor per a facilitar el treball entre tots.

17'30 a 19'30 hores

Vesprada de jocs i **"noves atraccions"** en el carrer Cirilo Amorós amb berenar allí per a reprendre forces.

20'30 hores

Concentració en la porta de la carpa per a acompanyar a la nostra Banda de Música a la divertida **REPLEGÀ DEL NINOT**.

21'00 hores

Tradiconal **"SOPAR DE LA FALLERA MAJOR"** per a tots els fallers i Consellers en el parador, oferida per nostra Fallera Major 2026 CLAUDIA RAVELLO GARCÍA-CONDE.

00'00 hores

Nit de l'alba amb tret de traques per començar les falles de 2026.

DILLUNS 16 DE MARÇ

11'30 hores

Tradiconal **REPLEGÀ** per tota la barriada (es prega que per a aquest acte es visten el major nombre de components de la nostra comissió).

13'00 hores

Sobre esta hora i quan finalitzem la replegà, farem un **passacarrer** per tota la nostra demarcació i en acabar, aperitiu en el parador.

14'00 hores

Dinar en el parador.

17'00 hores

Concentració en el parador per anar a la **recollida del premi infantil**.

21'15 hores

Arriba com tots els anys la **GRAN NIT DE DISFRESSES** on l'enginy i la gràcia de tots els fallers faran que siga una nit inoblidable.

DIMARTS 17 DE MARÇ

11'00 hores

Concentració en la carpa per anar a **recollir el premi de la Falla gran** que esperem ens concedisquen. A la tornada, realitzarem un passacarrer per la nostra demarcació i col·locar el premi en la falla pels nostres representants.

14'00 hores

Mascletà i dinar en la carpa.

18'00 hores

Gran festival de "talentos Conde". És important que els que actuen ho comuniquen a la delegació d'Infantils abans del 10 de Març per a no repetir actuació i tenir un premi per a tots els participants. L'actuació pot ser ball, cant... qual·sevol cosa. Us recordem que no es podrà assajar en la carpa.

A continuació **lliurament de recompenses de Junta Central Fallera** i berenar de fi de festa.

23'00 hores

Tindra lloc el nostre **GRAN MUSICAL**. Després festa en el parador fins l'hora del tancament.

DIMECRES 18 DE MARÇ

11'00 hores

Concentració en la carpa per a assistir a l'**homenatge al mestre Serrano**. A les 11'45 estarem en Mestre Racional per al acte. En tornar, realitzarem la tradicional cercavila per la nostra demarcació i en finalitzar, aperitiu per a tots en el parador.

14'00 hores

Mascletà en la nostra zona de focs i, a continuació, dinar en el parador.

17'15 hores

Concentració en el Parador per anar a l'**Ofrena a nostra patrona, la Mare de Déu dels Desemparats**.

21'30 hores

Sopar en el nostre parador i a continuació **Nit de sorpreses** preparada per la delegació de festejos.

00'30 hores

Última festa de les Falles 2026 al nostre parador.

DIJOUS 19 DE MARÇ

12'00 hores

Cercavila per la nostra barriada, on acabarem en la nostra Parròquia Universitària San José per assistir a la solemne **missa en honor al nostre patró Sant Josep**. En finalitzar la missa, últim passacarrer de gala acompanyats de nostra banda de música acabant en el Mercat de Colón on les nostres Falleres Majors, ALEJANDRA HERNÁNDEZ MACIÁN i CLAUDIA RAVELLO GARCÍA-CONDE realitzaran la **imposició de les cintes recordatòries del seu regnat al nostre estendard**.

14'00 hores

Mascletà en la nostra zona de focs de la pirotècnia Alto Palància, a continuació, dinar en el parador.

18'00 hores

"Gran Cabalgata Infantil de disfresses: Un passeig per Japó". Enguany com a novetat, volem plenar el nostre barri de tot allò que ens aporta la cultura Japonesa, tradició, cultura, passat, futur, còmics, historietes... Podeu trobar moltíssima inspiració en la nostra falla infantil. Estem segurs que serà "màgic".

A continuació **berenar ofert per la nostra Fallera Major Infantil**, ALEJANDRA HERNÁNDEZ MACIÁN.

20'00 hores

Cremà de la Falla infantil.

21'30 hores

Últim sopar al nostre parador.

22'45 hores

Realitzem l'**últim cercavila** per la nostra barriada acompanyats per la nostra banda de música, la SOCIETAT MUSICAL TURISENSE, fins arribar a la nostra falla.

23'00 hores

La Pirotècnia Alto Palància, dispararà la **tradicional mascletà de colors de la Nit de la Cremà** i a continuació nostra Fallera major CLAUDIA RAVELLO GARCÍA – CONDE encendrà la metxa per donar pas a la **cremà de la Falla de l'any 2026**.

00'00 hores

Acudirem al parador per a brindar per aquest exercici faller i donar la benvinguda a les falles del 2027.

Fa 25 anys...

Any 2001

Sens dubte van ser les millors falles de la meua vida. Va ser un somni complit en la falla en la qual vaig créixer, la meua falla de tota la vida, on estaven els meus amics i família.

Paula Flor Bueso

Fallera Major 2001

Ho recorde com un any amb moltíssims actes als quals vaig acudir representat a la comissió i altres en la meua falla sentint l'afecte de tots els fallers de Conde. Poder gaudir de la setmana fallera va ser el que més feliç em va fer i perquè fora l'any perfecte vaig tindre la sort de compartir-lo amb el meu Presi Paco Roca que sempre estava pendent que estiguera contenta, amb Gemmita, una xiqueta molt dolça que va viure el seu regnat com si fora un somni i amb Josele el meu president infantil.

Només em venen records bonics plens de plenitud i amb l'amor de tota la meua família!!!

Eixe any no sols es va complir el meu somni sinó també el de la meua mare, juntes vam gaudir moltíssim organitzant-lo tot i sobretot amb la indumentària que era la seua gran passió.

Destacaria la meua presentació perquè era un acte que esperava amb moltíssima emoció, quan t'imposen la teua banda de fallera major que lluíxes amb tanta il·lusió durant tot el teu regnat.

L'ofrena per a mi sempre és un acte molt emotiu per portar-li les flors a la nostra maredeueta però desfilat com a Fallera Major de la meua comissió ho va fer molt més especial i emocionant.

També record amb moltíssim carinyo el dia de la cremà, encara que els meus ulls es van omplir de llàgrimes em va invadir la felicitat i l'agraïment per l'any tan meravellós viscut i per sentir el carinyo tan sincer de tota la comissió.

Han passat 25 anys ja i per a mi sempre serà un any inoblidable.

JUNTA DIRECTIVA

President: Francisco Roca Vergat
 Vicepresident: Carmelo Sánchez Bernal
 Vicepresident: Lluís Villar Nabona
 Vicepresident: Lluís Pardo del Río Peris
 Vicepresident: Mariano Mija Ramon
 Secretari: Eduardo Díaz Ballo
 Secretari de Actes: Joaquín Belda Martí
 Tesorer: Francisco Javier Belda
 Delegació a l'Exterior: José A. Marín Gómez
 Delegació de la Falla: María Roca Martínez
 Delegació de la Falla: Paula Flor Bueso
 Delegació de la Falla: Cristina Coll Rueda
 Delegació de la Falla: Juan Belda Furió
 Delegació de la Falla: Antonio Puró Mollá
 Delegació de la Falla: Angelina Anselmi Climent
 Delegació de la Falla: Jorge Prada Chatao
 Delegació de la Falla: Olegario Salas Muñoz
 Delegació de la Falla: Javier Caballero Wond
 Delegació de la Falla: Olegario Salas Muñoz
 Delegació de la Falla: Manuel Flor Martínez

VOCALS

Javier Andrés Belda
 Miguel Anzué García
 Agustín Blázquez García
 Luis Calabuig Trens
 José Lluís Campos Malla
 José Caspary Ribes
 Car. - Corvera González
 J. - Lluís Díaz Ballo
 Antonio F. de Ybarra Enguendo
 Manuel Flor Bueso
 Vicente Flor Martínez
 Antonio Fuster Mollá
 Vicente Fuster Mollá
 Vicente Fuster Mollá
 Pedro García Jodit
 Carlos García Mollá
 Rafael Gil Lluch
 Rafael Gómez-Ferrer Segura
 J. Martín González Moya
 Pablo Lin Isenhardt

Andrés Lluch Noguera
 Miguel Martín Valls
 J. Manuel Muñoz Pérez
 Rodrigo Muñoz Antón Candela
 Salvador Muñoz Encinas
 Mikel Murat Mado
 Miguel Murgas Balón
 Francisco Orero Aranda
 Gonzalo Ravell Barber
 José Rodríguez Gallego
 Ricardo Rodríguez-Flores García Jasti
 Alfonso Sánchez Delgado
 Pascual Silla Vidal
 Miguel Velázquez Cerdá
 J. Vicente Vento Venter
 Rafael Xirvela Blanes
 Vicente Xirvela Blanes
 Miguel Xirvela Blanes
 José Vicente Bergón García

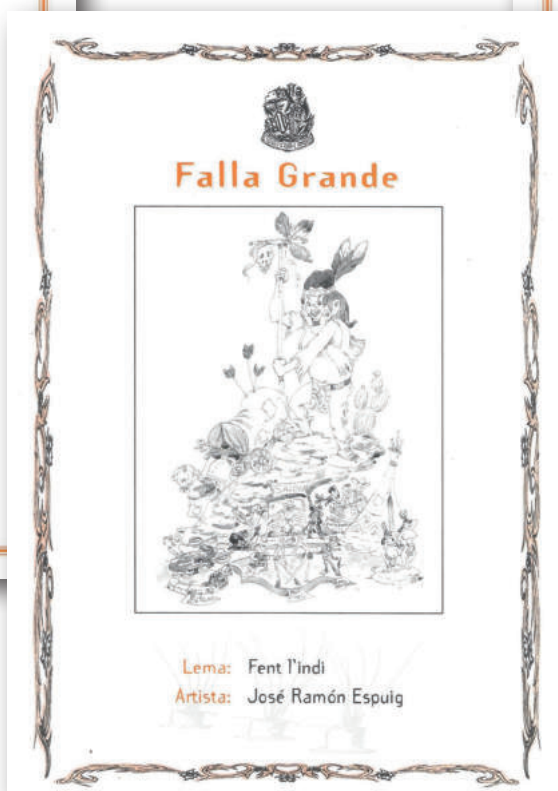
CORTE DE HONOR DE LA FALLERA MAYOR

FALLERA MAYOR SALIENTE

Señorita Cristina Coll Rueda

Lola Aguilar Albornó
 Lucía Alfonso García
 Natalia Alfonso García
 Pilar Alfonso García
 Inma Alfonso Martí
 Isabel Andrés Orts
 Angeles Anselmi Climent
 Inma Anselmi Climent
 Amparo Balloster Castellanos
 Laura Basset Fos
 Miriam Belda Furió
 María del Carmen Bueso Rochina
 Loida Bueso Pérez
 Amparo Campos Coll
 Almudena Campos García
 Anabel Campos García
 María Luisa Campos Blanes
 María Angeles Campos Blanes
 Lina Canet López
 María Luisa Cervera Navarro
 María del Mar Coll Rueda
 Cristina Costa Priego
 Pilar Crespo Pastor
 Ana de Selva Garbí
 Elena del Pozo Avilés
 Ana Díaz Ballo
 Francisca Díaz Ballo
 María del Mar Díaz Inquirido
 Patricia Díaz Inquirido
 Pilar Escudé Ivorra
 Lucía F. de Ybarra Enguendo
 Vicente F. de Ybarra Enguendo
 Sonia Ferrandis Tello
 Loida Flor Bueso
 Loida Flor Bueso
 Antonio Puró Mollá
 Ana García Mollá

María García Valls
 Julia Gil García
 Teresa Gil García
 María José Gómez-Ferrer Navarro
 Clara Gómez-Ferrer Navarro
 Elena Gutiérrez Martínez
 Amparo Llorens Salvador
 Sonia Marín Olmos
 María Martínez Bes
 Pepa Martínez Bes
 Carla Mata Amigó
 María Jesús Minguez Martínez
 María Jesús Muñoz Llanos
 Carla Muñoz Anzotegui
 Ana Muñoz Martínez
 Isaac Muñoz Penalba
 María José Navarro Tofedo
 M. Desamparados Ortiz Borja
 Mónica Ortiz Borja
 Francisca Pallarés Sellés
 Beatriz Pérez-Jorge Burgos
 Ana Livia Prader Micho
 Elena Ravell Barber
 Ana María Rico Torrella
 María Roca Martínez
 Elvira Roger Pérez de Lucía
 Pilar Roger Pérez de Lucía
 Amparo Rueda Quintana
 M. Teresa Sánchez Bonnat
 Bárbara Segura Gutiérrez
 M. Pilar Sola Fernández de Ybarra
 Chelo Serrano Prieto
 Carolina Sierra Hernández
 Arantxa Silla Corcher
 Inmaculada Valera Ferrando
 María Vicente Ansuari
 María del Carmen Villar Nabona

Gemma Fuster Pallarés

Fallera Major Infantil 2001

Fa ja 25 anys que vaig compartir al costat de Paula, Josele i nostre volgut Paco Roca, així com amb totes les seues famílies, un autèntic regal, ser Fallera Major Infantil de la nostra comissió l'any 2001.

Recorde perfectament el dia del nomenament en el nostre antic casal de Sorní. Quan va sonar el meu nom, recorde córrer a abraçar als meus pares i al meu iaio, i sentir ràpidament la calor de tota la meua falla, envoltada en aquells dies de molts dels ací presents i especialment, de moltes persones molt volgudes per tots que ara ens acompanyen des del cel. Ho recorde amb molta emoció.

Ràpidament vaig connectar amb Paula, a qui ja adorava per ser la nostra delegada d'infantils, i es va convertir per a mi en una reina, en una germana major que em va

cuidar i amb la qual em vaig divertir moltíssim durant tot el nostre regnat.

Amb Josele, el meu president infantil, em va costar tindre confiança un poc més, perquè em moria de vergonya pensar a haver d'anar agafada del braç d'un xic, beneïda infantesa!! Superat eixe moment, aconseguirem formar un gran equip i fer-nos carn i ungla eixe any i per molts anys més.

I finalment, estava nostre volgut Paco Roca, al comandament de la comissió, qui es va encarregar de cuidar-nos i de regalar-nos un dels millors anys de les nostres vides. Gràcies Paco per triar-nos i per acompanyar-nos llavors i per sempre.

Pensar en el 2001, en definitiva, és recordar unes falles viscudes amb especial il·lusió des de la innocència d'una xiqueta.

Érem pocs membres en la comissió infantil, i això ens feia encara més família. Recollida del ninot, playbacks, concursos de dibuix, xocolatà infantil, disfresses... sempre acompanyades per les nostres delegades d'infantils, que es deixaven la pell en què els xiquets gaudeixen com els que més, preparant-nos tot tipus d'activitats. Eternament agraïda a ells, als meus pares i a totes aquelles persones que ho van fer possible.

Ser membre de la falla Comte Salvatierra és un honor, però haver tingut el luxe de representar a la comissió en dos ocasions, és un verdader somni, i encara que 2001 ja quede molt llunyà (25 anys, mare meua!) sempre serà un dels millors anys de la meua vida.

Gràcies Conde per regalar-me tant!

Gemma Fuster Pallarés

Fallera Mayor Infantil - Fallas 2001

*De casta le viene al galgo
Será una buena expresión
Para explicarle a Gemma
Por qué es Fallera Mayor*

*Porque viene de una saga
Arraigada a la comisión
Incluso sus antepasados
Fundaron lo que hoy
Llamamos con mucho orgullo
La Falla del Mercado de Colón
O si ustedes lo prefieren
Conde Salvatierra-Cirilo Amorós*

*Pero ella es esa princesa
Que nos produce admiración
Con su carita de Angel*

*Y su rostro encantador
Que en estos días de fiesta
Desfilará con ilusión
Al lado de sus amigas
De la corte de honor
Pues toda reina tiene corte
Y toda corte Fallera Mayor*

*Y no sabemos si es princesa
Reina o fallera Mayor
Pero Gemma es para todos
Espejo de la comisión
Donde hoy que mirarse
Para ver la razón
De por qué a sus nueve años
Lleva esta falla en su corazón*

JUNTA DIRECTIVA INFANTIL

Presidente: José Luis Aguado Lechón
Vicepresidente: José María Campos Coll
Vicepresidente: Luis Almenar Lloréns
Secretario: Guillermo Murgui Herrero
Vicesecretario: Ignacio Roca Martínez
Delegación de Festejos: Elena Díaz Sánchez
Mónica Lledó Valera
Delegación Actividades Diversas: Ana Villar Díaz
Vanessa Martagón García
Carla Sánchez Crespo

VOCALES

Alejandro Maurice Brown Roger
Ricardo Anthony Brown Roger
Vicente Flor Bustos
José Vicente Martínez Ituren
Francisco Presencia Fandos
Juan Francisco Roca Martínez
Alejandro Vicente Macián

Falla Infantil

Lema: Un día en el circo
Artistes: Ramón Lucía Labari
José Jarauta Navajas (Pepo)

CORTE DE HONOR DE LA FALLERA MAYOR INFANTIL

FALLERA MAYOR INFANTIL SALIENTE

Niña Mar Pradas Martínez

Dulce Aguado Lechón
Eva María Almenar Lloréns
Elena Amigó Romani
Marta Amigó Romani
Ana Andrés Muñoz
Elena Campos López-Hidalgo
Laura Castilla Bataller
Ana Castelló Campillos
Isabel Castelló Campillos
Elena Cervera Andreu
Elena Díaz Sánchez
Maritxu Flórez Gil
Marta Fuster Losa
Ana Fuster Losa
Celia Fuster Pallarés
Clara Gómez-Ferrer Navarro
Laura González Bauset
Blanca González Bauset
Mónica Hill Pastor

Mónica Lledó Valera
Vanessa Martagón García
Marta Martínez Olba
Lucía Martínez Olba
Cristina Martínez Serrano
Victoria Moliner Aguilar
Carla Monzó Vicente
Esther Moscardó Serrano
Mayte Presencia Fandos
Begoña Rodrigo Sellés
Laura Roig Escuder
Belén Rueda Ferrero
Rocío Rueda Ferrero
Silvia Rueda Ferrero
Carla Sánchez Crespo
Berta Senís Martí
Marta Terrades Ivats
Ana Villar Díaz

Regina dels Jocs Florals

María García Valcanera

Benvolguda família, amics fallers.

Tots sabeu de la meua gran passió per València i per les seues tradicions, i les falles és un dels seus estendards més coneguts en el món sencer. Per això he anat amb orgull dient a tots que soc de la millor falla del món, Comte Salvatierra – Cirilo Amorós – Mercat de Colon, des de fa 51 anys ja, us he portat sempre en el cor

¡¡¡Regina dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València!!!

¡¡¡Si es que encara no meu crec!!!

¡¡¡Vinc d'una família valenciana fins a la mèdula!! Una gran font d'energia. Ma mare me cantava l'Himne Valencià com a cançó de breçol. I sempre hem defés a la nostra terra i la nostra cultura allà on hem estat, sempre per damunt.

Este nomenament no val res sense l'ajuda i tot el carinyo que m'esteu oferint tots vosatros, sense els amics estes coses no serien possibles.

Lo Rat Penat és la decana de les entitats culturals valencianes i el principal referent de la societat valenciana en la promoció, defensa, ensenyança i difusió de la llengua i cultura valencianes.

Me sent molt orgullosa de representar a la dona valenciana i portar la nostra identitat allà on he anat.

L'acte principal fon l'exaltació, la màgica nit dels Jocs Florals, pero vos assegure que junt en tot lo que he vixcut estos mesos en

tots vosatres ya tinc el cor ple de vivències i de recorts...

Gràcies a tots de veritat. Sou com la meua família.

Gràcies a mos pares, per haver-me transmés des de ben menuda l'amor a les nostres festes i tradicions, l'amor a la nostra terra, a València, que nos acull i acarona en el transcórrer de les nostres vides.

I per supost a les meues Dames d'Amor, perquè d'això es tracta d'un amor incondicional.

Vullc nomenar-les perquè han segut alegria i suport i además algunes també pertanyen a la nostra comissió.

MARIAM la meua germana, que encara que som diferents i a voltes discutim, fariem, l'una per l'atra, lo que fera falta.

HORTENSIA, la meua parella de la Cort de la Fallera Major de València, fa ya 25 anys. Tota dolçor.

ELENA, la meua cunyada, germana del meu marit i amiga.

CARMEN, companyera de la carrera d'Arquitectura i companyera d'estudis de costura. Companyera de risas i de plors.

ANA de Selva, amiga de la falla i en qui m'agrada compartir la passió per l'indumentària.

ANA Rico, amiga del coleje de tota la vida i de la falla, una gran valencianista també.

Poesia, Senyera, cançons, balls, indumentària, lliteratura, música, art, l'olor a pólvora que tant nos agrada.... Tot açò és valenciana.

València és història, patrimoni i cultura.

*"Valencians, en peu alcem-se.
Que nostra veu
la llum salude d'un sol novell."*

¡¡¡Vixca València i vixquen Les Falles!!!

Gràcies amics.

Maria García Vallcanera
CXXXVII Regina dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València

Paula Castell García

Component de la Cort d'Honor de la Fallera Major de València 2026

El passat 27 de setembre Comte Salvatierra va tornar a vibrar quan va escoltar el nom de Paula Castell García en el Roig Arena.

Una nit plena d'emocions on no vam poder sentir-nos més orgullosos, ja que poder arribar a tan alt nivell és un verdader privilegi.

Estem segurs que la teua elegància, dolçor i naturalitat va captivar a tots des del primer moment. La teua comissió t'ha vist créixer i complir el somni que tota valenciana desitja i València t'ha donat el millor regal.

Ens sentim molt orgullosos de tindre una nova representant en el més alt de les falles. No tenim dubtes que gaudiràs i esprome-reràs cada segon d'enguany i ací estarem nosaltres per a poder viure-ho al teu costat.

Gràcies per la teua generositat. Et desitgem el millor en esta nova experiència. T'ho mereixes.

Recompenses

Bunyol d'or amb Fulles de Llorer i Brillants 2026

✿ LUIS CALABUIG TORMO ✿

✿ ANA Mª GARCÍA MONFORT ✿

✿ TERESA GIL GARCÍA ✿

✿ JUAN IVARS ROSTOLL ✿

✿ GONZALO RAVELLO BARBER ✿

✿ MARÍA ROCA MARTÍNEZ ✿

Mercats d'Or

Distintiu creat en esta comissió per valorar la continuïtat en la nostra comissió i la seua col·laboració per engrandir la festa de les falles i que són otorgats als que pertanyen en la comissió adulta 50 anys.

En el 2016

FRANCISCO ANDRÉS BELDA
FRANCISCA DÍAZ BADÍA
ANTONIA FURIÓ MOLLÀ
VICENTE XIRIVELLA BLANES

En el 2019

MANUEL FLOR MARTÍNEZ
MARISA MARTÍNEZ BES

En el 2023

LOIDA BUSTOS PÉREZ
ANA DÍAZ BADÍA
EDUARDO DÍAZ BADÍA
SALVADOR MUÑOZ ENCINAS
TERESA SÀNCHEZ BORONAT
LUIS VILLAR NARBONA

En el 2024

ÀNGELES ANSURIAS CLIMENT

Ninot d'Or 2025 pel Ninot Indultat de la Falla Infantil 2025

En l'Exposició del Ninot de les falles de 2025 el nostre ninot de la falla infantil va ser declarat MILLOR NINOT INFANTIL de la SECCIÓ ESPECIAL i a continuació va ser INDULTAT pel GREMI ARTESÀ D'ARTISTES FALLERS i al seu Museu es troba. I a més, el dia 1 de maig amb motiu de la festa dels Artistes Fallers, van otorgar a la nostra falla el NINOT D'OR.

Fa 50 anys... Ninot Indultat Infantil 1976

FA 50 ANYS...

Una iniciativa de la comissió de 1976 va ser competir amb la falla infantil en la màxima categoria. La casualitat volgué eixe exercici, a imatge de les falles grans, fer una nova classificació, anomenant secció Especial a la més important. Amb la sort —o no— d'enclavar-se la nostra falleta en ella, junt a altres 18 falles més. La falla aconseguí el premi octau de la secció.

L'artista contractat va ser José Ángel Azpeitia Sanz, un incipient artista faller de diu anys d'edat, que posteriorment s'especialitzà com a escultor. La falla duia per lema Dansa de la primavera. La base del cos central estava format per flors (roses, margarides) i plantes (bolets), i coronada per una jove ballarina de dansa clàssica —amb mallot i tutú— amb un para-sol i una rosa a les seues mans. Mirava de reüll a un gran espill daurat que tenia a la seua dreta, mentre suposadament estava donant algun pas de la dansa que donava títol a la falleta, per viure en un món feliç.

Formava part d'un paisatge dominat per un idil·lic llac sense contaminació, on els animals encara podien jugar tranquil·lament. Les escenes il·lustraven el que significava la Primavera. Un pergamí i una ploma retia homenatge als poetes i escriptors que havien escrit sobre la citada estació. Uns ratolins confeccionaven el vestit de la Ventafores. Sobre un coixí, una porqueta nodria les seues cries.

Per últim, sobre un capote que feia de base, el paselló que feia una quadrilla de toreros formada per dos toreros o banderillers, i un picador a cavall.

Els trets d'este grup eren grotescos i caricaturescos, en contraposició amb la resta de l'estil artístic de la falla.

Esta escena duia per nom La Festa Nacional, i era una crítica antitaurina a les corregudes, on el bou demanava pietat al naturalista Félix Rodríguez de la Fuente com un animalet més d'eixe món dalt descrit, tal i com explica un vers inclòs a la memòria: "Pensant el bou escamat, / en don Felix, protector / dels animals, diu: Senyor, / ¿per què m'has abandonat?".

Estava inspirada en el conte Ferdinando, el toro (The Story of Ferdinand), escrit per Munro Leaf i il·lustrat per Robert Lawson en l'any 1936.

Walt Disney la transformà en el curtmetratge d'animació Ferdinand the Bull (1938), guardonat amb l'Oscar, i es passà als cines espanyols, i posteriorment es publicà les seues historietes dins de la col·lecció de llibres infantil 'Jovial'.

Este grupet va ser presentat a l'Exposició del Ninot i resulta el més votat de l'edició, convertint-se en el NINOT INDULTAT INFANTIL 1976. Tant el cos central com els ninots, estaven modelats de cartó i pintats a l'oli. Les dimensions del grup indultat són 65 cm x 33 cm x 50 cm.

Podem contemplar-ho al Museu Faller on es troben tots els ninots indultats.

I de tot això ja fa 50 anys!

Foguera Calvo Sotelo d'Alacant

Els nostres germans d'Alacant

Parlar del 2025 és parlar d'un any amb un canvi brutal en el nostre paradigma, un salt de gegant amb el qual engrandir Alacant de cara al 2026, però abans han succeït moltes coses, com correspon a un bon curs fester amb les seues alegries i les seues batalles.

Arranquem l'any amb el nostre palmarés ja inaugurat amb un Segon Premi de Pesebres Tradicionals dirigit pel nostre company Vicente Giner i el seu equip de col·laboradors soteleros. Un pesebre que també seria premiat per l'Associació de Belenistas d'Alacant.

Deixant arrere el mes de gener, en el qual acudim a València per a presenciar, com ja és tradició, l'Exaltació de la vostra Fallera Major 2025, Cristina Uña, en esta ocasió acudim amb la que seria la seua companya d'any, nostra encara no proclamada Bellesa 2025, Lucía Rodríguez. Ella protagonitzaria la seua pròpia presentació un parell de setmanes després,

ja immersos al febrer. Des de l'auditori dels estudis de cinema Ciutat de la Llum proclamem a Alacant a les nostres representants d'enguany. Al costat de Lucía estarien com a Dames d'Honor, Paloma Moraga i María García, repetint un any més este càrrec. D'altra banda, la representació infantil estaria protagonitzada per la nostra Bellesa Infantil 2025, Estrella de la Mar Peláez, que tindria ni més ni menys que quatre Dames d'Honor Infantils, la nostra cort infantil més extensa des de feia moltíssims anys. Elles eren Daniela Cerezo, Alexia Peiró, Julieta Box i Emma Ramos.

L'any va passar amb el seu curs habitual, amb gran entusiasme per tornar a València per a participar un any més amb vosaltres en l'Ofrena a la Verge dels Desemparats i molta il·lusió bolcada en les nostres dos candidates a Bellesa del Foc, Claudia i Valeria que, fins i tot no resultant triades, les emocions que es viuen en la Plaça de Bous durant el Festival de l'Elecció és una cosa espectacular.

El mes intens s'acostava, vam donar a conèixer els nostres dos projectes, La llengua de les Papallones de Mario Gual i Descobrint de Vicente Giner.

Els nostres ninots van ser exposats i en concloure l'Exposició nostre ninot adult va obtindre el premi al més satíric de la primera categoria.

Va arribar el pregó, la divertida desfilada del ninot en què vam ser disfressats d'exploradors, l'emocionant Entrada de Bandes. El nostre llibret va tornar a ser premiat per l'ús del valencià. I ja va arribar la gran setmana. La intensitat en la plantà, l'emoció de veure'ns una altra vegada en el podi de la primera categoria amb eixe segon premi. Una gran Ofrena de Flors a la nostra Patrona, despertàs, cercaviles i una gran cremà que, encara que una hora més tard del que sol ser-nos habitual, amb un punt molt especial.

I després de la paràlisi de l'estiu va arribar setembre amb el gran anunci que va fer agitar els fonaments de la festa. Prenem la valentíssima decisió de tornar a la Categoria Especial perquè en el centenari, en el futur 2028, la nostra foguera relluisca com el que sempre ha sigut, una de les més importants d'Alacant.

En les activitats de Junta Central Fallera

Participació de la nostra comissió

L'any 2025, la nostra comissió ha continuat destacant per la gran participació en les competicions organitzades per Junta Central Fallera.

Hem participat en multitud de competicions, entre les quals destaquem:

- Torneig de Golf
- Torneig de Pàdel
- Torneig de Tennis
- Campionat de Futbol
- Campionat de Bàsquet
- Torneig d'Esports

Els grups amb més àmplia participació van ser, en Pàdel amb 24 participants, en Futbol amb 16 i en bàsquet amb 10!

Ànim CAMPIONS!!!!

I tenim campiones!

Elsa Carrascosa Cuevas, campiona de tennis infantil femení i Alexandra Grin Palau i Blanca Salvador Grangel, subcampiones de tennis juvenil femení.

Enhorabona!!!

Jornades culturals 2025

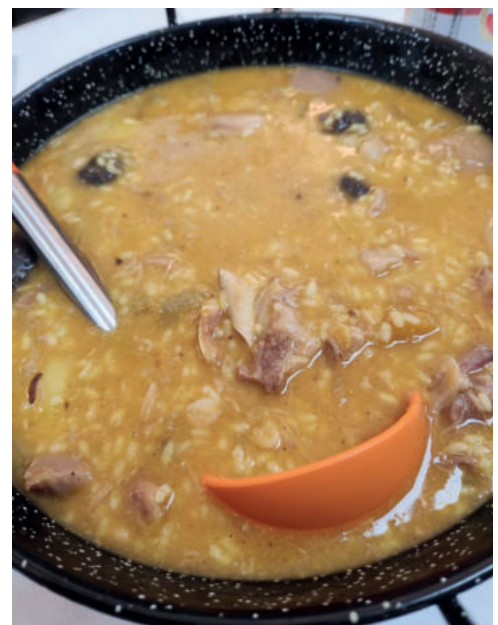
Enguany, des de la delegació de Cultura, hem volgut transmetre una vegada més la rica herència que ens acompanya. La falla, com a associació cultural, té com a llegat promoure les tradicions i la cultura de la nostra terra. Durant el cap de setmana del 21 al 23 de novembre hem gaudit de la música, de les imatges, de la pintura, de la gastronomia i també hem après a afrontar la vida des de l'humor.

El divendres, primer dia de jornades, ens va acompanyar Inma Trull, cap de Recuperació de la Filmoteca Valenciana, institució que té entre les seues comeses la localització i recuperació de pel·lícules valencianes, tant professionals com amateur. Amb ella gaudim de la projecció de diverses pel·lícules antigues sobre falles i sobre València, per descomptat sense so, però amenitzades amb piano en directe de la mà del nostre amic i faller Diego Gómez-Coronado.

El dissabte, segon dia, ens va acompanyar Carmen Vicente, creadora de la teràpia de l'humor Camí Blanc, el lema del qual és: "La vida és un joc i gana qui més la gaudix". Quan riem valorem la salut, ens enfadem menys, relativitzem les situacions, reduïm l'estrès, ens comuniquem millor i ens fa feliços compartir emocions.

El diumenge, per a posar el fermall d'or a estes jornades, visitem l'Església de Sant Nicolás, coneguda també com la Capella Sixtina Valenciana. Allí vam gaudir de la bellesa dels seus frescos i ens submergirem en l'experiència La llum de Sant Nicolás.

I per a finalitzar este magnífic dia, assaborim un meravellós arròs en fesols i naps, cuinat pel nostre gran xef, també amic i faller, Carlos García. Amb això, els nostres màxims representants van fer la ja tradicional "cloenda" donant per finalitzades les Jornades Culturals 2025.

Els orígens de la parada mora

per Ramón Albors Bonafónt

Com moltes coses en la vida, la Parada Mora va sorgir per generació espontània. Va ser el dia de Sant Josep de 2017. Recorde que estàvem dinant en la carpa, jo en la taula del meu grup d'amics, entre ells Carlos Botella i Vicente Roig, i de sobte la banda de música va pujar a l'escenari de la carpa per a amenitzar el dinar, i va començar a tocar una marxa mora. I als concordes d'eixa marxa ens quedem mirant-nos i ens preguntem: i per què no fem una Parada Mora? a l'any que ve la muntem. La probabilitat que això haguera caigut en l'oblit era molt alta, però tal dit tal fet, als pocs dies ja estàvem treballant en el projecte.

La veritat és que no sabíem per on començar. Hi havia molt d'entusiasme, però molt poc coneixement; però com preguntant se'n va a Roma, ens vam dir: qui fa la millor Parada Mora de València? Almirall, doncs a estos cal preguntar. Vicente Fuster ens va preparar l'entrevista i d'allí traiem moltes dades, d'organització, però sobretot de proveïdors. I ens faltava la part administrativa, que era de llarg el més complicat: aconseguir un permís de l'Ajuntament i validar un recorregut. I la veritat, això ho va aconseguir Vicente Roig ell solet. Sense ell hauria sigut molt més complicat que hui tinguem Parada Mora, just és dir-ho.

Segurament molts us preguntàveu d'on ve el nom HABEM FALLERS. Este nom va vindre d'una antiga comparsa de moros, que tenien el seu registre com a associació cultural, i que portaven desfilant molts anys, també en el 9 d'Octubre, i que van decidir dissoldre's per l'avançada edat dels seus membres. No recorde els detalls, però al final no vam poder salvar el dret a desfil·lar en el 9 d'Octubre, crec recordar perquè ens van avisar uns dies abans quan tot estava en embrió.

Amb els permisos a la mà, començem a planificar la desfilada i tirem a volar la imaginació. Pensàvem a portar cavalls, bous, ànecs, carrosses i les millors ostentacions. Tot va ser fantàstic fins a demanar pressupostos, moment en el qual xoquem amb la crua realitat: tot vàlua una dinerada; ací se'ns va baixar el suflé i comencem a fer els comptes al revés. Volíem una desfilada perquè tots pogueren participar i decidim posar uns preus perquè així fora. Amb estos preus, que créiem assumibles, vam fer l'encaix del que podíem contractar, tenint en compte que lloguer de vestits i bandes de música eren imprescindibles.

PARADA MORA EN XIFRES									
Any	Ballarines	Xiquets	Xiquetes	Homes	Dones	Total	Bandes	Músics	Desfile
2018	34	5	15	59	71	184	4	80	264
2019	31	8	24	66	47	176	3	60	236
2020	17	13	52	59	50	161	5	100	261
2021	No hi hagué Parada Mora								
2022	9	12	43	48	66	178	6	120	268
2023	14	17	39	74	83	227	8	160	387
2024	21	9	38	86	77	231	8	160	391
2025	18	19	37	68	86	228	8	160	388

Any	Capità Moro	Favorita	Capità Moro Infantil	Favorita Infantil
2018	Antonio Rueda	Belén	Luis del Río	Celia Vicedo
2019	Carlos García	Carla Sánchez	Guillermo Rodríguez	Carla Ruiz
2020	Luis Villar	Paloma Eroles	Carlos Pascual	Valentina Ravello
2021	No hi hagué Parada			
2022	Juan Belda	Paqui Pallarés	Vicente Rodríguez	Paula Grau
2023	Fernando Gutiérrez	Marisa Martínez	Pablo Jordán	Elsa Murad
2024	Ramón Reche	Ana de Selva	Alfonso Marsal	Maria Delgado
2025	Ramón Albors	Angeles Campoy	Alvaro Pascual	Daniela Delgado
2026	Carlos Botella	Ana Villar	Sofía Muñoz	Jaime Ramos

Quan veus l'última desfilada, creus que tot és molt senzill, però al principi patirem bastant, entre altres coses per inexperiència i altres vicissituds que vam haver d'afrontar. Definir l'orde de la desfilada, la distància entre filaes perquè no hi haguera talls, la col·locació de les bandes perquè no interferisquen les unes amb les altres, i conscienciar als participants que era necessària una disciplina en la desfilada, ens va portar diverses edicions.

Donar la seqüència d'eixida a cada filà, controlar als xiquets en la desfilada i buscar un lloc per a canviar-nos van ser avanços que van ajudar molt a millorar-la.

Ens vam adonar, que amb la gent que érem en el comitè moro no érem suficients i decidirem ampliar-lo donant entrada a diverses dones que ens van ajudar molt, i que ara tenen un paper protagonista en el comitè. Amb Pepa Bargues i Xelo Serrano vam fer un salt qualitatiu important, i amb la incorporació per a este exercici de Luis Villar, Ana Rico, Angeles Campoy i Sonia López, crec que s'ha configurat un comitè robust. És el moment que els que començarem esta aventura passem a un segon pla, i que siguen els nous que porten aire fresc, els que assumisquen el protagonisme. Agrair a la Falla, i especialment al seu president, Vicente Fuster, que sempre estan disposats a ajudar i col·laborar en tot el que necessitem.

El Comitè a més d'organitzar la desfilada crec que ha pres decisions importants per al creixement de la Parada Mora. Una d'elles va ser permetre que desfilaren amics dels fallers que crec han ajudat a consolidar-la i al fet que eixe dia, un puga gaudir de la desfilada amb els seus amics encara que no siguen fallers.

Es va posar també en marxa el concurs de cartells que anuncien la Parada Mora i que en la seua primera edició va resultar vencedor Luis Calabuig entre diversos molt bons cartells. Per a enguany hem decidit dissenyar l'Estendard de la Parada Mora, que li hem encarregat al guanyador del concurs de cartells.

Sembla que va ser ahir aquell 10 de març de 2018 data de la primera desfilada, però ja ha plogut molt, en alguns llocs massa, recordar que en 2020, any del COVID, va ser l'únic acte que vam fer en la falla i si no ens contagiarem tots vestint-nos en Els Dominics és perquè Déu no va voler. En el 2021 no va haver-hi desfilada per esta causa.

I fins ací hem arribat, amb l'esforç d'uns quants i la col·laboració de tots. Que la festa no pare.

El grup de balls regionals

per Pilar Alfonso Gracia

El grup de balls regionals de la falla Comte Salvatierra-Cirilo Amorós va començar la seua marxa al novembre de 2019 sent la seua primera actuació l'1 de març de 2020, dia de la Crida, en la qual vam fer nostra primera tradicional actuació en el Mercat de Colón. Escasos dies després, es cancel·laven les falles a causa de la pandèmia i, per tant, s'interrompia també l'activitat del grup de ball.

Abans d'això, encara que mai en els seus més de 100 anys d'història havia existit grup de ball de la falla com a tal, sí que hi havia hagut xicotetes iniciatives: es van impartir classes per a un grup de xiquetes durant uns anys i també va haver-hi un grup de fallers que, per iniciativa pròpia, van participar en diversos festivals i dansaes.

L'any 2019, formant part de la delegació de festejos, em vaig decidir a proposar a la delegació de cultura, liderada per Vicent Xirivella, muntar un grup de ball de la falla i Vicent va acceptar a la primera sense dubtar. I és que, com a associació cultural que som, quina millor manera de fomentar la nostra cultura que per mitjà de l'ensenyança i exhibició dels balls regionals permetent-nos així estar en contacte directe amb la cultura tradicional, no sols com a espectadors, sinó com a participants actius.

Atés que la nostra Fallera Major de 2019, Carla Sánchez, havia compartit regnat amb Elena Gracia, professora de balls regionals i component de la falla Joaquim Costa-Conde Altea, falla de l'Agrupació amb major antiguitat en folklore, ens llancem a crear un grup amb Elena com a professora.

Els primers anys, màximament amb la pandèmia pel mig, el grup va anar avançant tant en repertori com en qualitat de forma molt gradual però, en els últims anys, s'ha vist com la base que ja es té és més sòlida i també ho és el grup en si mateix, que no sols reté a molts dels components inicials, sinó que, any a any, va augmentant el nombre de persones que el conformem.

En 2022 afegim al grup infantil amb l'objectiu que esta tradició es vaja impregnant cada vegada en més fallers i que els nostres xiquets el vegem des de xicotets com una activitat inherent a la nostra falla.

1 de març 2020 - Primera actuació del grup de ball en el Mercat de Colón

8 de novembre 2019 - Primera classe de balls regionals al casal

Este creixement ens fa tremendament feliços. Per què no proposar-nos que, en uns anys, tots els nostres fallers siguem capaços de fer, almenys, algun pas bàsic de dansa? Intentarem fer-ho realitat encara que el repte, donat el nombre de fallers que som, s'aventura ambiciós.

Des dels nostres inicis, tenim instaurades una sèrie de cites anuals:

- Balls en el mercat de Colon el dia de la Crida després de la replegá que es realitza pel nostre barri, acompanyats sovint pel grup del nostre faller i amic Domingo López-Saorín, gaudint també, d'eixe mode, d'una exhibició de música tradicional en directe.
- Participació en la processó de la Verge dels Desemparats organitzada per la nostra Associació de Devots de la Mare de Dèu que es realitza des de 2023, any en què, per motiu del Centenari, es va donar una imatge de la Verge a la Parròquia Universitària San José.
- Participació en el Festival de Balls al Carrer organitzat per Junta Central Fallera.
- Participació en el trasllat de la imatge del Sant amb l'altar de Sant Vicent per la festivitat de Sant Vicent Ferrer
- Participació en l'acte d'Exaltació de la Regina de Maig organitzada per la falla Ciscar-Borriana als Jardins del Túria.
- Participació en el Festival de Folklore organitzat per l'Agrupació de Falles Gran Via
- Participació en altres festivals i dansaes als quals som convidats: dansa de la Verge (subjecte a restriccions per l'alta afluència), festivals d'Almàssera, de Benimàmet, etc., dansaes organitzades per falles veïnes i amigues, balls amb motiu de la col·locació d'encreuaments de maig, etc.

14 de gener 2025 - Processó de la Verge dels Desemparats organitzada per nostra Associació de Devots de la Mare de Dèu

15 de maig 2022- Primera actuació del grup infantil en la Regina de Maig

14 de gener 2024- Primera participació de la falla en el Festival de Balls al carrer

23 d'octubre 2022 -Dansa en la plaça de la Verge pel Centenari

Cal destacar que no estem sols en este objectiu de fomentar i divulgar la cultura i el folklore per mitjà del ball i també de la indumentària tradicional. En els últims anys, coincidint amb la declaració de les falles en 2016 com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat, s'està veient un auge sense precedents que demostra que les falles s'han convertit en un dels motors més potents del ressorgir dels balls regionals valencians.

I és que les falles, en ser presents en pràcticament tots els barris de València i en nombrosos municipis de la Comunitat, amb la seua capacitat de mobilitzar a milers de persones, demostren cada vegada més tindre eixe compromís no sols de mantindre vives les tradicions, sinó també de la voluntat de transmetre-les a les noves generacions.

Una prova d'això és el gran augment que està tenint la participació de falles en el Festival de Balls al Carrer, organitzat per Junta Central Fallera des de 1997, havent-se duplicat el nombre de falles participants en els últims 4 anys, de 87 falles en l'exercici 2022-2023 a 172 en l'exercici 2025-2026.

Açò demostra la bona salut no sols del món faller sino de la importància que des de estes es dona a la divulgació de les nostres tradicions.

Des de Comte seguirem amb eixe compromís amb la nostra cultura i les nostres tradicions tractant d'impregnar en el major número de fallers de la nostra comissió l'amor per la cultura i el folklore valencià.

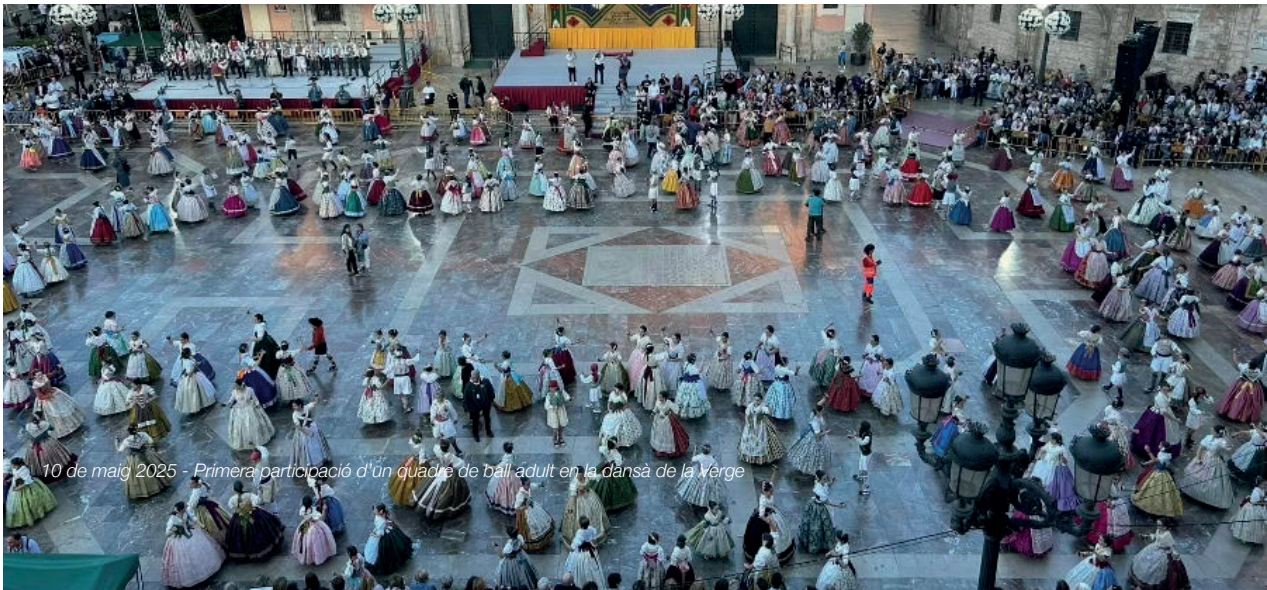
10 de maig 2025 - Primera participació d'un quadre de ball adult en la dansa de la Verge

13 d'abril 2024 - Participació en la processó de l'Altar de Sant Vicent

EXERCICI	Nº FALLES PARTICIPANTS BALLS AL CARRER	EXERCICI	Nº FALLES PARTICIPANTS BALLS AL CARRER
1997-1998	40	2012-2013	29
1998-1999	37	2013-2014	36
1999-2000	50	2014-2015	45
2000-2001	47	2015-2016	50
2001-2002	s.d.	2016-2017	57
2002-2003	s.d.	2017-2018	68
2003-2004	36	2018-2019	82
2004-2005	33	2019-2020	93
2005-2006	35	2020-2021	-
2006-2007	34	2021-2022	65
2007-2008	30	2022-2023	87
2008-2009	31	2023-2024	133
2009-2010	31	2024-2025	151
2010-2011	24	2025-2026	172
2011-2012	24		

Font: Cultura de *JCF. *Marínez Tormo, José (2025) . El Festival "Balls al Carrer de la ciutat de València. Cultures. Revista de Gestió Cultural, 12, 167-184

10 de maig 2025 - Primera participació d'un quadre de ball adult en la dansa de la Verge

Associació de devots de la Mare de Déu

per Mayte Narbona Calvo

Era el 19 de març de 2022 quan el nostre president Vicente Fuster va comentar que no estava bé que l'església en la qual tots els dies de Sant Josep ens reunim per a celebrar la missa Josefina no tinguera una imatge de la Verge dels Desemparats. En aquells moments s'estaven preparant els actes del Centenari i llavors la Junta Directiva del Centenari es va posar en marxa per a organitzar la donació d'una imatge per part de la Falla a la Parròquia Universitària San José.

I el 13 de gener de 2023 va ser quan Sr. Vicente Ferrer Andreu, rector de l'Església, va beneir la imatge en el casal i posteriorment processionarem, no sense unes certes dificultats, des del casal i per algunes voreres fins a envoltar el Mercat de Colón i finalitzar en la parròquia.

Després d'eixa breu, però molt emotiva processó, es va pensar en la possibilitat de realitzar-la tots els anys per la demarcació de la Falla i així va ser com amb l'ajuda de Sr. Vicente, la Junta de la Falla i també amb alguns fallers es va crear esta Associació de Devots de la Mare de Déu. En ella participen molts fallers de la comissió i també alguns veïns del barri; i si a més podem fer donacions per a ajudar als més necessitats encara podem portar més lluny els fins que creiem que ha de tindre una associació d'este tipus.

Per descomptat esta associació no té cap ànim de lucre i la seua principal missió és que el veïnat pugui participar de la devoció que tots els fallers tenim cap a la nostra Verge dels Desemparats.

Col·laboracions literàries

Viatgers del S.XIX a un país exòtic.

Espanya i València al S.XIX

Javier Mozas Hernando

Arròs i Tartana i que rode la bola... a la valenciana

Lidón Gil Vidal

Trobats al metre

Vicente Ivars Tur

De l'artesanía gremial de la fusta de boix al
diseñ modern

Isidro Niñerola Giménez

Les Falles: festa tribal i oriental

Manuel Uña Llorens

Així va nàixer una illa

Juan Ivars Rostoll

Tempus faller

Enrique Ravello Barber

València i el Japó units per un fil de seda

Sonia López Elena

La pólvora de l'orient a València

Ainhoa Arrieta Aramburu

La família, a Àfrica, al Japó... i en la falla

Antonio Hernández Rodríguez

La Dana 29-X-2024. Experiències de Bea. Una
fallera de la falla del Mercat de Colón

Beatriz Camañes Moltó

Viatgers del segle XIX a un país exòtic

Espanya i València al segle XIX

per Javier Mozas Hernando

Historiador. Documentalista. Associació d'Estudis Fallers

Hui en dia, quant més exòtic siga el país on ens anem de vacances, més cool és el nostre viatge. Quant més llunyà, cultura i religió diferent, millor. La globalització ha permés obrir-se el món, descobrir països no tradicionals i menys saturats de turisme. Etiòpia, Madagascar, Kenya, Tanzània o Egipte en **Àfrica**. Tailàndia, Indonèsia, Vietnam, Malàsia Xina o Japó en **Àsia**.

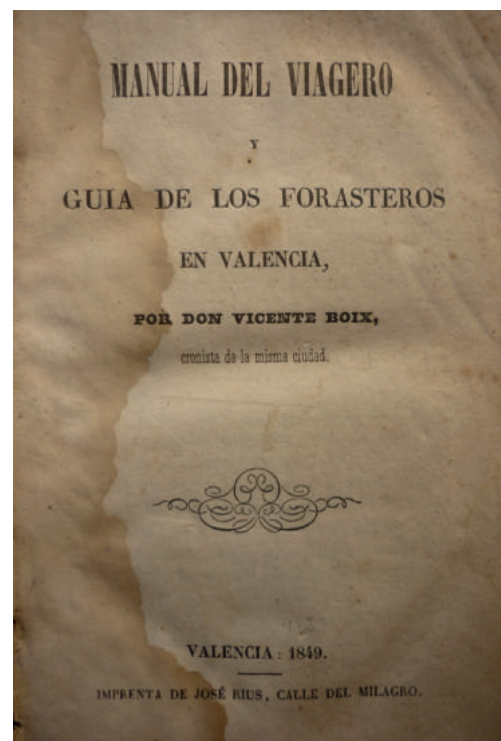
Però el que quasi segur no sap vostè, benvolgut lector, és que aquesta moda exòtica ja existia fa segles. I quin era el país exòtic, per exemple, al segle XIX? Exacte, has encertat... Espanya!!! No sabeu la gran quantitat de viatgers literats estrangers que volgueren passar per Espanya, per València... i que a més, coincidiren amb la celebració de les Falles.

Els llibres de viatges d'aquests literats foren la millor agència de viatges per atraure nous turistes. I sens dubte, la millor manera de conèixer com era la nostra festa de les Falles en una etapa que encara no hi havia documentació seriada que ens la descriguera fa segles. A continuació, anem a fer un repàs dels literats que incorporaren la Festa de les Falles als seus llibres.

Comencem pels **valencians** que vivien a la ciutat i millor coneixerien la nostra festa. Les tres guies de viatge més conegudes es publicaren en la segona meitat del segle XIX, sent l'obra "*Manual del viajero y guía de los forasteros en Valencia*" de **Vicente Boix Ricarte** (1849, pàgina 238), la "*Guía urbana de Valencia antigua y moderna*" de **Vicente Salvador Monserrat** -marqués de Cruïlles- (1876, pàgines 393-395) i l'obra "*Valencia*" de **Teodoro Llorente** (1889).

A banda de contar la història i descriure els edificis de la ciutat, destacaren el caràcter festiu i satíric del poble valencià, descrivint breument les festes de la ciutat, inclosa les Falles, que els tres encara les anomena "fogueres de Sant Josep (vulgarment Falles)". L'origen per a Boix està en la burla als moriscos que feia la gent encenent fogueres i tirant ninots satiritzant-los. Cruïlles i Llorente defenen que foren els fusters qui feien les fogueres, i els veïns eren qui tiraven els ninots satírics.

La resta de la descripció de la festa és el de que es coneix. El cadafal que envolta els trastos vells replegats en l'estoreta velleta, els ninots que representen algun succés més o menys recent del veïnat, la societat, la política o l'economia, la majoria de falles amb moviment, explicats en cartells amb versets en les parets dels edificis propers i en el propi cadafal.

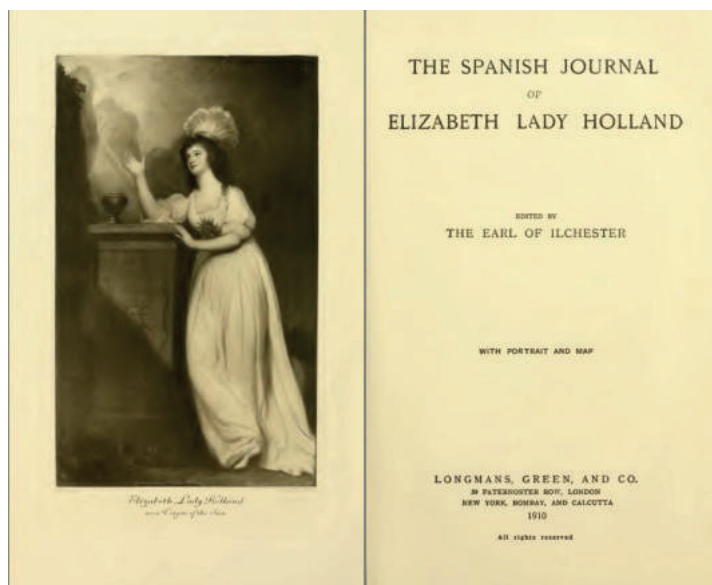
Solia haver concert d'una banda de música (Boix també cita banda militar) i la pirotècnia per a la cremà amb una tira de masclets que anava directa a la falla.

Però sobre tot, vingueren prou **estrangers** a Espanya que deixaren per escrit les seues impressions en les seues guies de viatge des d'almenys el segle XVI. Tot i que alguns no passaren per totes les ciutats, molts visitaren la nostra ciutat, o al menys la descriviren. La immensa majoria eren francesos i anglesos, tot i que també vingué algun alemany, italià, holandès...

Tampoc tots els viatgers estrangers visqueren les Falles. Qui ens visità abans de finals del segle XVIII, òbviament no les pogueren ni vore ni viure, ja que la festa de les Falles encara no estava formada tal i com la coneixem, i si que vorien altres festes ben arrelades com el Corpus Christi, Sant Vicent Ferrer o Sant Vicent Màrtir. I a més, no tots coincidiren els seus dies de visita en la ciutat amb la celebració festiva el 18 de març.

La primera viatgera il·lustre que visità la nostra ciutat entre desembre de 1802 i abril de 1803 -estigué per Espanya entre 1802 i 1805- i deixà per escrit la seua experiència fou **Elisabeth Lady Holland** al seu llibre *"The spanish journal of Elisabeth Lady Holland"* (pàgines 33-34). Per tant, coneixem les Falles de **1803**:

"La nit següent, el 19 [sic], la vigília de Sant Josep, el poble es divertix amb un passatemps singular, curiós des de l'antiguitat. José, el patró dels fusters, durant la infància de Crist, va fer joguets per què gaudirà. Esta circumstància la perpetuen els fusters de València fent grans figures d'acord amb el seu gust i capritx, que s'alcen durant el dia i cremades per la vesprada-nit. Les deïtats paganes, com Venus i Baco, foren condemnades a les flames, però elles foren destruïdes pel capritx del fuster que les seleccionà, o com una tradició des dels primers dies de la Cristiandat per marcar el menyspreu piados contra la mitologia del paganisme. No el vaig poder entendre."

El següent viatger va ser el conegut francès **Alexandre Laborde**, qui va passar per la nostra ciutat i va estar present a les Falles de març de **1806**, segons descriu a la seua publicació *"Itinéraire descriptif de l'Espagne"* (pàgines 321-323):

"Festes de Sant Josep. Tots els anys, el 18 del mes de març, vespra de la festa de Sant Josep, els ebenistes i els fusters fan als carrers, cada ú davant de la porta de la seua botiga, representacions veritablement teatrals: estes són les figures de tamany natural, cobertes de la roba adequada amb el caràcter que es vol que es represente. Es componen d'un bastiment de fusta molt lleuger: una màscara forma les cares; la roba, els pentinats, els complements són de paper i, majorment executats amb gran habilitat. Estes figures estan elevades sobre una pira que no es veu, i està envoltada fins a altura de suport per unes parets gruixudes disposades de manera artística en forma de feixos, que presenta la forma d'un xicotet teatre."

De normal veiem cent cinquanta d'estes representacions en un any, i de vegades són molt agradables: veiem un Baco cavalcant sobre un barril; una família reunida per a la matança del porc; un espanyol i una espanyola ballant el bolero al so d'una guitarra que es troba tocant-la per una altra figura; un gegant vestit d'holandès fa dansar un os, mentre que una altra figura toca el tambor; es veu al costat de les figures que es recolzen mútuament, cadascuna realitzant diferents tipus de forats, reunits junts per ajudar a fer la volta més forta, executat per una figura elevada completament acabat.

A l'arribada de la nit, cala foc als farcells de llenya; en un moment, la representació desapareix al mig de les flames, i queda reduïda a cendres. Estes representacions es diuen falles de Sant Josep.

La gent "s'afanya"; les persones de condició més rellevant agafen els accessoris del poble i s'hi barregen; venen de tots els llocs, i s'obliden els negocis més importants.

A la vesprada segueixen estes representacions en multitud; cadascú les veu segons el seu gust. Un estranger no necessita una guia; ha de seguir la multitud i s'assegurarà vore-les totes.

Quan arriba la nit, cadascú es reuneix a prop de la representació que més li ha interessat, per tenir el plaer de vore-la reduïda a cendres. Este és el moment més crític; la nit afavorix la llicència i les aventures, i els pícaros fan el que volen; els amants unixen les parts; on es pot cercar, on es pot trobar: esta nit ordinàriament fecunda en esdeveniments. A les reunions on es reuneixen, només es parla de falles; qualsevol altre tema sembla insípid; cadascú explica el més cridaner; els elogis no acaben mai: l'endemà no es pensa més en tot això.

Este costum pot ocasionar grans inconvenients, a més dels que sempre acompanyen les festes nocturnes. Els carrers de València són generalment estrets; es construeixen pires tant en aquells carrers que són estrets com en els més amplis; i les flames s'eleven molt alt; i les espurnes pugen per sobre de les teulades dels edificis, podent fàcilment ocasionar incendis."

També cal indicar que hi ha alguns viatgers que sembla com si foren en un tour turístic dels actuals que van picant de ciutat en ciutat sense donar-los temps a res, i moltes coses les copiaven de guies de viatges anteriors, segons reconeixen alguns dels autors consultats. Això passa amb tres viatgers desconeguts fins este article, que parlen de la ciutat i la nostra festa, però que copien exactament a Alexandre Laborde.

El primer es tracta de l'article anònim neerlandés "*Godsdienstige Feesten in Valencia (volgens Laborde)*", publicat a la revista **Bijen de Korf**, nº XXXIV del 30 de desembre de **1809**. El segon es el llibre "*L'Espagne et le Portugal*" de **Breton de la Martiniere**, publicat en **1815** (pàgines 131-132). Inclús passades unes dècades, continuà sent copia el seu text per, **Richard Quetin**, que publicà el seu llibre de viatges "*Guide en Espagne et en Portugal*" (1843) i Napoleon Roussel en "*Les nations catholiques et les nations protestantes comparées sous le triple rapport du bien-etre, des lumières et de la moralité*" (1854).

Òbviament, no estaven el 18 de març veient la festa, perquè copien exactament els temes i figures de les falles que descriu Laborde, com si tots els anys es plantaren les mateixes falles i les guardaren tots els anys als magatzems de la ciutat: el deu Baco, la família de matança del porc, una parella ballant un bolero, un gegant holandès i un os...

La resta de viatgers estrangers que escrigueren la seua guia de viatges per Espanya -i passaren per València- al segle XIX, tampoc aportaren més informació que els anteriors sobre la festa de les Falles, ja que tampoc li dedicaren més espai que un o dos paràgrafs. **Jean Marie Audien** i **Richard Quélin** (1840), **George Alexander Hoskins** (1850), **Lady Charlotte Schreiber** (1870), **Henry Lyonnet** (1891) i un article anònim a la revista alemanya **Das Pfennig-Magazin für Belehrung und Unterhaltung** (1851).

Quasi tots coincidixen en que són els fusters i ebenistes els qui fabriquen les figures de fusta, vestits de paper encolat i màscares de cartró -encara no es farien les cares i mans amb cera-, posats més antigament sobre fogueres i a partir de mitjans de segle sobre cadafals de fusta.

Hoskins i Lyonnet descriuen els ninots i els arguments de les falles que vixqueren l'any que estigueren, i que es poden localitzar gràcies a la concordança amb les descripcions que donen les notícies de la premsa local contemporània.

La revista alemanya afegix que les falles es plantaven davant les cases i obradors dels propis fusters. Per tant, estarien plantades molt a prop de les façanes de les cases, tal i com denunciava un ban municipal d'eixe mateix any amb temor d'incendi, i que provocà que es traslladaren a partir d'eixe moment a l'encreuament de carrers o al mig de les places com en l'actualitat.

A Schreiber no li semblà un festeig tan diferent a un referent que tenia ben a prop a la ciutat de Londres, ja que allí es celebrava des de ben antic la festa de Guy Fawkes.

Falles de St. Joseph heißen in Valencia in Spanien theatraische Figuren, welche am Vorabend des Josephstags (19. März) vor allen Häusern und Werkstätten der Tischler und Zimmerleute ausgestellt werden, leichte hölzerne Gerippe in Lebensgröße, die man nach dem gehörigen Charakter mit Masken, papierenen Kleidern, Frisuren u. s. w. artig herauszustaffiren sucht. Am Josephstage selbst werden alle diese Figuren mitten auf den Straßen auf hohe Scheiterhaufen gesetzt. Die ganze Bevölkerung zieht durch die Straßen, die Figuren und Gruppen sich zu beschauen; mit einbrechender Dämmerung wird Feuer an die Reisbündel gelegt und die ganze Herrlichkeit geht zum großen Ergötzen der jubelnden Menge in heißen Flammen auf.

I Lyonnet és l'únic dels forans que afegix molta més informació que la resta. Sembla que ja estava estesa la participació dels veïns en la construcció dels cadafals i que seria residual la dels fusters; els concerts de les bandes de música contractats i la música en directe mentre es cremaven els cadafals; i la pressió que exercia l'ajuntament sobre els arguments dels cadafals que criticaven justament els polítics per evitar s'excediren en la seua sàtira.

Per a l'últim lloc he deixat un visitant vingut de Càceres que ens visità en l'any 1819, **José Calasanz Biñequé**, i que deixà escrit el manuscrit "*Ocios entretenidos*" i que té en propietat actualment el bibliòfil valencià Rafael Solaz i que transcriví i publicà en 2008. Però tampoc aporta molt més que la resta, excepte la descripció dels materials, els arguments de les falles i la construcció pels fusters.

Veiem per tant com a través dels relats d'alguns dels visitants, podem tindre certa informació de com era el festeig faller durant el segle XIX. Tot i que els seus relats són incomplets i alguns es complementen entre ells, producte de la visita in situ o de la còpia d'altres relats anteriors perquè algú els ho comentaria i no coincidien en la celebració.

Arrós i tartana, i que rode la bola... a la valenciana

per Lidón Gil Vidal

Com a teló de fons esta magistral novel·la de Blasco Ibáñez ens ajudarà a transitar per algunes institucions legals i altres usos i costums entorn al matrimoni “a la Valenciana” des de l'època foral fins a l'enlluernadora “alta” societat valenciana de finals del segle XIX i principis del segle XX.

La nostra protagonista, Donya Manuela, casada bé en primeres núpcies amb un empresari del comerç tèxtil fet a si mateix, va aconseguir una posició social esplaiada i rutilant. Viuda del seu primer marit, del qual va tindre un fill just, responsable i treballador, va casar en segones núpcies amb un metge vividor, de costums dissoluts que no repararia a gastar-se el seu i el de Donya Manuela, amb la qual va tindre tres fills: un home cràpula com el pare i dos filles cursis per a les quals l'única obsessió de Donya Manuela era aconseguir-los bons matrimonis, no importava l'amor, només bastava la bona posició dels triats. De balafament en balafament, la posició econòmica va començar a decaure i Donya Manuela a hipotecar les seues terres i obstinar les seues joies, necessitava mantindre les aparences i Conxeta i Amparo (així es deien les filles) foren considerades dones casaderes amb bons dots.

Donya Manuela solia mantindre llargues xarrades amb el seu germà Juan, qui sense èxit li va advertir una vegada i una altra de les conseqüències dels seus malbarataments i el balafradora que era, però Donya Manuela, orelles sordes insistia a aconseguir uns bons partits per a les seues filles, exclamant: “l'amor sense diners hui és foc i demà cendres...com les Falles”, “un matrimoni només per amor, qui ho vol?, és com la grip, que tothom sap que existix però ningú vol agafar-la”, i així resolva les xarrades amb el seu germà.

El dot, és una figura legal institucionalitzada des de l'època dels romans i a València especialment des dels Furs atorgats per Jaume I, consistia en l'aportació de la núvia i la seua família al matrimoni, amb la finalitat de contribuir a les càrregues econòmiques de la nova família. Consistia principalment en béns materials, aixovar domèstic, roba, utensilis, diners, joies, mobles, terres o bestiar. El seu objectiu principal era ajudar a sostindre els gastos de la llar i les càrregues matrimonials. La quantia del dot podia ser un factor determinant per a assegurar el matrimoni, perquè representava una aportació econòmica crucial per a la nova família. El nuvi, a canvi, entregava a la núvia el "creix" o "augmentum", una altra figura de l'època foral consistent en un augment de dot equivalent a la mitat de la quantia del dot, del qual la dona podia disposar, i principalment estava destinat al seu manteniment i protecció del seu patrimoni especialment en cas d'enviduar.

*(Estracte del "Coloqui Nou del Tío Canario", el que aconsella a tots los fadrins del modo que se ha de buscar la novia) En València antic i popular)

** Expressió valenciana que representa el contrast entre l'arrós, com a manteniment bàsic de la classe humil i honesta i la tartana o carruatge en què agradava lluir-se la societat superficial i ostentosa encara que de portes cap a dins passaren estretors.

I a la caça d'uns bons partits es va disposar Donya Manuela mentres Conxeta i Amparo, que no havien sigut instruïdes per a una altra cosa que no fora deixar-se veure en tot moment i ocasió social, perquè la mare n'hi havia malcriat i només atenien els capritxos de la moda francesa per a lluir en actes i festes socials, balls, carnestoltes, falles, teatre, òpera, fires, passejos en carruatge pels viviers, etc. Era el mode en què l'alta societat-nou-rics es cortejaven. La societat més humil, la gran majoria, també tenien els seus mètodes per a entaular amistat i qui sap, acabar "festejant".

Entre la classe humil estava molt arrelat a la fi del segle XIX i principis del XX, el tradicional Ball dels Solters o "Ball dels Fadrins", s'organitzaven entorn de l'Església, Plaça del poble o del barri i allí es reunien xics i xiques que per diferents motius no s'havien casat i entre ball i ball, mirades de reüll i algun atrevit somriure tal vegada abandonaven la solteria, i si encara així, entre mosses casaderes, algun es resistia a abandonar la solteria, s'eixia per peteneres recitant este poemari popular i satíric:

*"Chiques, quina en vol á mi? , encara estic per estrenar,
es el dir, que soc fadri, porque no ma casat may,
y tinc ganes de casarme, y que me vach á casar." (...)
"Y aixina ya que á casarme me encuentre determinat,
ya que pera el meu sosiego salud y tranquilidad necesite dona,
vulc si es posible encontrar, una dona que no tinga ningun dels mals sitats:
que encara que nia póques es menester dir que nia, no digam que nia molt".
Lo que em pareix mes dificil es el poderla trovar,
porque una dona aixi com la que yo ha demanat, seria un anhel del sel.
Per això determinat estic que si no la trobe, ques fassen totes cremar,
que filen si menchar volen, que per a estar mal casat, me trobe molt bé fadri.
No tinc qui em demane pa, ni dona que em desinquiète y quem fasa condenar, ni cuñades
quem marmulen., ni sogra en qui pleitechar.
Toro suelto (bien se lame), y al cap, com diuen, al cap, un barret,
y dengü em señalará dient lo que de otros diuen.
Tot lo mes que dir podrán, quin gandul, quin camastró;
á eixe no el farán casar: es dir, y no entrará al ferro, y yo deixaré hablar.
Me mantindré fadrinet y en morirme em posarán,
una corona de flors y en ella em soterrarán.**

I així, mentres uns, la majoria, es cortejaven a la seua manera, Donya Manuela havia convertit el seu costum en llei, tirar la casa per la finestra, balafiar i, com li va dir al seu germà: "Juan, si una va de mal borràs, ja ningú la respecta i tinc dos filles que casar i així seguiré fins que a les xiquetes els trobe un bon partit", "m'endeutaré amb pagarés amb qualsevol creditor, fins i tot amb interessos desorbitats" "però sap Déu que a les meues xiquetes les case bé i, d'això a les xiquetes Juan, ni una paraula, entés?".

Juan només va arribar a respondre-li, Manuela tu,

**"Arròs i tartana
Casaca a la moda
I que rode la bola... a la valenciana"*****

Trobats en el metre

per Vicente Ivars Tur

Els auriculars són dispositius d'àudio que es col·loquen sobre o dins de les orelles per a escoltar el so de manera individual. Sol usar-se per a escoltar música i per a aïllar-se del bullici de l'exterior. L'auricular és un dispositiu íntim i protector, abrigallant-te en la bellesa d'una llista de reproducció perfeccionada per tu per al teu propi gaudi, evitant la vulnerabilitat i incomoditat del caos i dissonància del món exterior. I, en ocasions puntuals, la bellesa de la música i la intimitat de l'aparell poden arribar a transformar estos xicotets altaveus en instruments de l'amor.

La llum del metre va emergir del túnel. El tren es va detindre enfront de l'andana i les seues portes es van obrir a una multitud de passatgers. *Chikondi* es va obrir pas entre la gent, la seua mà aferrada al seu telèfon mòbil amb uns auriculars blancs connectats.

Una cançó de *Temwah* sonava en les seues oïdes: ritmes de neo-soul i afrojazz que l'embolicaven d'energia. Des de xiqueta, el seu pare li havia ensenyat a estimar la música. Ell mai va tindre temps per a aprendre un instrument, però quan va veure que la seua filla compartia la seua passió, va fer tot el possible per ajudar-la. Ara *Chikondi* era cantant en un grup de música a Espanya, després d'emigrar per a estudiar en una acadèmia de cant avançada. El seu pare li escrivia postals ocasionals preguntant-li com estava.

Ella no sabia com dir-li que el seu guitarrista s'havia retirat i que el seu grup anava a dissoldre's.

Després del rebombori de l'entrada, *Chikondi* va buscar on asseure's. Va ser llavors quan ho va veure.

Un home pàl·lid, amb ulls ametllats i llarg cabell negre arreplegat en un monyo.

Els seus ulls, marcats per ulleres, miraven el telèfon amb una certa fatiga emocional. Ho havia vist diverses vegades en eixe mateix metre. Sempre li havia cridat l'atenció: alguna cosa en ell semblava tranquil i pacificador, i a més, ho trobava atractiu.

Per sort, o pel ritme del destí, l'últim seient lliure estava al seu costat. *Chikondi* es va asseure, encara que amb una certa vergonya. Mai li havia dirigit la paraula.

Kai Sato no havia tingut un bon dia. S'havia despertat amb una ressaca esquinçadora i a penes dos hores de somni. La situació va empitjorar quan va rebre una videotelefonada de la seua família al Japó. Entre la mala connexió del seu apartament als afores de València i la incomoditat de la seua família amb les videotelefonades, la conversa va derivar en un sermó col·lectiu sobre quan es casaria i tindria fills. *Kai* va tancar el portàtil i es va quedar mirant el sostre de la seua xicoteta habitació. Un altre dia perdut.

I per a satisfer-ho tot, va arribar tard al metre i va haver d'esperar mitja hora per al següent. El pitjor: els seus auriculars sense fils s'havien quedat sense bateria. *Kai* ja s'havia rendit.

Fins que ella es va asseure al seu costat.

L'havia vista abans, sempre un vagó més arrere, perduda en els seus pensaments. Hi havia alguna cosa en ella que li feia somriure: el seu rostre tranquil, feliç, càlid. Però *Kai* no era dels hòmens que s'atrevien a lligar amb una xica en el metre. Pensava que algú com ella no es fixaria en ell.

Ara no estava a un vagó de distància. Era ací, al seu costat. *Kai* podia olorar el seu perfum: suau, amb un toc a canyella.

Va estirar l'esquena i la va observar de reüll, després va dirigir la vista al sostre, pensant què fer. La seua ment es va convertir en una tempesta: advertiments per a no arruïnar el moment, però també, en el centre de la tempestat, un xicotet "tal vegada". Potser li agradava. I els humans sempre ens aferrem a un bon potser.

-Quina cançó és eixa?- va preguntar Kai, posant suaument la mà en el muscle de *Chikondi*.

Ella va girar el cap bruscament, sorpresa, i es va llevar un dels auriculars.

-Pansa alguna cosa?-

-Preguntava quina cançó escoltaves. Té bona pinta.- *Kai* va intentar no entropessar amb les seues paraules, no amb molt d'èxit.

-És Afro Jazz, de Mulatu Astatke, un artista etiop. M'encanta.-

-A mi també m'encanta el jazz, encara que mai he explorat el Afro Jazz.- *Kai* es va sentir còmode. Ella li parlava, això no passava sovint. Tot anava millor del que esperava.

Es van mirar. El soroll del metre i les converses al seu voltant es van esvaïr.

-Vols que compartim auriculars? Així veus si t'agrada.- va preguntar *Chikondi*, enrojolada.

-No diré que no.- va respondre *Kai*, prenent l'auricular de la seua mà.

El que va començar va ser una llarga conversa entre dos ànimes perdudes en el subterrani valencià. *Kai* li va mostrar jazz japonès, *Chikondi* li va mostrar el "afrobeat". Però prompte la conversa va fluir de la música a la vida a València. Es van intercanviar comptes de Spotify i Instagram. Van riure, feien broma i a vegades simplement escoltaven música en silenci, cada un amb un auricular. Però va arribar un moment en què el metre va frenar.

-Esta és la meua parada.- va anunciar *Kai*.

Chikondi va alçar el cap per a verificar.

-Ai, pues també és la meua.-

I com si l'univers gaudirà de les coincidències, no sols baixaven en la mateixa estació sinó que compartien la mateixa destinació. Unes setmanes abans, en dies diferents, els dos s'havien apuntat al mateix casal faller al carrer Cronista Carreres. La falla Comte Salvatierra. Anaven a participar en les Falles per primera vegada: en part per a escapar de les seues preocupacions, en part perquè hi havia un esdeveniment important amb la fallera major.

Després de mitja hora de més conversa i llargues mirades, van arribar al casal faller. Estava ple de gent. Fumadors en l'entrada, il·luminats per la llum blava de la vesprada hivernal i per la càlida resplendor de l'aparador.

Quan va arribar la fallera major, els altaveus repartits pel lloc van tronar amb música orquestral. Una veu greu i potent cantava sobre València i les Falles. Però encara que els encantava l'ambient, la parella no es va separar en cap moment.

- *Chikondi*, - *Kai* es va acostar a la seua oïda perquè li sentira per damunt del soroll- uns amics m'han contat que hi haurà un castell este diumenge. Crec que sé d'un bon lloc per a veure'l. Vols vindre amb mi?-

-I per què no voldria? -va preguntar ella-. Dis-me l'hora i el lloc, i seré ací.

Eixe diumenge, *Chikondi* esperava en una xicoteta plaça on havien acordat reunir-se, mirant al cel per si començava el castell. Va passar mitja hora. No hi havia senyals de *Kai*, però ella confiava en ell. No obstant això, feia un fred com si tallaren ganivets. Va començar a tremolar, mirant als costats preocupada. Per què tardava? On estava?

Quan ja no aguantava més, es va alçar del banc per a anar-se a casa. Llavors, li va arribar una notificació.

Darrere de tu.

Chikondi es va girar. Ací estava *Kai*, amb un ram de flors en una mà i una guitarra al muscle.

—Ho sent per tardar. La floristeria tenia molta cua, no t'ho pots creure...

Chikondi no li va deixar acabar. Ho va abraçar fortament, quasi tirant-ho al sòl.

-A la següent m'avises, així isc més tard de casa!- va exclamar amb un somriure.

-A la següent... - *Kai* es va quedar amb eixa frase. -M'agrada com sona.-

De sobte, un xisclle va esquinçar el cel. Com una cremallera obrint-se, el primer coet del castell va solcar el firmament i va explotar. La primera nota de la simfonia. Després van arribar els altres, superposant-se, tronant un darrere l'altre, esclatant al compàs de l'anterior.

Coets rojos i roses esclatant en el cel donant-li a les estrelles un cor amb el qual bategar, pintant entre la col·lecció de deixants de fum i el joc de llums una obra d'art sobre el firmament.

Kai es va acostar a *Chikondi*, el castell reflectit en les seues pupil·les.

-Vaig pensar a portar la meua guitarra. Recorde que et faltava un guitarrista en el grup.-

-Sí, bo... -*Chikondi* es va perdre en els seus ulls-. Crec que han estat faltant moltes coses més.

Es van acostar lentament, els seus rostres a pocs centímetres de distància.

I només llavors, el castell va acabar.

De l'artesanía gremial de la fusta de boix al diseny modern

per Isidro Niñerola Giménez

Els oficis que van florir a València en el trànsit dels segles XIV al XV i que van acceptar la vida corporativa i el funcionament gremial van ser: panyeros, sastres, pelleters, moliners, sabaters, platers, fusters, ferrers, manyans, tintorers, teixidors de seda i llana, freners, espaders, xapiners, pescadors, corredors, adobers, trajiners, pergaminers, llauradors, forners, zurradors, correjers, calafats, robers, botoners, velers o toquers. A més van existir altres oficis que per minoritaris no estaven agremiats.

Els artesans que integraven les corporacions gremials es dividien en tres categories: aprenents, oficials i mestres, no podent passar d'una classe a una altra, sense l'aprovació d'uns exàmens o exercicis pràctics, previ abonament de drets i haver exercit la professió un determinat nombre d'anys, abans de realitzar les proves pericials.

Els gremis medievals van ser, en part, la base de l'esplendor socioeconòmic de la Baixa Edat Mitjana del Regne de València.

A la fi del segle XV, en la construcció de la Llotja de la Seda o dels mercaders, i de nombrosos palaus i construccions nobles, embellits amb decoratives ceràmiques i "socarrats", van convertir a València en un gran centre de contractació comercial de l'Europa de l'època.

En la part superior del saló columnari que traduïda del llatí afirma: "*Casa famosa soc, en quinze anys construïda*."

Compatricios, comproveu i vegeu que bo és el comerç que no porta el frau en la paraula, que jura el proïsme i no li falta, que no dona els seus diners amb usura. El mercader que així faça, desbordarà de riqueses i després gaudirà de la vida eterna".

Són molts els carrers de la nostra ciutat, dedicats als oficis, i entre altres Adressadors (velluts), Aladrers (arades), Aluders (adobat de pells), Blanqueries (amanir les pells), Bolseria (passamaneria, guanteres i cordoners), Cistellers (cistelles, cadires i butaques), Carnissers, Manyans i Tapineria (sabates artesanes).

El gremi de Mestres Fusters és un dels més antics gremis que, des del segle XIII, moment de la conquesta de la ciutat de València pel Rei Jaume I El Conqueridor, articula l'ordenació gremial valenciana.

La casa Gremial es trobava en l'antic barri de Velluters, atés que es va vendre l'any 2023.

De fet, el gremi es va convertir en una associació i va passar a dir-se ASEMAD l'any 2001 per a adaptar-se als temps, donar-li una visió moderna, actual i integradora, en la qual els seus associats van passar a ser no sols tallers, sinó que van començar a incorporar-se fusters, fabricadors de productes relacionats amb la fusteria, grans magatzemistes, parqueters, instal·ladors especialitzats, etc., amb la finalitat d'agrupar a tots els empresaris relacionats amb este sector i que, hui dia, tenen una important activitat empresarial, sent la seua actual seu al parc tecnològic de Paterna.

L'ofici que ha anat evolucionant constantment per a adaptar-se a les necessitats de cada moment, i ha sabut reconvertir els negocis per a no dependre exclusivament de la construcció, utilitzant el disseny, la innovació i el sostenible per a augmentar la facturació en mercats com el contract, la rehabilitació, l'interiorisme o el sector hotel·ler.

En la nostra artesanía, la fusta continua sent un element tradicional a la nostra ciutat i, sobretot, se centra en els voltants del Mercat Central i del carrer Músic Peydró, on es poden comprar les clàssiques cadires i mobles de faig, roure, pi i cirerer, alguns d'ells rústics, vintage, de vímet i jute, si bé el pi és el més utilitzat, que es pot trobar també a les muntanyes del Nord d'Àfrica i també s'utilitza moltíssim al Japó per a la construcció, el bonsai que és el pi negre japonès, i la tècnica tradicional la denominen el sashimono, que més que tècnica és una filosofia que busca l'equilibri entre la forma i la funció, i el kumicko que són panells decoratius.

Així, per als japonesos, el pi és símbol de longevitat, bona fortuna i renovació, sent molt popular per a la decoració de l'any nou japonès.

A Àfrica en els Montes de l'Atlas es troba el pi laricio, si bé, els més comuns també són el iroko, sapeli, caoba africana, wengué i doussié, sent el nostre país i la nostra comunitat importadora d'estos productes.

De fet, el millor moble del món, s'ha fabricat a València, i sobretot la zona de l'Horta Sud, si bé, desgraciadament van desaparèixer moltes d'eixes empreses, que van arribar a exportar a països àrabs i a tot el món, però altres persisteixen en l'avantguarda amb el moble de disseny.

Tornant a l'artesanía, és un gust passejar per l'entorn de la llotja, i comprar les cadires de fusta, culleres i utensilis de fusta, però de fusta de boix.

Si calguera buscar un element cultural que unisca als valencians, japonesos i africans, és este utensili que fabriquen els valencians des de temps immemorial.

Qui no ha menjat una paella, un arròs al forn, o un bullit valencià amb cullera de fusta de boix, i qui no ho haja provat, que ho prove, perquè es troba en l'esperit dels nostres ancestres, que gaudien i gravaven els noms de cada un en els utensilis de fusta quan compartien els diumenges el plat més internacional del món sencer, que en una societat ancestral en què la dona es dedicava a la família, eren els marits els que feien la paella el diumenge.

No em puc oblidar tampoc d'un negoci de guitarres, que encara subsistix, anomenat “*Centromúsica Lluquet*”, que s'ha convertit, en un negoci que ha sabut adaptar-se als nous mercats i que fabricava les guitarres de fusta, arribant a tindre fàbrica a Turís, utilitzant el material de pi, caoba i pal sant, l'etiqueta del qual va anar passejant pel món sencer, portant el segell de la nostra ciutat, tres taronges amb fulles i una dona vestida de valenciana, fins al punt que el iaio dels actuals propietaris, va crear un mètode de guitarra que és perfecte per a qualsevol valencià que vol iniciar-se en l'aprenentatge de l'instrument, i que va ser creat per Guillermo Lluquet.

Seguix per tant, encara latent en l'esperit dels valencians les institucions gremials que van ser i continuen sent l'avantguarda de la societat valenciana moderna.

Les Falles

Festa tribal i oriental

per Manuel Uña Llorens

La festa de les Falles es basa en el respecte a les tradicions i és fidel reflex de la idiosincràsia del poble valencià, al mateix temps que font d'alegria, d'emocions i sensacions que abasten i estimulen tots els sentits: la vista, l'oïda, l'olfacte, el gust i el tacte. En eixe aspecte, suposen un regal o obsequi tant per als que les protagonitzen com per als que s'acosten a admirar-la i viure-la des de tots els punts cardinals. Però, té alguna cosa en comú amb les celebracions tribals d'Àfrica o amb els festivals tradicionals del llunyà Japó?

Si fem una passejada imaginària pel continent africà, els seus festejos més pintorescos i interessants són els d'arrel tribal: en ells els protagonistes són una o diverses tribus, amb les seues acolorides vestimentes, la seua música, les seues danses i els seus rituals ancestrals que fascinen als qui tenen la fortuna de contemplar-los. Destaquen entre ells pel seu fort segell ètnic i social el festival *Marsabit* que se celebra en les ribes del llac Turkana, al nord de Kenya. Durant este, membres de catorze ètnies mostren les seues particularitats culturals i productes típics, la qual cosa els ajuda tant en la millora de la seua malparada economia, com en el

foment de les bones relacions entre elles, tractant de superar els seus freqüents i tradicionals disputes. En eixe sentit suposen un autèntic “*zawadi*” (regal o obsequi afectuós en “swahili”, llengua africana predominant en la zona), per a les vides de tots eixos pobles d'eixa àrida regió de l'Àfrica occidental.

També és digne de menció el molt curiós *Gerewol Festival*, que té lloc en el nord de Níger i del Txad. Allí són els hòmens “*mbo-romboro*”, que viuen en esta part del Sahel, els qui es pinten la cara i s'engalanen amb cridaneres vestimentes per al festeig de les dones de les seues tribus.

La peculiar cerimònia consisteix a cantar i dansar durant hores i fins i tot dies, en un exercici de malbaratament de gràcia i resistència física, perquè elles vagen triant als millors com a parella, la qual cosa demostra que no totes les cultures ancestrals són necessàriament masclistes.

Gaudixen també de merescuda fama els festivals de màscares, com el de Fes (el Marroc) o el de *Dégougou* (Burkina Faso), així com el *Carnestoltes de Ciutat del Cap* (Sud-àfrica), si bé estos són més semblants a les nostres festes europees. Els primers inclouen danses tradicionals, música, tallers i desfilades de milers de màscares pels carrers. L'últim, situat en la segona ciutat de Sud-àfrica, se celebra a l'estil dels carnestoltes brasilers i suposa un malbaratament de colorit, energia i creativitat amb carrosses, disfresses i balls, entorn d'un tema específic que sol reflectir aspectes de la cultura sud-africana o qüestions globals rellevants. En tots els casos suposen rius de multituds de persones que participen i omplien d'aire festiu les ciutats que els celebren.

Arribats a este punt, cal preguntar-se: què tenen de tribals les Falles? En un principi van nàixer més prompte com a celebració gremial (els fusters, ferroviaris, comerciants,...) i de barri (els veïns dels carrers en la demarcació dels quals es plantava la “falla”), que ètnica, si bé eixe factor de reconeixement i exaltació dels valors i costums tradicionals es va anar afegint a la festa: recuperant les vestimentes, pentinats, danses i músiques autòctones valencianes, l'ús del llenguatge vernacle del poble, la gastronomia basada en les receptes de tota la vida, i amb picades d'ullet a altres fites festives del “cap i casal” com Sant Vicent, el Corpus,

les comparses mores i cristianes, els espectacles taurins, pirotècnics, musicals, o de caràcter religiós: en definitiva en una accentuació gradual de la “valencianitat” històrica de les celebracions festives, sense perdre de vista el component familiar dels actes que engalanen nostra estimada festa, que vivim, gaudim i treballem en equip, o millor, com una autèntica “família o tribu fallera”, en la qual el suport mutu i la “germanor” són la nostra senya d'identitat.

LES FALLES: FESTA ORIENTAL.

Si el Japó és l'Imperi del Sol naixent, la nostra Comunitat no deixa de ser el Llevant peninsular i té molts punts en comú amb elements de la cultura nipona i, especialment, dels festejos imperials. El cultiu i celebració de les flors (especialment del cirerer, ametler, crisantem), l'art de arreglar-les (IKEBANA), el cultiu i teixit de la seda, l'arròs com a cereal bàsic de la dieta nipona, l'ús lúdic de la pólvora, el manteniment i admiració per la indumentària de segles passats, el respecte a la família, les ofrenes a la divinitat i a les seues manifestacions religioses són aspectes fonamentals en les celebracions japoneses que a València, d'una altra manera i amb la nostra sensibilitat mediterrània, són també essencials.

I el gust per les desfilades de carrer, les carrosses, les ofrenes, les màscares, la música i el colorit dels rituals festius que meravellen a un públic massiu, que és subjugat per eixe malbaratament de llum, colorit i imaginació. Fem, doncs, un recorregut per algunes de les més pintoresques i curioses festivitats ("Matsuri") del Japó, que guarden unes certes similituds amb la nostra festa:

A més d'algunes celebracions molt peculiars, com ara el Festival de les Nines de Porcellana, que s'exhibeixen en altars muntats a les cases, el Festival del Penis en què es venera la fertilitat portant en processó figures al·lusives al sexe o el Festival de les Edats de Kyoto en què es recreen esdeveniments del passat, amb profusió de personatges històrics, disfresses i màscares al·lusives, les més importants es manifesten per mitjà de multitudinàries DESFILADES, amb CARROSSES, torxes i profusió de FOCS ARTIFICIALS.

Entre les primeres destaca indubtablement EL FESTIVAL NOCTURN DE CHICHIBU, que és Patrimoni Immaterial de la Unesco, té més de 350 anys d'història, i durant el qual un conjunt de carrosses de més de deu tones de pes, il·luminades i adornades amb talles i retaules de fusta, fanalets i imatges de dracs i figures mitològiques, són alineades i transportades des de l'Ajuntament a un pujol pròxim, entre música de flautes i tambors, envoltades de masses d'enfervorits acompanyants.

Menció a part mereixen els FOCS ARTIFICIALS ("HANABI", en japonés, que significa "flors de foc"); constitueixen tota una institució en l'arxipèlag al llarg de tot l'any, acompanyant totes les seues festes. Se celebren des del segle XVII, la seua duració (poden allargar-se durant més de dos hores) i la seua espectacularitat (es disparen milers d'artefactes explosius en alguns, ostentant diversos rècords mundials) són proverbials,

tant per la seua magnitud, com pels seus emblemàtics emplaçaments, com els que es disparen al costat del mont Fuji, icona cultural i espiritual del Japó.

Tampoc és aliena a aquella cultura la construcció de grans MONUMENTS o escultures, tal com ocorre en el FESTIVAL D'HIVERN de Sapporo, que té lloc en ple febrer, congrega a uns dos milions de visitants i en el qual amb gel i neu es modelen més de 300 artístiques escultures i estructures en places i parcs assenyalats de la ciutat, sent il·luminades i objecte de concurs, com ocorre en les nostres Falles, en les nostres veïnes "Gaiates" de Castelló i en les "Fogueres" d'Alacant. Ací són la neu i el gel, els elements que substituïxen a la fusta i el cartó com a materials, i al foc com a símbol de renovació i purificació, i també s'acompanyen amb multitud d'actes i amb els focs artificials més impressionants de l'hivern nipó.

Encara així, i malgrat les grans diferències culturals existents entre l'Europa mediterrània i el llunyà Orient, hi ha aspectes que ens unixen: l'amor a la celebració i contemplació del costat lúdic de la vida, i també una mútua admiració pel que de llunyà i exòtic té l'altre, que es veu, d'una banda, en l'afició apassionada del poble nipó per les manifestacions culturals espanyoles (l'art, el flamenc i la gastronomia, entre altres), i per un altre, en el gust del poble valencià pel japonés que li anima a plasmar en els seus monuments fallers eixa profunda fascinació, sent tema recurrent de la nostra iconografia fallera. Al cap i a la fi, com va dir el clàssic, "res del que és humà ens és alié".

Així va nàixer una Illa

per Juan Ivars Rostoll

El dolor ho cobria tot, les seues canelles cremaven i sentia que els seus braços s'estripaven del seu cos, però el més insuportable era eixe dolor en el pit, dolor que no era causat per les ferides i els cops que havia rebut ni per les argolles que estrenyien els seus braços, era el dolor de la pèrdua i l'angoixa pel futur de la seua estimada. Encadenat a la part alta del Puig Campana, què podia fer un jove creient sol? Mirava fixament la mar que enrogia i s'enfosquia amb els últims rajos de sol, eixa bella mar li semblava horrible, ja que seria el llit mortuori de la seua estimada.

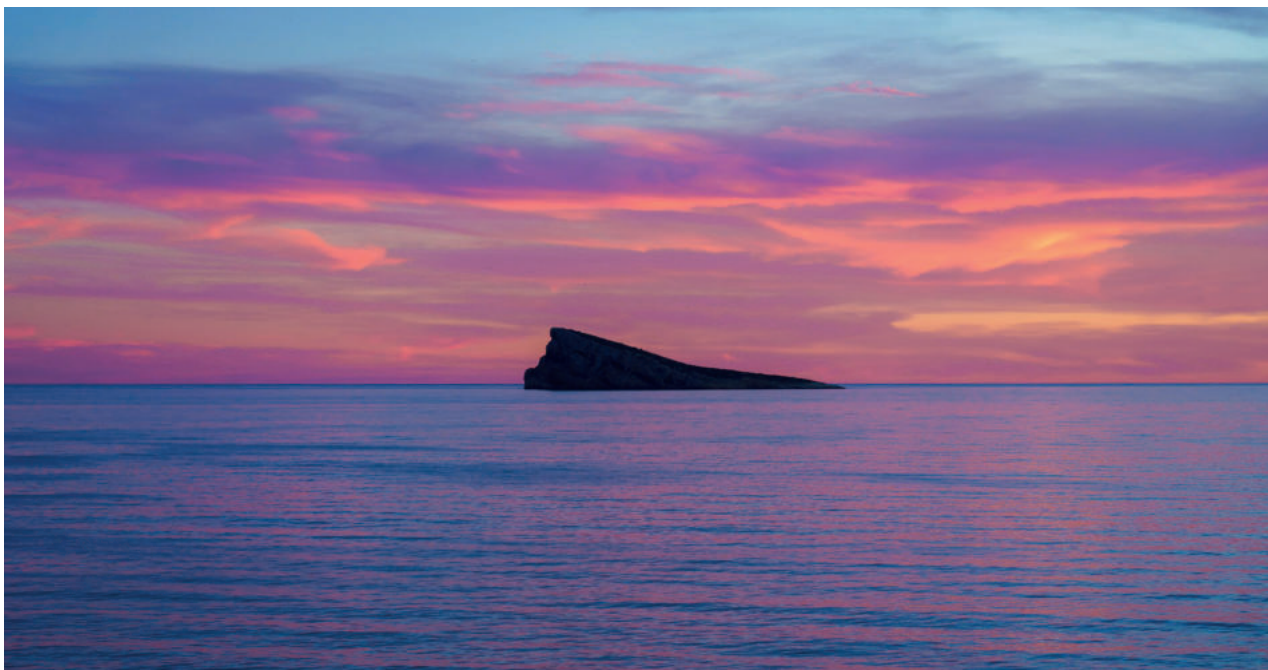
I ell i la mar eren allí sols. Si, estava molt sol.

L'única cosa que li allunyava del dolor eren els records de la seua infantesa que gaudia amb la seua amiga, la seua confident, la seua estimada. Des de sempre la recordava al seu costat, quan venia a comprar el pa agafada de la mà de la seua mare i ell li donava d'amagat algun dolç de mel i ametles que havia sostret al seu pare. Després van anar creixent, les seues famílies van entaular amistat malgrat la seua distinta fe, a la seua casa es resava 5 vegades al dia i la Sàhara era “No hi ha déus ,només ALA, i Mahoma és el seu profeta” i a la casa de Labernia es resava a la Creu. Però amb el temps es van convertir a l'Islam, passant a ser Mujahidins. Però sempre Mikel i Labernia dedicaven unes paraules en les seues oracions per a l'Arcàngel Miguel venerat en les dos religions.

Però les coses van canviar amb la mort de Teodomiro el senyor d'Orihuela.

Va començar la verdadera invasió de l'Islam, es van començar a augmentar els impostos als dimmies, hispà romans cristians i jueus, i en la fortalesa de Finestrat es va establir un assentament de Sirians, que campaven a plaer en aquella època de canvi, comandats per un ambiós Cadi, Baly Ben Fothut.

Mikel patia lligat a la muntanya en recordar l'arribada de Baly a la platja escudat pels seus hòmens, la seua lasciva mirada, els seus intents d'acostament i afalacs que Labernia rebuijava primer amb educació i posteriorment amb energia, deixant clar que les seues intencions no eren acceptades. Però Baly Ben Fothut, sentint-se ofés i disgustat, va planejar un rapte amb la finalitat d'aconseguir els seus desitjos i evitar un enfrontament directe amb la població.

Enviaria a un grup dels seus hòmens al vespre per a segrestar la jove i així tindre-la oculta en el seu harem. Així es va fer i cinc d'ells van acudir des de Finestrat a Benidorm, per a perpetrar la malifeta. Protegits per la foscor, ja que la lluna estava en minvant i il·luminava molt poc els carrers i plaça del llogaret, i quan s'acostaven amb sigil a la casa del pescador, es van trobar amb una figura que els impedia el pas perquè Mikel havia sigut advertit en somni del perill acudint a protegir la seua estimada i escalabrant els plans d'estos malvats juntament amb algun os. Amb el rebombori i els laments de dolor dels soldats ferits, va començar a eixir la gent de les seues casa proveïts de tota classe d'utensilis que es pogueren usar com a arma, pensant que era algun atac de bandits o pirates. També va atraure l'atenció dels dos guardians de les cavalcadures que havien quedat a l'espera, i en veure la situació del seu cap i companys els van carregar en les seues muntures i van eixir d'allí.

A l'alba del següent dia, quan els vilatans eixien al carrer per a fer les seues tasques, es van veure envoltats i espentats a la xicoteta plaça en el centre del llogaret on es trobava Baly, muntat en el seu cavall negre com l'atzabeja, negre com la seua ànima. I una vegada tots els pobladors del llogaret van ser reunits allí, a la presència del senyor de la fortalesa de Finestrat, Yobis al Maldyt estava als peus del seu senyor i escrutava a la gent, i no va tardar a descobrir el seu objectiu que destacava per la seua grandària dels altres, i assenyalant-li, Baly va ordenar als seus hòmens que li portaren a l'assenyalat, a espentes i colps el van agenollar enfront de les peülles del cavall que muntava:

-Dis-me qui eres i perquè et vas atrevir a atacar als meus hòmens sense motiu, i Mikel va contestar: - Soc el fill del forner, creient de la fe verdadera, i del profeta Mahoma, el meu nom és Mikel, i jo no vaig atacar al seu hòmens, únicament em vaig defendre, ells em van atacar per algun motiu ocult, en demanar-los que s'allunyaren de la casa de la meua promesa.

- La casa de la teua promesa?, Que és una rica hereua a la qual se li puga robar les seues joies o demanar un rescat ?, I et vas enfrontar a tres dels meus hòmens sense paranys ni enganys i els vau véncer! Qui es pot creure això?

Baly Ben Fothut no va escoltar més i va dir que l'atac a un dels seus guardins, en este cas tres, no podia quedar sense castic i que li condemnava a galeres fins a la seua mort.

Quan va aparéixer entre la gent la bella Labernia caminant cap al seu estimat i cridant als seus veïns: *-No podem permetre això! tots coneixeu a Mikel, que és un home honrat, mai us ha mentit, i us ha ajudat sempre que l'heu necessitat, eixe home esmente, i Mikel només va fer defendre el meu honor i la seua pròpia vida, com dicten els mandats d'Al·là.*

Baly Ben Fothut, la va mirar ara amb menyspreu i més després de sentir-se rebutjat per aquella mujahidí, que per molt bella que fora estava desafiant-li, davant de tota la població. I llavors va cridar: *- Tireu-la d'ací o la manaré assotar al costat del seu promés.*

I en això Labernia no va poder aguantar més la seua ira i li va tirar una maledicció com a filla de la Mar que era: *A tu Baly Ben Fothut, et maleïsc per esta injustícia que cometràs, i seran els dimonis de la mar els que complisquen esta maledicció fent-te patir mil vegades el mal que estes causant.*

I Baly va aconseguir el seu límit i desplegant tota la seua ira i maldat davant la maledicció rebuda, canvie la sentència i va dictar: - *Tu Labernia, filla de pescador, seràs condemnada a ser depositada a 3 milles a l'interior de la mar on els primers rajos del sol es reflectixen sobre la mar en superar la Serra Gelada front del llogaret de Benidorm, i allí coneixeràs als dimonis que has invocat abans que jo, i tu, Mikel, fill de forner, seràs encadenat a la part alta del Puig Campana perquè pugues contemplar a la teua promesa en eixa trobada amb els seus dimonis, i si sobrevis a eixa experiència, seràs destinat després a galeres fins a la teua mort.*

I allí estava, només en la foscor, impotent, desvalgut i la seua ànima patia no per ell si no per ella. I en la seua ment es forme un record, de la seua mare dient-li:

- *No Mikel, tu mai estaràs sol. Et dius Mikel per l'Arcàngel Miguel, i ell sempre estarà amb tu, quan el necessites. Si et sents només, ora, parla amb ell i t'ajudarà.*

Va orar demanant-li sobretot la salvació de la seua estimada, entregant-se per ella. I davant la seua sorpresa l'arcàngel va acudir i va parlar: "La pau siga amb tu" Mikel, no patisques més perquè he vingut a ajudar-te en la teua obstinació de salvar a la teua estimada.

Mikel va contestar: - *"I amb tu la Pau" perquè quan la meua mare em va fer veure la teua presència, mai vaig pensar veure't tan present.*

L'Arcàngel va tallar les seues cadenes i en tallar-les va descobrir que també tallava la roca com si anara un d'eixos dolços del seu pare de mel i ametla, i Mikel es va dirigir a l'Arcàngel dient-li: - *Tinc una idea perquè es complisca la condemna de Labernia i isca indemne d'això: amb la teua espasa tallaré un tros de muntanya i la deixaré formant una illa on els primers reflexos del sol banyen la mar i així es complirà la sentència de Baly i ella sobrevis, encara que jo acabe en galeres, ella viurà.*

Es començava a il·luminar el cel per damunt de la Serra Gelada, a l'est de la població, però en eixe moment es va produir un gran baluern, la terra va començar a retrunyir com si una gran pedra cònica de molí descendira des del Puig Campana i de sobte es va interrompre, però la tranquil·litat va durar poc perquè de sobte tots van sentir com una esquitxada gegant, semblava un gran colp de mar no gaire lluny de la costa, com si un enorme monstre marí haguera sorgit de les aigües, l'alba s'iniciava però la foscor era encara la propietària de gran part del paisatge, i només els va donar temps a veure com una enorme muntanya d'escuma corria cap a la platja, no donà temps a res, la mar va penetrar cobrint tota l'arena arrasant el campament dels sirians, hòmens, cavalls, botigues, armes, ...

El sol ascendia i va superar la Serra Gelada, els seus reflexos refulgien en una mar que es calmava amb rapidesa, l'embarcació de Labernia navegava cap al seu destí després de superar la gegantesca ona, i amb la claredat que augmentava amb el nou dia els soldats que custodiaven a Labernia es van sorprendre de veure una illa il·luminada pels primers llamps que superaven la Serra Gelada. Van arribar allí i van atracar en aquella nova illa, i es preguntaven què fer: si deixar a la sentenciada allí en el punt on se'ls havia ordenat o llançar-la a la mar prop d'aquella nova illa. I en eixe instant va aparèixer un habitant de l'illa amb ulls clars, mirada penetrant i amb un somriure els va dir:...- *ja heu complit transportant a la sentenciada al punt de la seua condemna, retireu-vos.*

Una vegada que van abandonar l'illa, d'entre les roques va sorgir la figura de Mikel, que sense dir res, abraçà la seua estimada la qual va rebre el seu abraç sense poder fer res, ni a favor, ni en contra ja que seguia lligada i emmordassada. *Què fem Miguel? la deslliguem o la mantenim així, perquè no diga més malediccions que ens facen moure muntanyes? i van riure els tres, encara que els riures de Labernia no se sentien davall de la mordassa.*

Baly Ben Fothut , en veure el desastre que s'havia produït a la platja i veient-se superat en número pels veïns i familiars de Labernia i Mikel va eixir corrent, com els seus hòmens, fugint d'aquells i sobretot de la costa a la qual mai va tornar per por que els dimonis de la mar compliren la maledicció de la bella Labernia.

I així diu la llegenda que va nèixer l'Illa de Benidorm i es va formar el buit del Puig Campana segons els relats Mulaidis. O no?.

Tempus faller

per Enrique Ravello Barber

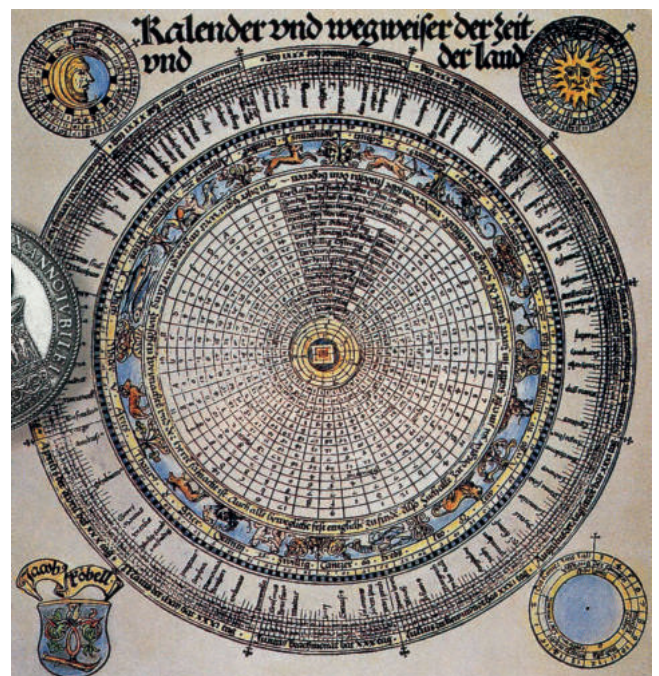
L'home sempre ha mesurat el temps en dos dimensions diferents: el temps lineal i el temps cíclic. El temps lineal és el que ens permet parlar d' "evolució", de "història", de "progrés". El temps cíclic s'entén a partir de la contínua repetició d'estacions i festivitats. El lineal es marca per unitats de temps: anys, segles; el cíclic està fora de la cronologia a mode d' "etern retorn", som conscients del seu pas perquè ve marcat per celebracions que marquen el seu ritme i el seu transcurs. Esta idea, que ja apareix en les més antigues civilitzacions, va ser represa pel filòsof alemany Friedrich Nietzsche i explicada per l'historiador de les religions i els mites romanés Mircea Eliade.

Els dos temps es complementen en la ment humana. Tots els dies tenen albes i vespres -temps cíclic- però cada vegada és un dia diferent i successiu -temps lineal-.

L'any o cicle anual celta començava en el *Samhain* -el nostre dia de Tots els Sants- a principis de novembre. El nostre any comença l'1 de gener, que pren el seu nom del déu romà Jano (gener, gennaio, janvier), divinitat bifront dels inicis i dels finals. L'any faller acaba el 19 de març i comença l'endemà, el 20 coincidint amb l'equinocci de primavera. De manera arquetípica -com diria el psicoanalista suís C. G Jung- és el pas de la mort hivernal a la vida primaveral, del vell -que és cremat pel foc- al nou que és saludat amb les flors i ofrenes a la Verge, entesa com a Mare de la Vida que ara ressorgix.

Com tots els cicles, el faller té les seues dates de pas que van marcant les etapes del seu esdevenir: presentacions, proclamacions, presentacions, crida, mascletaes, actes del casal: són els elements que componen el "calendari propi" del món faller.

En la nostra festa -hui reconeguda com a patrimoni immaterial de la Humanitat- s'unix un altre factor de profundes arrels en la tradició europea: les associacions gremials i els seus ritus interns.

Se sol pensar que els gremis associaven a les persones per professions, però en realitat hi ha una cosa més profunda: els gremis -hereus dels collegia romans- agrupaven les persones que, per la seua naturalesa interna, tenien especials inclinacions i capacitats que els feien propicis per a desenrotllar una determinada professió. Així, la vinculació gremial era professional però també -d'algun mode- espiritual: el ius romà entés no com a llei sinó en la seua més àmplia dimensió: el principi que regula l'harmonia social basada en el ple desenrotllament de cada personalitat individual que és el nomos grec i el dharma hindú.

Els gremis van durar mentres eixos principis regien les societats europees, i van anar desapareixent a mesura que s'imposaven els valors actuals. Per la seua pròpia naturalesa era normal que els fills entraren a formar part dels mateixos gremis dels quals formaven part els seus pares, no sols perquè durant els anys d'experiència en comú, eixe aprenentatge convertia a les noves generacions en experts en la seua labor, sinó perquè existia la creença que un pare en morir transmetia els seus coneixements pràctics al seu fill i la seua saviesa al grup gremial.

Esta transmissió post mortem facilitava l'ascens dels membres més joves pels tres graus reglats: aprenent, company i mestre.

Així les Falles, amb la seua explosió de color que anuncia la primavera i amb els seus monuments destinats a ser consumits pel foc seguint la tradició de renovació conservades pel gremi de fusters. La nostra festa ens remet al cicle del temps i en saber artesanal i gremial valencià, i alhora ens convertix en protagonistes d'una cosa tan pròpia del nostre poble com l'herència mediterrània amb el seu amor al color, a les formes, a l'humor, crític, al carrer com a expressió de la sociabilitat i la festa.

Eixe Mediterrani del Renaixement i del nostre Segle d'Or; dels retorns a Ítaca; de la vinya i el vi; de les al·legories de Botticelli i la poesia èpica d'Ausias March; de la llum de Sorolla, el simbolisme de Segrelles i la plasticitat literària de Blasco Ibáñez. Eixa herència que de forma tan especial es viu en les nostres falles i es manifesta, expressades en cartó-pedra, en els nostres monuments.

Els nostres monuments d'enguany, que esperem d'una vegada siguen jutjats i premiats com es mereixen, ens presenten dos temes molt relacionats amb el que hem escrit en este article.

La falla gran té com a tema central la celebració d'unes noces a l'Àfrica tradicional. Les bodes estan íntimament relacionades amb el moment de la primavera dins del cicle anual. En les societats antigues s'establí un paral·lelisme entre la primavera com a moment en què la terra recupera la vida i la fertilitat després de l'hivern. Bodes que consagren la reproducció i la fertilitat humana. Eixa fertilitat de la terra i dels hòmens que són elements bàsics de les ancestrals societats de caçadors-recol·lectors i d'agricultors. A l'Àfrica tradicional les bodes estan tan relacionades amb la fertilitat que un matrimoni només se'l considera consolidat després del naixement del primer fill. Les noces -com es veu en el monument- va més enllà de la unió entre el marit i la dona, també és una festivitat en la qual participen els avantpassats, els grups als quals pertanyen els cònjuges i conté un ampli d'unió interna tribal, l'equivalent al caràcter gentilici de les bodes de l'antic món europeu.

La falla infantil està dedicada al Japó com a paradigma de síntesi i integració entre la Tradició i la Modernitat, clar és el paral·lelisme amb la festa fallera.

Combinant figures de temples amb personals de dibuixos animats, de geishas amb la més avantguardista cibernètica, de lluitadors de Summo amb còmics d'última generació, el nostre artista ha aconseguit transmetre eixe missatge. En visitar la falla infantil en el taller vaig percebre l'encomiable treball realitzat. Els ninots del monument dels xicotets són també capaços de transmetre la síntesi nipona entre la seua religió tradicional, ací tenim la figura de *Amaterasu* la mare de les múltiples divinitats xintoïstes: els *kami* (d'ací la paraula *kami* -déus, diví- *kaze* -vent-) amb el posterior budisme que, en la seua versió *Mahayana*, va tindre en l'Imperi del Sol Naixent una de les seues elaboracions més conegudes i complexes: el zen.

El zenit del calendari faller s'aproxima, preparem-nos per a viure uns dies inoblidables. Que enguany siga recordat amb carinyo, amb alegria i amb algunes notes de nostàlgia.

València i el Japó

Units per un fil de seda

per Sonia López Elena

Perdre el meu vol rumb a Malawi em va obligar a passar dos dies a València. El que en un primer moment vaig interpretar com un contratemps va acabar revelant-se com una oportunitat inesperada de descobrir una ciutat lluminosa, vibrant i celebrant alguna cosa que desconeixia per complet.

Em dic Khai, vinc de Kyoto i viatge a Àfrica per a documentar bodes tribals. Mai vaig imaginar que, en esta parada improvisada, em trobaria amb una tradició que, encara de provindre de l'altre extrem del món, ressonaria profundament amb la meua.

Aquell dia, la ciutat estava plena de llum i de gent. El que més va cridar la meua atenció va ser la quantitat de dones vestides amb vestits elaborats, faldes àmples, teixits rics i pentinats sorprenents. A simple vista, em recordaven als quimonos que s'usen en les cerimònies importants del Japó. Els carrers tallats al trànsit, la música i les multituds donaven la sensació d'una celebració major.

En la recepció de l'hotel, intrigat, vaig preguntar:

—Què se celebra hui? Hi ha moltes dones vestides com si anaren a unes noces o a una cerimònia, quasi com a quimonos japonesos.

—Estem en Falles —em va respondre el recepcionista, Pepe—. Van vestides amb indumentària valenciana.

La meua curiositat es va disparar. Li vaig proposar prendre unes cerveses quan acabara la seua jornada. Va somriure i va acceptar amb gust.

Més tard, ens trobàvem a l'entorn de la Llotja de la Seda, un lloc que, com vaig poder

intuir, tenia molt a veure amb tot allò. L'edifici, imponent i seré, semblava custodiar segles d'artesanía i comerç. Allí va començar la nostra conversa, que prompte va prendre la forma d'una entrevista improvisada.

—La vestimenta que has vist no és una cosa quotidiana, s'usa entorn del món de les Falles —em va explicar Pepe—.

Solem cridar-la “traje de fallera”, però el correcte és indumentària tradicional valenciana. Les seues arrels es remunten al segle XVIII.

Em va contar que les primeres Falles eren celebracions de barri, protagonitzades per hòmens vestits amb roba de treball, perquè la festa consistia a apilar parots i andròmines velles. La presència de la dona en la festa no va començar a ser rellevant fins aproximadament 1920. I és per este motiu pel qual es fa necessari adaptar la indumentària de treball, a un vestit més elegant per a determinats actes, amb la influència de la moda de l'època, especialment la francesa.

La figura de Pepita Samper, triada Senyoreta Espanya en 1929, va ser clau: la seua

participació en certàmens amb un vestit de llauradora valenciana va ajudar a difondre un model refinat, que acabaria influint profundament en l'estètica de les falleres de dècades posteriors.

—Però també —va afegir Pepe— va haver-hi èpoques en les quals les modes es van allunyar de la tradició. En els anys del desenrotllament econòmic es va buscar una imatge més folklòrica, més comercial. No va ser fins als anys 70 que va començar la recuperació del vestit tradicional autèntic, i eixe nou gust per rescatar l'antic.

Li vaig explicar a Pepe que, en veure aquelles faldes i cossos ajustats, immediatament vaig pensar en els quimonos japonesos. No per la seua forma —molt distinta—, sinó pel seu simbolisme, el seu ús cerimonial, la seua complexitat i la quantitat de peces necessàries per a vestir-los.

—Al Japó —li vaig dir— el quimono és un llenguatge. Els colors, els estampats, la longitud de les mànegues, la forma del obi... tot comunica qui eres, el teu estat civil, l'ocasió i fins a l'estació de l'any. No és només roba: és identitat.

Pepe va assentir amb interès.

—Ací també es distingix la indumentària segons l'acte. Especialment mànega llarga i color negre, per a processons i actes religiosos. L'espolí és una peça de màxim prestigi que es reserva per a ocasions molt especials... s'assembla molt al que comptes.

Em vaig adonar que, en els dos mons, les peces tradicionals van passar de ser roba quotidiana a convertir-se en símbols culturals que s'hereten, es cuiden i es reserven per a moments significatius.

Al Japó, vestir un quimono complet implica fins a dotze peces, col·locades per capes i en un orde precís. Requerix tècnica, paciència i coneixement. El mateix ocorre ací amb

els múltiples elements de la indumentària valenciana, que no pot improvisar-se.

La relació amb la família també és paral·lela: al Japó, els quimonos es transmeten durant generacions; a València, ocorre exactament el mateix amb espolins, mantellines, davantals o peces d'aixovar.

Mentres parlàvem, diverses falleres van passar al costat de nosaltres. Pepe va fer un gest cap a elles.

—És important entendre —va dir— que la indumentària valenciana sempre va ser un marcadore social. Igual que ocorre amb el quimono.

Em va explicar que des dels segles XVII i XVIII la seda ocupava un lloc central: era símbol de distinció i poder adquisitiu. Encara que el govern permetia a totes les classes usar seda produïda a València, la noblesa tenia accés a teixits importats i a decoracions més riques, mentres que les classes populars es conformaven amb peces heretades, cotó o canem.

—La burgesia imitava a l'aristocràcia, però no sempre podia igualar-la —va afegir—. Això va crear una estètica molt variada, que en part ha arribat fins hui. El desig d'aconseguir una aparença digna, elegant, concorde a la festa, és ací des de sempre.

I eixa herència social continua vigent en l'actualitat.

La varietat de vestits que es veuen en Falles —des dels espolins artesanals fins a teixits més accessibles— reflectix encara eixa diversitat de possibilitats i eleccions familiars.

Algunes famílies conserven joies antigues; unes altres les combinen amb peces modernes. Cada vestit conta una història social.

Li vaig contar que al Japó passava igual: uns certs teixits o estampats, com els de fils metàl·lics o motius molt elaborats, estaven vinculats a classes altes o a cerimònies rellevants.

Pepe va afegir:

— Abans hi havia més artesans, i per tant els teixits de fabricació manual eren més accessibles. Hui es recuperen sedes antigues, espolins, domassos... fins i tot cobertors o cortinatges familiars per a convertir-los en peces noves.

Li vaig explicar que al Japó va ocórrer el mateix: el quimono va deixar d'usar-se diàriament per l'alt cost, la influència d'Occident i la dificultat de vestir-lo. La roba moderna va resultar pràctica; el quimono va quedar per a cerimònies i moments importants.

Però la similitud que més em va impactar va ser esta: en els dos llocs, l'herència familiar manté visca la tradició.

Pepe va somriure.

— Les dos cultures estan tallades pel mateix patró... o potser teixides pel mateix fil.

Vaig voler aprofundir en eixe fil comú.

— Tot naix de la seda — li vaig dir —. la Xina va mantindre el seu monopoli durant segles. Estava prohibit traure cucs o ous del país: el castic era la mort.

Li vaig explicar que cap al 300 a. C., una expedició japonesa va aconseguir introduir la sericicultura al Japó, gràcies a alguns ous i a quatre jóvens xineses que van ensenyar la tècnica. Després, la seda es va estendre cap a Bizanci en el segle VI, després cap a Pèrsia i finalment cap al món islàmic, que la portaria a Espanya.

— Ací la van introduir els àrabs en el segle VIII — va respondre Pepe —. I València es va convertir en un centre seder de primer nivell. Va parlar del treball minuciós de criar cucs, coure capolls, extraure filaments, tenyir amb productes naturals, debanar-los i ordir-los. Un procés que va ocupar a centenars de famílies i va donar forma a un barri sencer: Velluters.

L'arribada d'artesans genovesos va perfeccionar encara més la tècnica. La Llotja de la Seda no és només un edifici emblemàtic: és testimoni d'una ciutat que va arribar a produir teles d'altíssima qualitat, reconegudes en tota Europa.

El Col·legi de l'Art Major de la Seda va elevar la producció a la categoria d'art, exigint anys d'aprenentatge i exàmens tècnics. Durant el segle XVIII, la indústria sedera va donar treball a la mitat de la població de la ciutat.

Pepe va continuar el seu relat.

—Hui només queden tres tallers que mantenen els telers tradicionals de fusta: Companyia Valenciana de la Seda, Vives i Marí, i Espolins de Garín. El que produïxen és l'espolí, la nostra joia tèxtil.

Em va mostrar fotografies dels telers. Per a la meua sorpresa, eren quasi idèntics als quals s'utilitzen al Japó per a teixir les peces de seda dels quimonos. Fins i tot la longitud del teixit —uns 12 o 13 metres— coincidiria amb la necessària per a confeccionar un quimono complet.

—Deixa que t'explique com es vist una dona valenciana — va proposar Pepe.

Va enumerar les peces una per una: camisa, camalets, calces, justacòs, sinagües, faldriquera, i antigament el mirinyac, hui substituït per cancons.

El visible —falda i gipó— s'elaboraven històricament en seda, o en algunes de les seues variants com a ras, otomà o domàs. Es completava amb mocador i davantal en materials igualment rics.

Em va fer especial insistència en què la industrialització de la producció dels teixits de seda i l'arribada de materials sintètics han contribuït al fet que, hui en dia, siga més assequible tindre un vestit de fallera.

Li vaig explicar que al Japó usem també tres peces interiors per a protegir els quimonos més valuosos del contacte amb la pell. Pepe va riure:

—Al final, tots protegim el que estimem.

Després de més de quatre hores de conversa, Pepe va haver de marxar-se. Jo sentia que a penes havíem començat a desembolicar aquell fil cultural. Abans d'acomiar-nos, el vaig convidar a Kyoto.

—Tenim temes pendants —va dir somrient—. Joies, pentinats, accessoris... tot això també canvia segons el tipus de vestit. Igual que amb vosaltres.

Em vaig quedar caminant per València amb una certesa inesperada:

El Japó i València estan més prop del que suggerix un mapa. Els unix un mateix fil: la seda. Un fil que ha teixit tradicions, artesans, símbols i memòries que encara hui, segles després, continuen vius en cada quimono i en cada vestit de fallera.

La pólvora de l'orient a València

per Ainhoa Arrieta Aramburu

Agafem un llenç en blanc i imaginem uns focs artificials per a pintar-lo.

Quina imatge us ve al capdavant? Una palmera daurada? Diverses palmeres de múltiples colors? En qualsevol cas, segur que pensar en focs artificials i pólvora us dibuixa un somriure en la cara perquè és un dels elements més importants de les nostres Falles; però sabem quin és el seu origen i perquè té tanta importància en la nostra festa?

Acompanyeu-me a submergir-nos en el meravellós món d'este curiós element químic que es compon de nitrat de potassi, carbó i sofre la mescla del qual ens proporciona eixa inconfusible olor que tant ens agrada...

La pólvora va ser inventada a la Xina cap a l'any 850 d. C. a causa del descobriment accidental per alquimistes que buscaven la immortalitat, creant una mescla de salnitre, sofre i carbó que inicialment produirà foc.

Per això ho van dir medicina del foc (ja que recordem buscaven la immortalitat) però lluny de convertir-los en immortals, van anar innovant les proporcions fins que van aconseguir que explotara, usant-la en canyes de bambú per a espantar mals esperits, donant origen posteriorment als focs artificials agregant òxids acolorits a la pólvora. Així mateix van començar a utilitzar la pólvora per a fabricar bombes per a protegir-se dels mongols els qui segles després van començar a estendre el coneixement per tot el món però va ser Guillermo de Rubruck, ambaixador europeu enfront dels mongols, el responsable de portar la pólvora a Europa en 1254, donant lloc a les armes de foc. I sabeu quin camí va utilitzar? La famosa ruta de la seda que tan boniques teles ens va portar a través dels 8.000 km que van haver de recórrer els mercaders d'aquella època.

Tornem ara al nostre llenç. Ja ho tenim pintat? Ha sigut en silenci o escoltant l'explosió en el cel dels nostres focs artificials? Eixe ritme inconfusible, eixa cadència de música sense notes, eixe baluern com a colofó final...

Un conjunt de sons que bé podria imitar-se amb tambors i timbals a càrrec dels africans més autòctons, perquè si alguna cosa ens unix a ells, és l'amor per la música, l'alegria de les seues gents, el colorit de la seua roba, i el respecte per les tradicions on el foc té un valor i un paper també molt important, com la paraula Malawi que deriva dels Maravi, un poble bantú que va emigrar a la regió al voltant de l'any 1400, i significa "flames" o "foc" en la llengua chewa referint-se al reflex del sol en el llac o a la crema de pasturatges per a l'agricultura.

El país, abans conegut com Niassalandia pel llac Niassa, va adoptar el nom de Malawi després de la seua independència, en 1964 canviant de nom també el llac.

Les tradicions africanes amb el foc són molt diverses, abastant rituals sagrats de purificació, renovació i connexió espiritual, com les danses de màscares Senufo on el foc prova la força, els rituals Gelede yoruba que honren a les deesses femenines amb focs sagrats, i cerimònies a Mali que marquen el cap d'any cremant el vell per a donar pas al nou (ritu bastant similar al de les nostres falles el dia de Sant Josep) connectant amb ancestres. El foc també és central en rituals de sanació i medicina com en els ritus Fang, i té un rol essencial per a espantar esperits, destacant el seu poder per a la protecció i la transformació en diverses cultures del continent.

Analitzem les danses de màscares *Senufo* (Costa d'Ivori). Són rituals sagrats i fascinants, protagonitzats per hòmens, que es realitzen en societats secretes com la Porus per a honrar esperits i avantpassats, utilitzant màscares zoomorfes (panteres, serps) i antropomorfes (com les *Kpelié*), que s'integren amb vestimentes de fibra i sons de carabasses (bolongues), representant poders sobrenaturals, com en la impressionant Dansa del Foc o la dels "Hòmens Pantera", sent una experiència cultural profunda i misteriosa.

Buscant connexions amb la Xina, la tradició amb el foc és rica i simbòlica, abastant rituals de purificació (caminar sobre brases), celebracions (Dansa del Drac de Foc, focs artificials de ferro colat com Dashuhua), mitologia (déu del foc Zhu Rong, llegenda de l'Emperador Jade) i el seu ús pràctic, representant vida, protecció, energia i transformació, des d'antigues tècniques fins a espectacles moderns que allunyen la mala sort i atrauen la bona fortuna.

Potser el més conegut a nivell mundial siga La Dansa del Drac de Foc Xina que és una tradició mil·lenària i espectacular, especialment durant l'Any Nou Xinès i el Festival de Mitja Tardor, on un drac gegant adornat amb encens i focs artificials balla al so de tambors, representant poder, saviesa i bona fortuna, i buscant la prosperitat per a la comunitat. Esta dansa, implica a dançarines coordinades que manipulen la figura, desafiant les espurnes i el fum per a portar benediccions i collites abundants.

El foc és present en totes les tradicions, tant per a purificar com per a protegir. És un element profundament arrelat en cultures mil·lenàries repartides per tot el món però per a acabar este bonic viatge que hem començat en el llunyà orient passant per Africa i per la ruta de la seda, ens quedarem en la terreta i les seues tradicions amb el foc i la pólvora.

Eixe soroll dels petards cada matí amb les despertaes, els petards dels xiquets que omplin els nostres carrers, les mascletaes, les nits valencianes on es mesclen les estrelles amb els focs artificials. Tota una mescla de colors, soroll convertit en música i olors característiques de les nostres benvolgudes Falles que finalitzen cada 19 de març amb la cremà dels monuments acompanyats per un magnífic castell de focs artificials per a poder renàixer de les cendres.

Foto de Mauricio Krupka en Unsplash

La família, a Àfrica, al Japó... i en la Falla

per Antonio Hernández Rodríguez

La paraula família té un significat curiós, literal i no tan literal, i és possible que molt més en els temps que corren, que són d'una pèrdua de valors sense fre, encara que això és una cosa que mereix i exigeix un altre tipus de debat.

Si recorrem a la Intel·ligència Artificial, alguna cosa que personalment odi però que en este cas em ve bé per a donar-li un biaix asèptic al que vull explicar, a Àfrica, *“la família és fonamentalment extensa i comunitària, anant més enllà dels llaços de sang per a incloure amics i veïns, servint com la principal unitat de suport i solidaritat”*.

“Anant més enllà dels llaços de sang per a incloure amics i veïns”, diu textualment, i crec que això i una falla, la nostra falla, són conceptes poc menys que sinònims. Perquè igual que Àfrica, la falla, la nostra falla, és eixe lloc en el qual et pots refugiar quan les coses van malament, quan el món et dona l'esquena, quan passes per una d'eixes ratxes cícliques que ens regala tantes vegades la vida, amb les seues dents de serra apuntant per a baix. Perquè en la falla, a València com a Àfrica, trobaràs suport, solidaritat, perquè va més enllà dels llaços de sang.

I això convertix a la falla poc menys que en el centre de l'univers, del nostre, perquè no tens amics, no sols almenys, sinó que tens família, família més enllà d'eixos llaços de sang, família que veus més que a la teua pròpia família, família amb la qual plores d'alegria i de tristesa tantes vegades al llarg d'un any.

Però és que si ens en anem al Japó, l'altre punt on enguany es desenrotllen les nostres falles major i infantil, ens trobem una cosa molt similar, encara que amb les seues disquisicions, per descomptat. Tornant a la felicitat. Al perquè em done una definició, em trobe amb això: *“la família al Japó és la base social, valorada per la seua unitat, encara que predominen les llars xicotetes (pares i fills)”*.

I els paral·lelismes que sorgixen amb la falla són evidents.

Som un tot, de més de 800 persones, de tota mena, orde i condició, però dins d'eixe “tot”, tenim la nostra gent més pròxima, la nostra “família” més pròxima.

Eixos grups que són més grans o més xicotets, però que tenen el seu lloc i el seu espai perfectament definits en el marc de la nostra falla. I fins als llocs per a sopar i per a menjar, encara que és també un altre tema per a tractar a part...

La falla iguala, com la família, encara que és obvi que sempre hi ha qui més ascendència, però sobretot, iguala. Tots som el mateix, no hi ha diferències, no hi ha distincions, no hi ha millors ni pitjors. La falla és una, i tots pertanyem a ella, i formem eixa família, eixe nucli que va per damunt dels llaços de sang, i que encara que és entre molts, sempre amb "el nostre grup", eixa unitat una miqueta més xicoteta.

I en la família pot haver-hi disputes, en quina família no n'hi ha? I això passa en les famílies d'Àfrica, del Japó, de la Falla... i on siga que el món és món. I quan això ocorre, perquè inevitablement ocorre, en el que hem de pensar, que segurament serà la filosofia que s'aplica en qualsevol lloc, és el que ens unix per damunt del que ens separa, i que no pot haver-hi res tan greu mai, que faça que prenguem decisions dràstiques respecte a la nostra família. I si ho fem, hem de saber, perquè així ho diu l'experiència dels anys, que abans o després estarem condemnats a penedir-nos primer, i a no recordar exactament el motiu de l'enuig segon.

He triat la família com a nexa d'unió de les temàtiques de les nostres falles per al Llibret perquè no conec una persona que tinga més arrelat eixe sentiment que la nostra filla Alejandra, la nostra Fallera Major Infantil 2026. I ho trasllada a tots els àmbits de la seua vida. I si bé encara no té 12 anys, m'atrevisc a dir, i assegure que no és només amor de pare, que és un exemple en molts aspectes.

En primera persona, parlant en nom de la meua família, puc dir que eixe sentiment de família, en Comte Salvatierra, Àfrica o el Japó, el traslladem d'una forma meravellosa, perquè el carinyo i l'amor que podem arribar a transmetre és una cosa que només es pot veure i valorar quan ho reps, i en un any tan especial per a nosaltres, us podem dir que se sent. Vaja que si se sent.

Família, falla, el Japó, Àfrica... tot són sinònims, tot significa el mateix, tot és el mateix, i a les nostres mans està el que continue sent així i, sobretot, continue passant de generació en generació.

La Dana 29-X-2024

Experiències de Bea. Una fallera de la falla del Mercat de Colon

per Beatriz Camañes Moltó

El passat 29 d'Octubre de 2024, vam patir un fort temporal, principalment a la província de València. Primer van ser diversos tornados huracanats per la zona de la Ribera, més concretament en Benifaió, Alginet, Alcúdia i Carlet. Això va ser sobre 16h. Però més tard, en fosquejar va vindre una grandíssima inundació que va fer molt més mal que la "Pantanà" del 20 d'Octubre de 1982. Ja que esta, va ser ocasionada pel trencament del pantà de Tous, provocant una forta crescuda del riu Xúquer (els àrabs ja el van batejar amb este nom que significa Devastador, pels grans danys que ocasionava en les seues riuades en els segles que València va estar ocupada) que va inundar quasi totes les poblacions de la Ribera Alta i la Baixa del riu Xúquer. Però en aquella ocasió, a Algemesí només va afectar mitja ciutat.

La riuada del passat 29 d'Octubre del 2024, va afectar a tota la població, inundant tots els carrers, i destrossant totes les cases de les plantes baixes, comerços, garatges, jardins, portant-se més de 12.500 cotxes, que suraven com si foren embarcacions. Segons compten els veïns majors, que van viure la famosa riuada de 1957, que també va afectar la ciutat de València, " esta va ser igual que la de l'any 1957, perquè va ploure moltíssim per la part de l'interior de la província de València, omplint els barrancs i els rius Túria i Magre afectant les poblacions riu avall". Este últim, el riu Magre, a Algemesí el coneixem com "el riu sec", per què sempre va sec. Envoltat tota la població des de la part oest, la més alta fins a l'est, on desemboca amb el riu Xúquer en la part més baixa.

Em conten que en la riuada de 1957, el riu Magre també es va desbordar ocasionant inundacions a Algemesí. Però " la gran diferència, és que en la de 1957 hi havia menys nivell en l'aigua pels carrers i esta era transparent i neta".

Això ho diuen, perquè la del 29 d'Octubre, el nivell de l'aigua als carrers va superar la del 57, i la toxicitat de l'aigua i del fang que va deixar, és molt superior que la del segle passat. Cal pensar que a Algemesí, una ciutat de més de 28.000 habitants, va afectar més de 12.500 vehicles. I va arrasar moltes empreses i comerços, arrossegant i emportant-se al seu pas molts productes químics.

Per això, la conclusió és que esta riuada, coneguda vulgarment com la DANA del 29 d'Octubre del 24, va ser molt pitjor que les anteriors.

En el moment d'escriure estes paraules, encara hi ha molts edificis afectats i molts ascensors que encara no funcionen, per què encara no s'han pogut reparar. I hi ha garatges de plataforma tipus muntacàrregues que encara no han pogut traure els cotxes, 14 mesos després.

L'any passat, per estes dates, vam voler fer un agraïment a tots els voluntaris que van vindre a ajudar-nos, en un moment tan difícil com el que vivim, a causa de la riuada. I donarem un quadre a la Parròquia de San José (Caputxins) amb la imatge de la Patrona d'Algemesí, la Mare de Deu de la Salut, que passà tota la nit submergida sota l'aigua en la nostra planta baixa. Vicente Ferrer, va ser diversos anys Vicari de la Basilica Sant Jaume Apòstol d'Algemesí. I els dies posteriors a la riuada, venia a la nostra població amb molts voluntaris.

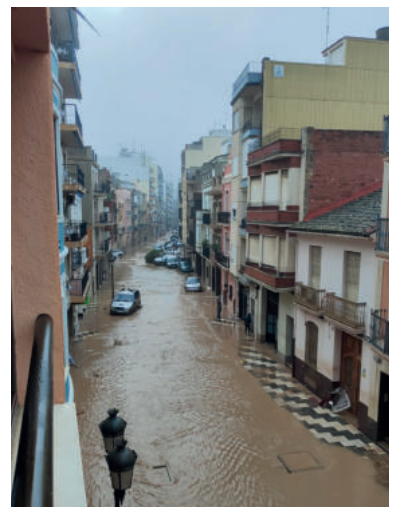
Esta imatge està en la parròquia, exposada en un quadre amb fotos i les nostres paraules d'agraïment.

Però, com sabem que en la Falla Mercat Colon - Comte Salvatierra - Cirilo Amorós, hi ha molta gent que va participar de voluntaris, és el perquè volem compartir en este llibret, les experiències viscudes per Bea, una fallera d'esta Comissió, que en eixe moment tenia 9 anys. I donar les gràcies a tota la gent que va ajudar, com a voluntari o donant diners, menjar, etc... , als afectats per esta inundació. Us dediquem estes experiències a tots els fallers i lectors d'este llibret.

Què pensaves en veure el riu Magre, al costat del teu col·le, ple d'aigua?

Pensava que no hi hauria col·le, i que estava apunt de desbordar-se. I que si plovia més, s'anava a eixir l'aigua. Mai ho havia vist així de ple. Pensava que no aniríem al col·le fins que passaren uns anys.

I si les meues amigues haurien vist el riu. Passaven moltes canyes, troncs i diu la gent que va veure un cavall ofegant-se.

L'Ajuntament d'Algemesí suspén les classes. Què pensaves al no tindre col·le i ploure tant?

Que s'omplirien els carrers de la ciutat d'Algemesí un o dos pams d'aigua de pluja. Estava espantada per si entrava aigua a casa dels meus iaïos o el nostre garatge.

A la vesprada, en la tele ja eixien imatges de poblacions amb aigua pel carrer, Què pensares al veure-ho?

Que ací (a Algemesí) podria passar una cosa molt semblant. Que exageraven un poc. I que els carrers ja començaven a omplir-se un poc més que al matí, ja que cada vegada plovia més fort.

A les 18h 56' vas traure el cap al balcó al escoltar un soroll estrany i què vas veure?

Que al carrer Muntanya ja tenia un metre d'aigua i fang. Alguns cotxes ja suraven, sobretot els més xicotets. I també la veïna de davant, era a la porta del seu garatge, ja que se li va trencar per la força de l'aigua i tots els veïns li déiem que entrara a casa.

Després arribà una altra ona, que es va emportar tot el que quedava al carrer... arbres, fanals i va arrancar algunes portes de les plantes baixes.

Et podies imaginar veure el teu carrer així? No.

Què coses passaven pel teu cap?

Que hi havia molta aigua i que si la meua família estaria bé en eixe moment. També pensava en les meues amigues i la seua família.

Amb qui vas pensar en eixe moment?

La meua mare es va quedar en xoc, per què ella és supervivent del sunami del 26-12-2004 ja que estava amb la meua iaia Marilu a Sri Lanka i en eixe moment li va recordar tot el que va viure en aquell viatge i tot el que van veure fins que van aconseguir tornar a casa.

La meua germana Sara i jo també ens espantarem. Un cotxe que estava surant al carrer, se'ns va xocar amb La porta del nostre garatge i ens la va afonar.

Com vas passar eixa nit? Vas poder dormir?

Al principi no, només un hora. Després ja si, per què tenia molta son. Al matí següent, ja no hi havia tanta aigua al carrer i ja hi havia gent netejant.

Però encara no hi havia llum, ni tampoc aigua (en les aixetes, dutxa ni en el WC). Els meus pares van carregar els mòbils abans que s'anara la llum. I a les 3.30h es va anar la llum en tota la casa.

Baixàvem per les escales i comptàvem els escalons que estaven coberts per l'aigua, per a saber si continuava pujant l'aigua. Cada vegada hi havia més aigua i va arribar a tapar les bústies.

En alçar-te vas eixir al balcó? Com estava el carrer?

Més buida d'aigua, però plena de fang. I havien molts veïns netejant les seues cases o els seus garatges. També havien molts cotxes amuntegats com si foren de joguet i moltes canyes pel carrer.

Tots treien mobles trencats al carrer, semblava un escombriaire.

Quan vas eixir al carrer, que et trobares?

Vaig eixir amb la meua germana Sara i amb el meu pare. La porta del garatge estava trencada i hi havia papers que eixien pel baix de la persiana. Cotxes amuntegats i gent desesperada buscant els seus cotxes.

Semblava una cosa impensable, una bogeria, un horror. Quasi no es podia caminar pels carrers.

Arribem a la Plaça Major. Seguim cap a casa dels iaïos. Què recordes?

En la plaça Major hi havia un xicotet riu pel mig i estava plena de fang. Al carrer de casa dels iaïos, hi havia un munt de canyes amuntegades i darrere un cotxe trencat. La porta de casa els iaïos estava completament bloquejada, i van haver de vindre a ajudar-nos a obrir-la. A casa dels iaïos no paràvem de netejar. Amb mopes seques arreplegàvem el fang i els escorriem en el poal, per a anar assecant el sòl i ficant el fang dins del poal. I així, a poc a poc netegem el sòl, levant el fang. Esvarava moltíssim.

La resta de dies et quedaves amb la mare a casa, què feieu? I amb els veïns de l'edifici i els del carrer?

Els ajudava a pujar coses i a netejar el rebedor i els escalons. Vaig veure a molts bombers, militars amb menjar i roba. A policíes ajudant a la gent.

Ens van ajudar molt. També venien molts voluntaris a ajudar-nos.

Com sabies que eren voluntaris? I què els diries un any després?

Si, se sabia per què .. a part de vindre amb coses de neteja, tenien la roba tacada de fang. Ens ajudaven a netejar el fang i a llevar l'aigua que hi havia, i també a llevar mobles.

Un any després, el que els diria és que MOLTES GRÀCIES i que ens van ajudar moltíssim en el seu moment, SENSE ELLS LA CIUTAT NO ESTARIA COM ESTÀ DE NETA I DE SANA.

Moltes gràcies per l'ajuda i la col·laboració de tots, de part de la Família Camañes Moltó.

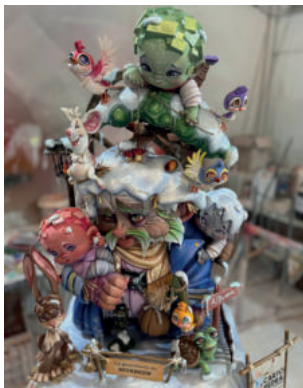

Un any en imatges per al record

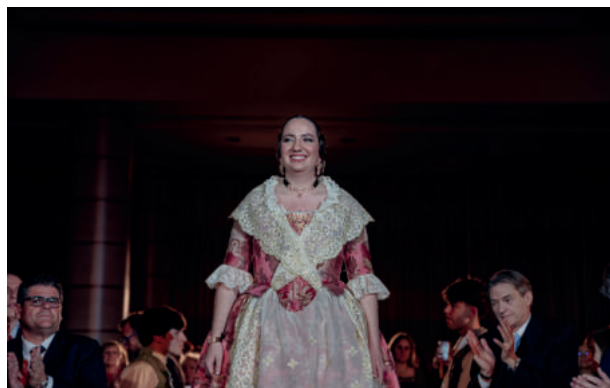

Visita taller de la falla infantil 2025

Exaltació de la fallera major 2025* Crisitina Uña Ivars

*Fotografies de Fran Adler

Exaltació de la fallera major infantil 2025*

Carmen Gimeno Arias

*Fotografies de Fran Adler

Imposició Bunyols de Brillants Junta Central Fallera

Presentació del Llibret

Replegà i Crida

Recollida del premi del Llibret

Inauguració de la carpa Sopar de consellers

Gran Parada Mora*

Concurs de Paelles

Replegà ninot infantil de l'Exposició

Sopar de la plantà

Plantà Infantil

Xocolatà i jocs al carrer

Nit de disfresses amb el tema Àsia

Recollida de premis infantil

Ofrena*

Recollida de premis

Mask Singer

Playbacks infantiles

Dia de Sant Josep

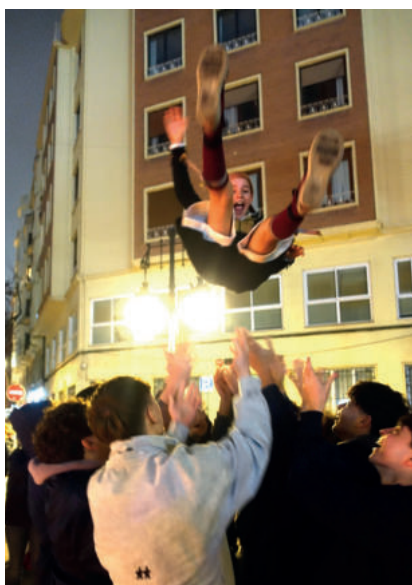

Disfresses i berenar infantil

Cremà infantil*

*Fotografies de Fran Adler

Cremà falla gran*

*Fotografies de Fran Adler

Brindis final falles

Agrupavisió 2025

Exercici 2026 Nomenament càrrecs 2026

Firma de contractes amb els artistes de les falles 2026

Sant Joan

Amb la Foguera Calvo Sotelo en Alacant

Proclamació FM 2026* Claudia Ravello García-Conde

*Fotografies de Juan Vicente

Nomenament càrrecs moros

Proclamació FMI 2026*

Alejandra Hernández Macián

Mocadorà

Excursió a Villena

Entrega del bastó al PI 2026

Javier Gimeno Arias

Festa del terror d'infantils

Presentació d'esbossos i maqueta Falles 2026

Firma de contractes Musica i pirotècnia

Presentació d'esbossos i maquetes

Falles 1ªA

Visita taller falla infantil 2026

Sopar de nadal de Moros

Visita taller falla gran 2026

Betlem

Sopar de Nadal

Agrupació 2026

Guia publicitària

La Falla Comte Salvatierra - Ciril Amorós vol agrair molt sincerament la col·laboració d'aquestes firmes comercials, suport sense el qual no hauria estat possible la realització i publicació d'aquest llibret. Sens dubte, aquesta ajuda s'uneix al nostre interès per l'expansió i dignificació de la festa de les falles.

Recomanem...

FEDERACIÓN DE FALLAS DE 1ª A
MONTAÑA CABALLERO INDUMENTARIA
ADDECUO DATA
55 ASESORES & ASOCIADOSv
LA CAVA DEL FUMADOR
FORN I PASTI SERIA CASANÍ
SIGLO XVIII
CASA CARIDAD
J. R. VALLE
FLORES FELIU
DNC ASOCIADOS ABOGADOS
RIVERA CHARCUTEROS
GRUPO BERTOLÍN
ARGIMIRO JOYERO
JORDÁN JOYEROS
PEPE BOSCA ÓPTICOS
PERTA SPORT LEVANTE
PATATAS AGUILAR
PERNOD RICARD
ASOCIACIÓN COMERCIANTES CENTRO
DROGUERÍA ROSSMANN
BITNOVO
MIRA ÓPTICOS
MARÍA JOSÉ SANCHEZ - ORTODONCIA AVANZADA
OLICAST. RESTARANTE CAFETERÍA
AL TUN TUN
SALVATORE PLATA
MARÍA LUJÁN - WELLNESS, ESTÉTICA Y FISIOTERAPIA
RESTAURANTE EL TROVADOR
GRUPO ALAIN - CONSULTORES INMOBILIARIOS
ROSCÓN DE NATA
GRUPO JUKEVAL EVENTOS
KS VIAJES A MEDIDA
MAPFRE

Nuestra comisión pertenece a la Federación de Fallas de 1ªA, organización que tiene su máximo exponente en ayudar a las comisiones falleras y conseguir el mayor apoyo a su verdadera entidad: LA FALLA

Precisamente La Falla es nuestra esencia y, como miembros de esta Federación, apoyamos este elemento diferencial respecto a otras fiestas del mundo

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

FEDERACIÓN DE FALLAS DE 1ª

Colaboradores Fallas 2026:

Ron **Legendario**

discema

ARGIMIRO

*Manuel De Jazas
Fotógrafos*

EVENTUAL MOMENTS
Hacer únicos, hacer diferente.
DANIEL VICENTE

MERCADO DE LA IMPRENTA

**AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA**

VALENCIA
visitvalencia.com

Montaña Caballero

INDUMENTARIA VALENCIANA

Calle Joaquín Costa, 23b, derecha

46005 Valencia

T. +34 633 608 226

montanacaballeroindumentaria@gmail.com

ASESORÍA Y
ADAPTACIÓN A LA NORMATIVA DE
PROTECCIÓN DE DATOS

www.addecuo.es

ASESORÍA Y
ADAPTACIÓN A LA NORMATIVA DE
PROTECCIÓN DE DATOS

www.addecuo.es

ADDECUEO
DATA

LOPD & LSSI

Calle Naturalista Rafael Cisternas 4 D 302 | 46010 Valencia | info@addecuo.es

ASESORÍA Y
ADAPTACIÓN A LA NORMATIVA DE
PROTECCIÓN DE DATOS

www.addecuo.es

55Asesores & Asociados

sage

Professional
Advisor

- ASESORÍA FISCAL, LABORAL Y CONTABLE
- GESTIÓN TRIBUTARIA
- PLANIFICACIÓN FISCAL INTERNACIONAL
- CONSULTORÍA Y ADMINISTRACIÓN DE EMPRESAS.

● 963 953 110

● soporte@55asesores.com

La **CAVA** del **FUMADOR**

les desea Felices Fiestas

- Especialistas en puros, todos los Habanos del mercado incluidas las especialidades
- Otras D.O. como Nicaragua, Honduras, Rep. Dominicana
- Amplio surtido en tabacos de pipa
- Las mejores marcas en articulos de fumador

Carrer del Comte de Salvatierra, 23, 46004 València - Teléfono: 963 52 97 35 - www.lacavapuros.com

FORN I PASTISSERIA

Casani

Jorge Juan, 12 baix
Tel. 963 525 720
46004 VALÈNCIA

SIGLO XVIII

VLENCIA

Vestidos y accesorios tradicionales

Sorní, 28

Tlf. 963920268

EMPEZAR

APRENDER

CRECER

SOÑAR

SUPERAR

SONREÍR

- ALBERGUES
- COMEDORES SOCIALES
- CENTROS DE DÍA
- TALLERES DE REINSERCIÓN

- ACTIVIDADES OCIO Y TIEMPO LIBRE
- RECUPERACIÓN PERSONAL Y FÍSICA
- ESCUELAS INFANTILES

COLABORA EN [CASACARIDAD.COM](https://casacaridad.com)

MUCHO MÁS QUE **COMER**

Hace más de 100 años nació una ONG en Valencia para ayudar a los valencianos más desfavorecidos a aprender, crecer, soñar, sonreír y, por supuesto... comer. Gracias a todos los que, con vuestro esfuerzo, lo seguís haciendo posible.

**CASA
CARIDAD**

La ONG del Pueblo Valenciano

VALÈNCIA · BENICALAP · TORRENT

ŠKODA

CUPRA

J.R. Valle

55 *Anniversario.*

Valencia, Torrent,
Pista Silla

seatjrvalle.com

Valencia

cupravalencia.com

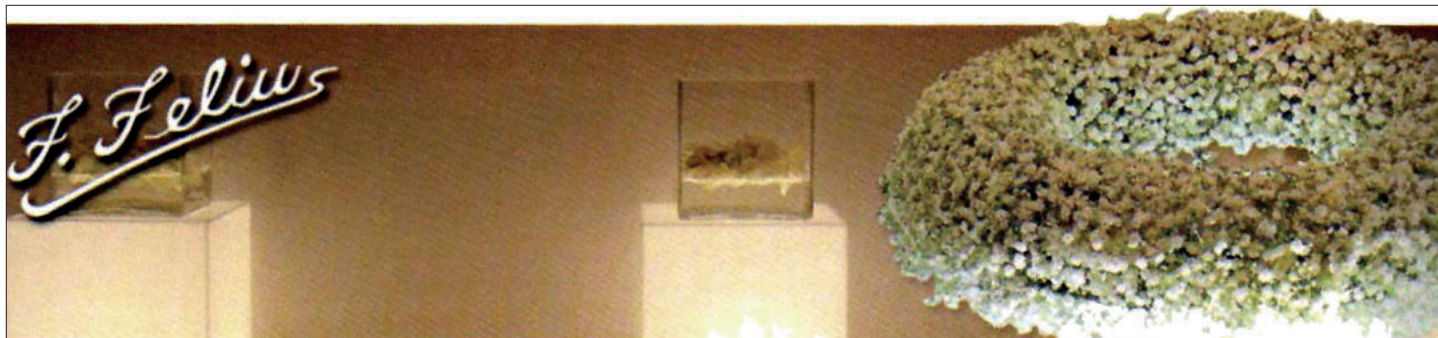

Valencia

skodajrvalle.com

Concesionario Oficial SEAT, Skoda, CUPRA

F. Feliu

Ramos de Novia
Decoración de Espacios
Accesorios Ornamentales para Bodas

C/ Cronista Carreres, 3
Tels. 963 518 990 - 963 942 193 - 963 522 351
VALENCIA
www.floresfeliu.com
floristeria@floresfeliu.com

DNC
ASOCIADOS

DNC
ASOCIADOS

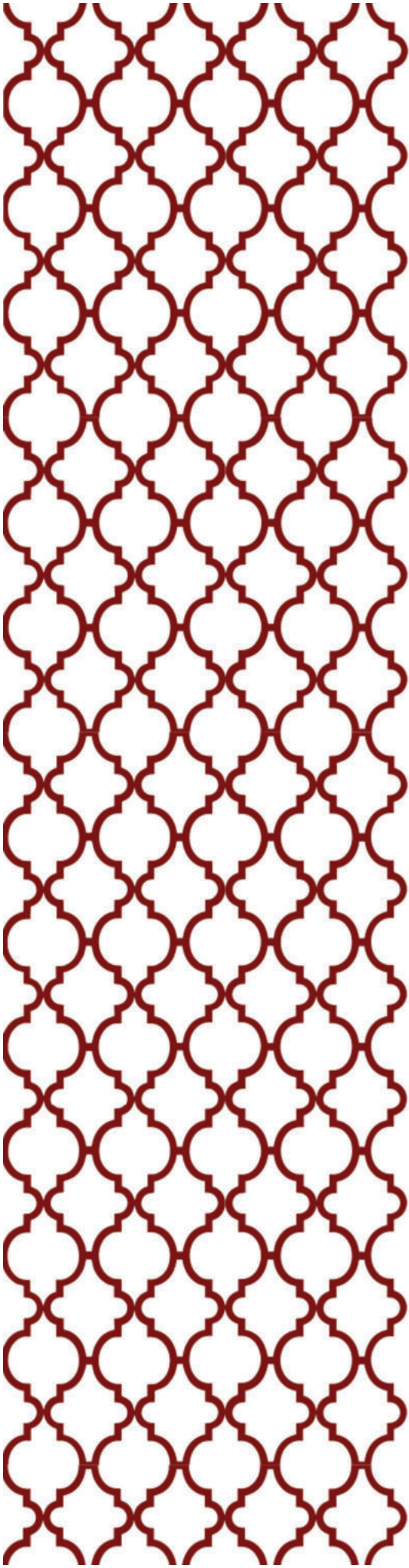
ASESORAMIENTO Y GESTIÓN JURÍDICA INTEGRAL DE
EMPRESAS Y PARTICULARES

Silvia Díaz Silvestre
Ma Isabel Núñez Pastrana
Ángeles Campoy Blanes
Abogados

C/. Conde Salvatierra, nº18 - 6ª.
C.P. 46164 VALENCIA

dncasociados@icav.es

Tel. 96 394 06 14
Fax 96 352 58 73

Ribera Charcuteros
CALIDAD Y PRESTIGIO DESDE 1947

Emilio Ribera

96 373 81 42 - 625 400 888

riberacharcuteros@gmail.com

Avd. Barón de Cortes
puestos 84 a 87 y 113
Mercado de Ruzafa
46006 Valencia

PLATAFORMA LOGÍSTICA - DOS HERMANAS (SEVILLA)

PARC EMPRESARIAL SAGUNT II - SAGUNT (VALÈNCIA)

PAVIMENTACIÓ DE CARRERS - CHIVA (VALÈNCIA)

RESIDENCIAL TOLSA - VALÈNCIA

URBANITZACIÓ PARC CENTRAL ENGINEERS - VALÈNCIA

HOTEL CARRER ROTEROS - VALÈNCIA

BIBLIOTECA PÚBLICA I ARXIU MUNICIPAL - ALDAIA (VALÈNCIA)

RESIDENCIAL IZAR - VALÈNCIA

SECTOR LA HOYA S-20 - TORREVIEJA (ALACANT)

RESIDENCIAL "LES MARINES" - DENIA (ALICANTE)

PLATAFORMA LOGÍSTICA - CHILOECHES (GUADALAJARA)

URBANITZACIÓ PLAZA FAVARA - VALÈNCIA

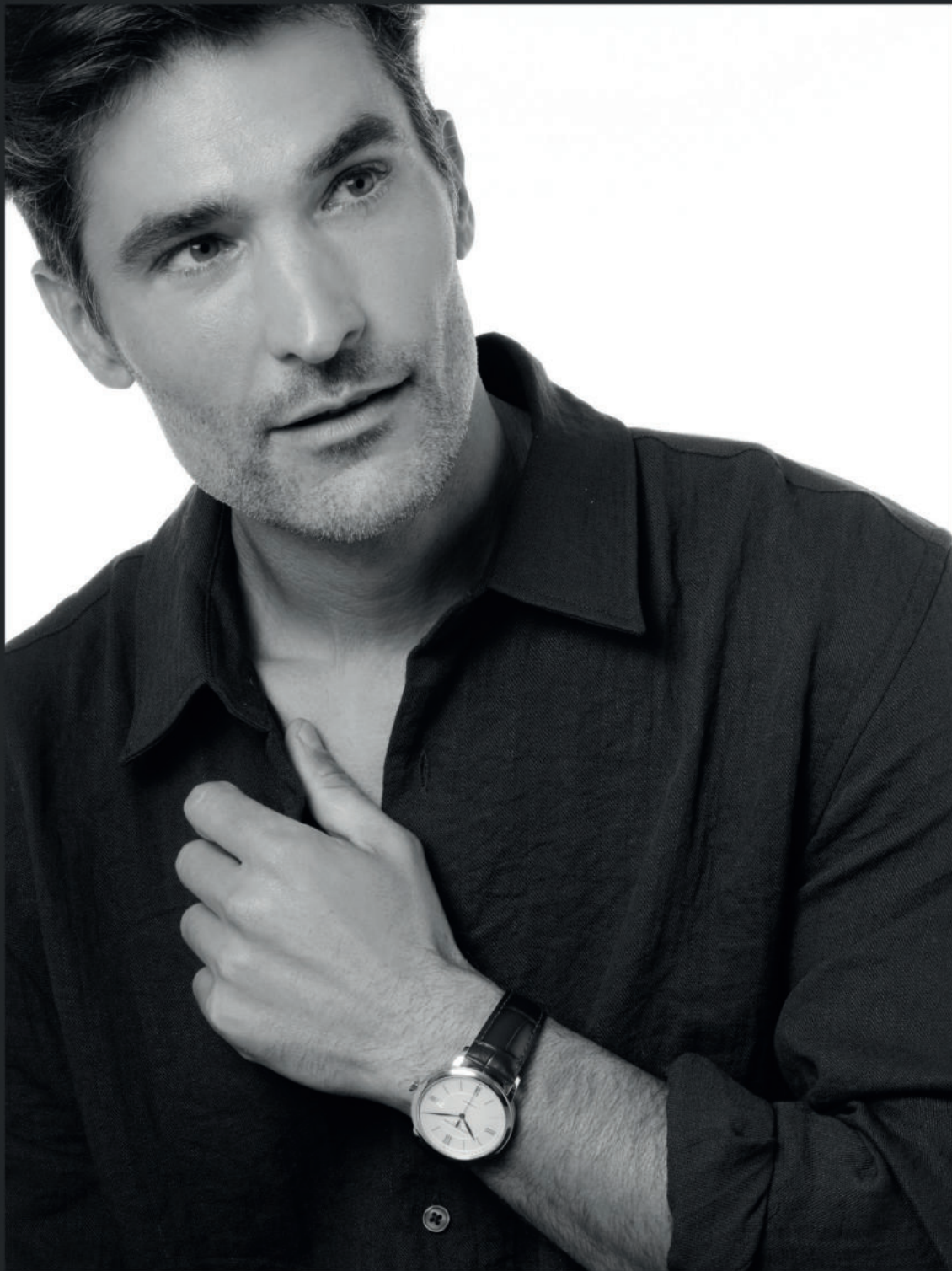
50 Aniversario
Bertolín
GRUPO

Toda una vida de obras bien hechas

50 ANYS
Transformant ESPAIS,
millorant VIDES i
construint FUTUR

www.grupobertolin.es

ARGIMIRO

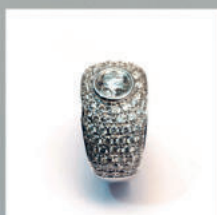
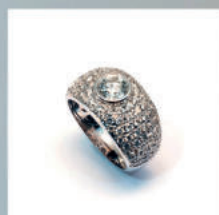
Calle Colon, 41, Valencia

963 944 494

Jordan

JOYEROS

Fabricantes desde 1961

C/ Maestro Sosa 19 - Valencia 96 341 31 76
www.jordanjoyeros.com

Pepe Bosca

VALENCIA

1961

  @PepeBoscaOpticos

G. V. Marqués del Turia 53. 46005 Valencia

Tel. 963 520 326

www.pepebosca.com

GARANTÍA DE CALIDAD / GARANTÍA DE IMAGEN / GARANTÍA DE SERVICIO / GARANTÍA DE GRADUACIÓN
/ GARANTÍA DE ADAPTACIÓN / GARANTÍA DE ESTÉTICA / SEGURO GRATUITO DE ROTURA

UNE-EN ISO 9001:2015

Perta Sport Levante

Equipaciones y distribuciones deportivas
UNIFORMIDAD DE COLECTIVOS

*“Más de 12 años al servicio de la
PERSONALIZACIÓN DE EQUIPACIONES”*

C/Andrés Mancebo, 38 bajo Izda 46023 Valencia
TF 690754943
direccion@pertasportlevante.com

PATATAS

aguilar
la vía natural

ALMACÉN

Pol. Ind. Poyo de Reva - Sector 12
C/. de las Jacarandas, s/n
Tel. +34 · 961 667 028
Fax +34 · 961 667 206
46394 RIBA-ROJA DE TÚRIA
(Valencia) España

MERCADO MERCOVASA

PUESTO 30

Tel. +34 · 961 472 171
Fax +34 · 961 472 176
46540 EL PUIG (Valencia) España

MERCADO DE ABASTOS DE CASTELLÓN

PUESTO NÚMERO 5

TEL. +34 964 730 717
12006 CASTELLÓN (Valencia) España

BEEFEATER[®]
BLACK

Pernod Ricard

LA NOSTRA ASSOCIACIÓ

ES LA CLAU QUE FA DELS PROBLEMES

SOLUCIONS

COMERÇOS VALENCIA CENTRE

**Fem sentir la TEUA VEU,
Tu obris la porta del TEU NEGOCI,
JUNTS OBRIM CAMINS**

 963 94 03 24

 963 51 01 30

WWW.COMERCIOSCENTROVALENCIA.COM

¿Precio? ¿Calidad?

¿O todo a la vez?

#Llámallo
Rossmann

-10%

de descuento

9823219630117

Validez del **15 de febrero** al **31 de marzo de 2026**

Este vale se podrá canjear **exclusivamente** en las tiendas **ROSSMANN** Droguería España S.L.U., Calle Conde Salvatierra, 23, Avda. del Puerto, 197, Calle Jesús, 49, Calle Músico Ginés, 9, Calle Tres Forques, 123 y Camino Moncada, 50, Valencia, España. Con la entrega de este cupón, en la tienda **se aplicará un -10% en el total de tu compra**. El cupón **se podrá canjear una sola vez y no en combinación con otros cupones**. Este cupón es personal e intransferible y su validez será **del 15 de febrero al 31 de marzo de 2026**.

ROSSMANN

tu belleza, tu hogar, tu droguería

@rossmann_es
www.rossmann.es

NO SOMOS UN PETARDO ¡SOMOS LA BOMBA!

Bitnovo

 Bitnovo.

Encendiendo el futuro

#BitnovoExperience

www.bitnovo.com

La inversión en criptoactivos puede no ser adecuada para inversores minoristas y existe el riesgo de pérdida total del importe invertido. Es importante leer y comprender los riesgos de esta inversión que se explican detalladamente en <https://www.bitnovo.com/informacion-inversiones>.

Lentes progresivas

2º par Hoya o Zeiss
de regalo

MIRA ÓPTICOS

C/ CISCAR, 48-BAJO B

46005 VALENCIA

TLF: 963335770

FAX: 963335770

miraopticos@zasvision.com

M A R I A J O S E
S Á N C H E Z
ODONTOLOGÍA AVANZADA

La *doctora María José Sánchez* es especialista en Ortodoncia Avanzada, con amplia experiencia en casos complejos tanto en adultos, como en adolescentes y niños. Su enfoque preciso y su formación continua la han convertido en un referente para quienes necesitan un diagnóstico exacto y un tratamiento altamente personalizado.

Su clínica ofrece una atención completamente integral gracias a un equipo multidisciplinar con doctores altamente especializados en *Odontopediatría, Periodoncia, Estética Dental, Odontología Restauradora, Prostodoncia, Endodoncia y Cirugía Oral*. Esta coordinación entre áreas permite abordar cada caso desde una visión global, garantizando los mejores resultados y proporcionando una atención clínica de la más alta calidad. Su enfoque se basa en la precisión, el estudio en profundidad de cada situación y la búsqueda constante de la excelencia.

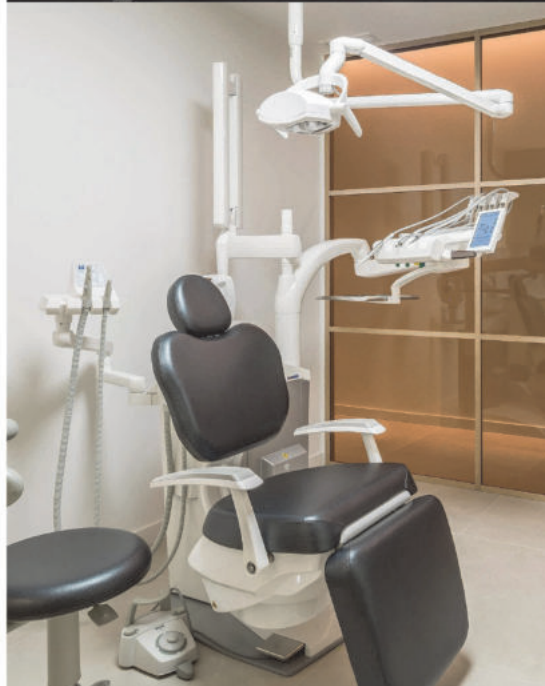
Además, la clínica es un punto de referencia para otros profesionales que realizan estancias formativas, atraídos por su metodología, su nivel técnico y su capacidad para abordar casos de alta complejidad. Todo ello convierte este proyecto en un centro de *Odontología Avanzada* donde la calidad, la especialización y la atención personalizada se integran.

Un espacio donde el paciente encuentra soluciones completas, profesionales y adaptadas a cada necesidad.

TU CLÍNICA DE
ODONTOLOGÍA AVANZADA
EN EL CENTRO DE
VALENCIA

¡CONÓCENOS! ESCANEA EL
CÓDIGO QR

C/ GENERAL PALANCA,3
627 069 724

RESTAURANTE CAFETERÍA

Desayunos Almuerzos Entrantes
Menús Cenas

OLICAST

TELF. 691 58 68 37

Al Tun Tun, GASTROLIFE

Pza. de América, 4

Chaflán C/ Sorní, Valencia, 46004

96 374 93 40

SALVATORE

Felices
Fallas

25%
DESCUENTO

Recorta y presenta este cupón en tienda*

Captura para ver colección completa
Capture to view full collection

*Vale de un solo uso.

Tel. y Whatsapp 606 46 29 22
C/ Conde Salviatierra, 22 - VALENCIA
@salvatoreplatashopvalencia

María Luján - Wellness, Estética y Fisioterapia

Unimos estética y fisioterapia, con más de 12 años de experiencia para cuidar el cuerpo desde dentro y reflejarlo por fuera. Trabajamos la salud como base de cada tratamiento, combinando conocimiento terapéutico, tecnología y estética profesional para potenciar el bienestar y la belleza de forma natural.

Trabajamos desde una visión global del cuerpo, entendiendo que el dolor, la tensión o el cansancio no aparecen por casualidad. Nuestro enfoque integra el sistema fascial, el movimiento y la fisioterapia avanzada para acompañar procesos de recuperación, alivio del dolor y mejora funcional desde el respeto y la escucha profunda del cuerpo.

Combinamos técnicas manuales, tecnología terapéutica y ejercicio consciente para abordar el origen del problema, no solo el síntoma. Un espacio donde cada tratamiento se adapta a la persona, a su momento vital y a lo que su cuerpo necesita en cada etapa.

Fisioterapia Consciente - Rosa Marín

Telef: 646 044 151

Creadoras del tratamiento Blue Bubble

Blue Bubble nace tras años de experiencia y de probar distintas terapias hasta concentrarlas en un único tratamiento sensorial. Una combinación precisa de técnicas avanzadas de masaje específico, miofascial, drenante y profundamente relajante, junto con activos cuidadosamente seleccionados que ayudan a calmar, regenerar y rejuvenecer la piel. Todo sucede en un entorno pensado para desconectar: imágenes envolventes y un audio muy especial te guían paso a paso hacia un estado profundo de calma, donde el cuerpo se suelta, la piel respira y la mente descansa.

Restaurante

El Trovador

*Desayunos, almuerzos, comidas caseras
Cenas y Eventos especiales*

Casa fundada en 1972

*Conde Salvatierra de Álava, 34 - 46004 Valencia
Teléfono: 96 352 96 54 Email: eltrovador1@hotmail.com*

¡DISFRUTA LAS FALLAS 2026!
CON GRUPO ALAIN!

¿Buscas comprar, vender o alquilar un inmueble?

¡Somos tu mejor opción!

30 AÑOS DE EXPERIENCIA, CONFIANZA Y RESULTADOS GARANTIZADOS

La cercanía y dedicación que necesitas para encontrar tu hogar ideal

VALENCIA C/ Don Juan de Austria, 38 Tel. 963 210 289	MADRID C/ Don Ramón de la Cruz, 38 Tel. 910 183 494
---	--

www.grupoalain.com

ALAIN
consultores inmobiliarios

Elegancia que viste tus eventos

En Roscón de Nata nos especializamos en el alquiler de mantelería para eventos y la venta de menaje de mesa cuidadosamente seleccionado.

Diseños atemporales, materiales de calidad y una estética pensada para momentos especiales.

Nuestros servicios

Alquiler de mantelería para eventos

Venta de menaje de mesa

Asesoramiento personalizado

Visita nuestro showroom

Gran Vía Marqués del Turía 49 · 8º · 8
46005 · Valencia

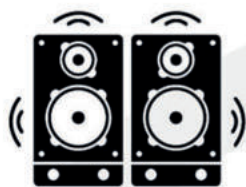
info@roscondenata.com

630 929 212 (Se ruega cita previa)

Instagram: [@roscondenata_vlc](#)

Facebook: Roscón De Nata

Cuidamos cada detalle de tu mesa.

Alquiler y Montaje
de equipos para fiestas

Eventos
bodas, comuniones...

Karaokes
para animar tus fiestas

Escenarios
seguros y homologados

Animación
infantil

Discomóvil & DJ
fiesta asegurada

Color fest
guerra de colores

Alquiler sin montaje
sonido e iluminación

Laboratorio majareta
regalos y animación

Sonorización
de eventos

Espectáculos
orquestas, variedades...

Hinchables
toboganes, acuáticos...

GRUPO JUKEVAL

www.jukevaleventos.es

www.alquilerequipossonidovalencia.es

jukevaleventoscomercial@hotmail.com

Teléfono: 640 387 916

SALON

AEROPUERTO

EQUIPADO CON LA MEJOR TECNOLOGIA EN ILUMINACION, SONIDO Y VIDEO PARA TUS EVENTOS

www.salonaeropuerto.es

Teléfono: 607 300 352

*Viajes
a medida*

KS viajes

KS VIAJES - Calle Daniel de Balaciart 4. 46020 VALENCIA Tel 96 389 08 28 - ksviajes@ksviajes.com

Tu oficina MAPFRE en tu zona

Delegado oficina:
SALVADOR CARDONA BUIGUES
ASESOR FINANCIERO

Dirección:
C/ Sorni,18. 46004 Valencia

Teléfono/s:
96 017 85 28 / 687 89 83 15

Horario de atención:
L-V 08:30-14:00 / 16:00-19:00

Correo:
scardo1@mapfre.com

